

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

FAKULTA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE A MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ

**HODNOCENÍ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE VYBRANÉHO
REGIONU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vypracovala: Bc. Anna Kopečková

Vedoucí práce: Ing. Alice Kozumplíková, Ph.D.

Brno 2014

ZADÁNÍ

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Hodnocení udržitelného rozvoje vybraného regionu“ zpracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny. Souhlasím, aby diplomová práce byla zveřejněna v souladu s § 47b Zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, také uložena v knihovně Mendelovy univerzity v Brně a také zpřístupněna ke studijním účelům ve shodě s Vyhláškou rektora Mendelovy univerzity v Brně o archivaci elektronické podoby závěrečných prací.

Autorka kvalifikační práce se dále zavazuje, že před sepsáním licenční smlouvy o využití autorských práv díla s jinou osobou (subjektem) si vyžádá písemné stanovisko Mendelovy univerzity v Brně o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuje se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla dle řádné kalkulace.

V Brně dne

Anna Kopečková

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala především své vedoucí diplomové práce Ing. Alici Kozumplíkové, Ph.D. za pomoc a odborné rady, trpělivost a optimismus, díky kterým tato práce vznikla. Velké díky také patří celé mojí rodině, která mě podporovala po celá moje studia a poskytovala mi takové zázemí, abych se mohla soustředit pouze na jeho dokončení.

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce je zaměřena na hodnocení udržitelného rozvoje v Subregionu Velké Dářko v letech 2009–2013. První část práce je zaměřena na teoretický přehled o udržitelném rozvoji, hodnocení udržitelného rozvoje a metodiku, kterou si autorka k vypracování publikace zvolila. V druhé části je analyzováno území subregionu a jednotlivé obce jsou hodnoceny díky vybraným indikátorům. Výsledky jsou zpracovány do grafů. Závěrečná část obsahuje shrnutí dosažených výsledků s konkrétními prioritami a opatřeními doporučenými autorkou k udržení rozvoje subregionu ve všech třech hodnocených oblastech (ekonomická, sociální a environmentální).

Klíčová slova: udržitelný rozvoj, indikátory udržitelného rozvoje, Subregion Velké Dářko

ABSTRACT

This study is focused on the sustainable development in the subregion Velké Dářko for the years 2009-2013. The first part focuses on theoretical overview of sustainable development and evaluation methodology that author chose to develop this publication. The second part is analyzed the subregion and individual municipalities are evaluated through selected indicators. Results are presented in graphs. The final section contains a summary of the results with specific priorities and measures recommended author to keep the development of the subregion in all three assessed areas (economic, social and environmental).

Key words: sustainable development, sustainable development indicators, Subregion Velké Dářko

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 CÍL PRÁCE	9
3 LITERÁRNÍ REŠERŠE	10
3.1 Udržitelný rozvoj	10
3.2 Rozvoj regionu	10
3.3 Pilíře udržitelného rozvoje	11
3.4 Historický vývoj udržitelného rozvoje.....	12
3.4.1 Udržitelný rozvoj na globální úrovni	12
3.4.2 Udržitelný rozvoj na úrovni EU	17
3.4.3 Udržitelný rozvoj na úrovni ČR.....	18
3.4.4 Udržitelný rozvoj na úrovni samosprávných celků.....	19
3.5 Hodnocení udržitelného rozvoje	21
3.5.1 „Indikátor“	21
3.5.2 Rámce a požadavky na indikátor	22
3.5.3 Vývoj indikátorů v historii	23
3.5.4 Typy indikátorů.....	24
3.5.5 Příklady konkrétních indikátorových sad.....	25
4 METODIKA PRÁCE	28
4.1 Indikátory pro hodnocení vybraného regionu	29
4.1.1 Indikátory – oblast ekonomická	31
4.1.2 Indikátory – oblast sociální	33
4.1.3 Indikátory – oblast environmentální	36
5 ANALÝZA ÚZEMÍ.....	38
5.1 Subregion Velké Dářko – dobrovolný svazek obcí.....	38
5.1.1 Socioekonomická charakteristika.....	39
5.1.2 Fyziogeografická charakteristika	44
6 INDIKÁTOROVÁ ANALÝZA OBCÍ MIKROREGIONU	47
7 VÝSLEDKY PRÁCE	55
7.1 Oblast ekonomická.....	55
7.2 Oblast sociální.....	60
7.3 Oblast environmentální	68
8 VLASTNÍ NÁVRHY A OPATŘENÍ.....	73
8.1 Oblast ekonomická.....	74
8.2 Oblast sociální.....	78

8.3 Oblast environmentální	82
8.4 Srovnání vlastních návrhů a opatření se stávající strategií	84
9 DISKUZE.....	86
10 ZÁVĚR	89
11 ZDROJE.....	92
12 SEZNAM TABULEK.....	96
13 SEZNAM OBRÁZKŮ	97
14 PŘÍLOHY	98

1 ÚVOD

Již několik staletí je společnost závislá na hospodářském a civilizačním vývoji. Hnacími silami jsou růst populace a hospodářský růst, které jsou závislé na čím dál tím zvyšujících se poptávkách po energiích, materiálech a surovinách. Čím více však společnost spotřebovává, tím více se zhoršuje stav životního prostředí. Stále více ubývá veškerých přírodních zdrojů, zvyšuje se znečištění vody, vzduchu, narůstá objem odpadů, snižuje se druhová rozmanitost a schopnost autoregulace přírody samotné.

S poničenou přírodou a snížením kvality životního prostředí se však také velmi snižuje kvalita lidského života a dostupnost prostředků pro uspokojení potřeb jednotlivců i davů. A právě toto si lidé výrazně posledních několik desetiletí uvědomují. Debaty o udržitelném rozvoji se postupně od globálních úvah dostaly až na lokální úroveň a do rozhodování o jednotlivých akcích každodenního života, nejen v podnikatelském prostředí, ale také v soukromém životě každého člověka.

Udržitelný rozvoj se za poslední roky stal fenoménem ve všech rozvinutých i rozvíjejících se zemích. Stalo se tomu tak v důsledku vzrůstající propojenosti vývoje veškerých společností, ekonomik a přírodního prostředí od lokálního přes regionální, národní, kontinentální až po celosvětové, či globální měřítko.

Názory na tento pojem, či instituci jsou v literatuře velmi různorodé a nejednotné. Někdy se jedná o absolutně odlehlé extrémy, kdy jeden autor tvrdí, že udržitelný rozvoj je luxusem, který si prozatím nemůžeme dovolit, a druhý zastává názor, že je třeba okamžitě zamezit jakýmkoliv zásahům člověka do přírody, aby bylo možné udržitelného rozvoje dosahovat.

S již ustáleným pojmem – trvale udržitelný rozvoj – se poprvé takto setkáváme v 70. letech 20. století, ale úvahy o tomto tématu jsou o mnoho starší, jen nebyly zcela přesně pojmenovány. Udržitelný rozvoj je závislý na rovnováze ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře a respektování a dodržování této rovnováhy je nevyhnutelným pro rozvoj a zachování planety Země i dalším generacím, které přijdou po nás.

2 CÍL PRÁCE

Stěžejním cílem předkládané diplomové práce, jak už název napovídá, je zhodnocení udržitelného rozvoje ve vybraném regionu, kterým je Subregion Velké Dářko - dobrovolný svazek obcí. Hodnocení udržitelného rozvoje bude probíhat díky vhodně zvoleným indikátorům udržitelného rozvoje.

Práce je rozdělena na dvě základní části. První z nich je literární rešerše s metodikou, kde budou analyzovány veškeré termíny a pojmy, které práce využije. Metodika pak objasní, jakým způsobem autorka při vypracování postupovala.

Druhá část bude obsahovat analýzu sledovaného území. Dále indikátorovou analýzu jednotlivých obcí subregionu, která shrne výsledky pro každou obec zvlášť. Za sledované období je zvoleno pět let 2009–2013. Některé indikátory, jak bude vysvětleno dále v práci, budou vypočteny pouze do roku 2012. Za tyto roky budou ve výsledcích práce vytvořeny grafy srovnávající obce navzájem, v komentářích k těmto grafům autorka uvede důvody pro jednotlivé jevy. Na základě takto získaných výsledků, budou v práci vytvořeny pro jednotlivé sledované oblasti (ekonomická, sociální a environmentální) SWOT analýzy a na ně navazující priority, opatření a konkrétní aktivity pro zachování udržitelného rozvoje v Subregionu Velké Dářko.

V úplném závěru práce budou v diskuzi srovnány výsledky této práce s dalšími dvěma pracemi, které jsou podobně zaměřené. Závěr shrne získané výsledky práce a přílohy budou obsahovat materiál související s prací.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 Udržitelný rozvoj

Samotný princip udržitelného rozvoje byl často uplatňován již v historii, aniž by byl specificky pojmenován. Toto přirozené uplatňování principu udržitelného rozvoje se projevilo zejména v lesnictví a zemědělství. Teprve moderní ekonomika a technologie si vynutily tuto problematiku specifikovat, pojmenovat a analyzovat. (Fridrich a Markvart, 2002, s.7)

O problematice udržitelného rozvoje, jako takového, se začalo diskutovat především v souvislosti se stupňujícími se obavami o udržitelnost globálního, kontinentálního a národního ekonomického růstu zhruba od počátku šedesátých let minulého století. Pojem udržitelný rozvoj (sustainable development) zřejmě poprvé použili v knize Meze růstu (Limit of Growth) autoři Donella a Dennis Meadowsovi a William Behrens v roce 1972. (Dušek, 2010, s. 5; Maier a kol., 2008, s. 7)

V současnosti se stala nejznámější definicí ta, kterou v roce 1987 schválila Světová komise pro životní prostředí a rozvoj a v dnešní době je i součástí českého stavebního zákona: „Udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím.“ (Dušek, 2010, s. 5)

3.2 Rozvoj regionu

Vzhledem k tomu, že tato práce je zaměřena na hodnocení udržitelného rozvoje subregionu, je důležité vymezit si také pojem region a co vlastně rozvoj regionu jako takového znamená.

Jako region jsou chápána území různého druhu, která jsou rozlišována podle svých charakteristik. Dle Maiera (2012, s. 170) lze rozlišit tři druhy regionu:

- fyzické – území se stejnými přírodními podmínkami, vymezené přirozenými bariérami nebo rozhraními (pohoří, pobřeží, moře, bažiny,...),
- administrativně správní – území s pevně určenými hranicemi,
- funkční – území, které v nějakém ohledu funguje jako jeden celek, bývá vymezen spíše přechodovými rozhraními.

Jako region mohou být označována různě velká území, například území střední Evropy, kraje v České republice jako regiony soudržnosti, regionem respektive mikroregionem ale mohou být i menší oblasti, například území obcí s rozšířenou působností. (Maier, 2012, s. 170)

Dle tohoto rozdělení patří sledovaný Subregion Velké Dářko mezi mikroregiony funkční. Tento subregion vzniknul čistě z praktického hlediska. Obce v něm sdružené spojují historické a kulturní tradice, ale především zájem o společné řešení problémů, efektivnější čerpání finančních prostředků apod.

Rozvoj regionu nebo regionální rozvoj je velmi široký pojem, v jehož definici není literatura jednotná. I přesto, že neexistuje ustálená definice rozvoje regionu, přístup k tomuto pojmu je společný a je chápán jako rozvoj území samotného i jako činnost, kterou vykonávají v území představitelé veřejné správy, případně neziskového a soukromého sektoru, aby rozvoj území podpořili. (Maier, 2012, s. 171)

Smyslem rozvoje regionu je zlepšování podmínek v regionu tak, aby se udržoval či rostl blahobyt jeho obyvatel. Zlepšování podmínek v hospodářské oblasti znamená jak ekonomický růst, tak změny ekonomiky, které umožňují přizpůsobení regionu měnícím se podmínkám, ať už vnitřním nebo vnějším. V sociální oblasti zlepšování podmínek spojených s rozvojem regionu znamená lepší sociální prostředí, v užším smyslu pak lepší služby, zdravotnictví a školství. Navazující součástí je také zlepšování kvality životního prostředí v regionu, které sice samo o sobě nevede k rozvoji regionu, ale vytváří podmínky pro rozvoj v hospodářské a sociální sféře. (Maier, 2012, s. 171,172)

Aktéry regionálního rozvoje jsou jeho obyvatelé, firmy, které v regionech působí nebo do nich přicházejí, veřejná správa a neziskové organizace. Různí aktéři mají také různé zájmy, potřeby a představy o rozvoji a o budoucnosti daného regionu. Chceme-li ovlivnit regionální rozvoj, musíme znát různé potřeby aktérů, ale také faktory a podmínky, které tyto potřeby naplňují nebo jejich naplnění naopak brání. (Maier, 2012, s. 172,177)

3.3 Pilíře udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj je definován jako rovnováha mezi třemi pilíři udržitelného rozvoje, kterými jsou ekonomický, sociální a environmentální pilíř. Někdy je též uváděn ještě čtvrtý pilíř kulturní a další pilíř, který se týká správy veřejných věcí. Sílu pilířů

udržitelného rozvoje lze popisovat pomocí pojmu kapitál, který je brán ve smyslu produkce nebo potenciálu pro vytváření blahobytu a bohatství. Základem ekonomického pilíře je kapitál vytvořený ekonomickou činností, sociální kapitál je tvořen soudržností společnosti, institucionální kapacitou, kulturou apod. Environmentální kapitál potom tvoří zdroje energie a surovin, kapacita výpustí pro odpady, rozsah a spektrum ekosystémových služeb, půda atd. (Maier, 2012, s. 15,16)

Podstatou udržitelného rozvoje je tedy naplnění základních cílů, kterými jsou (Kolektiv, 2004):

- sociální rozvoj respektující potřeby všech,
- udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti,
- účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů.

3.4 Historický vývoj udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj jako vědní disciplína je poměrně mladou problematikou, která je jako taková řešena zhruba od druhé poloviny 20. století. Díky tomu, že udržitelný rozvoj ještě není zcela ustáleným tématem, dochází k jeho častým aktualizacím a upřesněním. V následující kapitole bude sledován vývoj tohoto pojmu z úrovně globální, evropské a národní.

3.4.1 Udržitelný rozvoj na globální úrovni

První obavy o udržitelnost se týkaly především udržitelnosti hospodářského růstu a byly vysloveny politiky a ekonomy již v roce 1960 v zakládající listině Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Dopady hospodářského růstu na oblast životního prostředí začaly být zohledňovány až později. Významnou roli v rozpracování problematiky životního prostředí sehráli členové Římského klubu, který byl založen v roce 1968 a řešil zejména problematiku limitů směru růstu. Prvním zásadním dokumentem pro tuto oblast byla zpráva zveřejněná Římským klubem v roce 1972, a to „Meze růstu“. (Dušek, 2010, s. 7)

Meze růstu (1972)

Autoři knihy Meze růstu ukázali na základě rozboru hospodářských trendů od začátku tohoto století po rok 1970, že hlavním viníkem zamoření a znečištění prostředí je hospodářský růst samotný. Hospodářský růst měl tehdy extenzivní charakter a platila

těsná úměrnost mezi velikostí hrubého domácího produktu a spotřebou energie, křivka hospodářského růstu stoupala souběžně s křivkou produkce odpadů. Klíčové otázky si položil kolektiv autorů pod vedením D. Meadowsové a ukázal, že žádná nápravná opatření následného charakteru nemohou základní problém vyřešit. Proto navrhli, aby byl hospodářský růst zastaven. Tato teorie nulového růstu zůstala spíše jenom teorií, přestože jí svět přijal jako správnou. Nikdo se však nedokázal smířit s představou, že hospodářský rozvoj, který přináší blahobyt a celkový civilizační pokrok, by se měl náhle zastavit. (Moldan, 2001, s.23; Dušek, 2010, s.7; Nováček, 2010, s.57)

Stockholmská konference (1972)

Ve stejném roce, kdy byly vydány „Meze růstu“ také proběhla konference ve Stockholmu, kterou svolala Organizace spojených národů a chtěla se tak postavit do čela světového úsilí o nápravu a odvrácení hrozící ekologické krize. Této konferenci se účastnilo celkem 113 zemí a hlavním výrazným a konkrétním výsledkem tohoto zasedání se stalo založení Programu OSN pro životní prostředí (UNEP). Na konferenci byly také označeny hlavní ekologické problémy té doby, které se týkaly produkce nebezpečných odpadů, narušení životodárných planetárních systémů (hydrologický cyklus, ozonová vrstva, klimatický systém,...), čerpání obnovitelných i neobnovitelných zdrojů a redukce biologického bohatství planety. Indíra Gándhiová tehdy také vyřkla jednu ze zásadních myšlenek: „Naším největším znečištěním je chudoba.“, kdy poukazovala především na to, že aby pečovaly o životní prostředí i rozvojové země, je nutné jim pomoci od chudoby. (Moldan, 2001, s. 22; Nováček, 2010, s. 108)

Světová strategie ochrany životního prostředí (1980)

Světová strategie ochrany životního prostředí vyšla v roce 1980 jako publikace tří významných světových organizací - Světového svazu na ochranu přírody (IUCN), Programu OSN na ochranu životního prostředí (UNEP) a Světového fondu na ochranu přírody (WWF). Tato strategie poprvé akceptovala pojem „trvale udržitelný rozvoj“ jako všeobecně přijatelný a podtrhla tím prvořadý význam péče o Zemi. (Fridrich a Markvart, 2002)

Naše společná budoucnost (1987)

Publikace „Naše společná budoucnost“ (v originále Our Common Future) je zpráva, která je brána jako deklaráce a byla uveřejněna roku 1987 jako zpráva zvláštní komise OSN. Deklarace byla sepsána pod vedením ministerské předsedkyně Norska Gro Harlem Brundtlandové a podnětem byl požadavek od OSN z roku 1983 na vypracování tohoto dokumentu. Komise, kterou si sama Brundtlandová vytvořila, čítala 22 členů z vyspělých i rozvojových států. Zpráva měla formulovat dlouhodobou strategii ochrany životního prostředí tak, aby po roce 2000 byl zajištěn trvale udržitelný rozvoj. Pozornost se měla zaměřit na lepší spolupráci mezi zeměmi s rozdílnými stupni jejich hospodářského rozvoje i vztahům mezi lidmi, zdroji, rozvojem a prostředím. Zpráva obsahovala tři jednotlivé okruhy:

- Společné problémy (nové přístupy k přírodě a rozvoji, koncept trvalé udržitelnosti, mezinárodní ekonomika, příroda a rozvoj,...),
- Společné výzvy (populace a lidské zdroje, zajištění potravin, druhy a ekosystémy, energie, průmysl, růst měst atd.)
- Společné úsilí (řízení společného – oceány, prostor; mír, bezpečnost, rozvoj a příroda a návrhy na změny institucí a zákonů).

„Naše společná budoucnost“ se stala klíčovým dokumentem 80. let 20. století, který se týkal budoucího vývoje světa a globálních problémů a vzešla z ní již zmiňovaná (v kapitole Udržitelný rozvoj) a ustálená definice trvale udržitelného rozvoje. (Nováček, 2010, s. 109; Nátr, 2005, s. 48, 49; Fridrich a Markvart, 2002)

Konference Spojených národů o životním prostředí a rozvoji (1992)

Tato konference, zkráceně také Summit Země, se sešla v roce 1992 v brazilském městě Rio de Janeiro. Cílem konference bylo rozpracovat vizi udržitelného rozvoje a podpořit její postupné naplňování na mezinárodní, národní a místní úrovni. Setkání se stalo největší konferencí do té doby a účastnilo se ho celkem 173 států a počet účastníků dosáhl až 40 tisíc osob. Po složitých jednáních bylo přijato pět zásadních dokumentů: Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji, Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu, Úmluva o biodiverzitě, Agenda 21 a Právně nezávazné, autoritativní prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale

udržitelném rozvoji všech typů lesa. (Nováček, 2010, s. 283, 284; Moldan, 2001, s. 25, 26)

Deklarace z Rio de Janeiro o životním prostředí a rozvoji má 27 článků a zásadní jsou především formulace principu předběžné opatrnosti, požadavek na zahrnutí nákladů na ochranu životního prostředí do cen výrobků a požadavek na důsledné provádění hodnocení vlivů činností na životní prostředí předtím, než byly tyto činnosti zahájeny. (Nováček, 2010, s. 283, 284; Fridrich a Markvart, 2002)

Nejrozsáhlejším a nejdůležitějším dokumentem, který z této konference vzešel, je bezesporu Agenda 21, která je chápána jako jakýsi návod, jak směřovat k udržitelnému rozvoji. Jedná se o obecný rámcový dokument, který má být rozpracován na národní a lokální úrovni podle místních podmínek a obsahuje 40 kapitol o rozsahu 520 stran. Agenda 21 není pouze ekologicky zaměřeným programem, ale obsahuje významné souvislosti ekonomické, sociální, kulturní i politické. Je rozdělena do čtyř jednotlivých částí zabývajících se různými problémy:

- první část – hlavní cíle Agendy 21, formulace potřeby změny vzorců spotřeby, mezinárodní spolupráce, lidské zdraví, boj s chudobou apod.
- druhá část – oblasti životního prostředí na globální úrovni – atmosféra, biodiverzita, zdroje vod, lesy, boj s růstem pouští a suchem, zemědělství a rozvoj venkova, různé typy odpadů atd.
- třetí část – jednotlivé skupiny lidí, které má Agenda 21 oslovit – vlády, parlamenty, nevládní organizace, ženy, mládež, rolníci, vědci, technici, představitelé místních samospráv,...
- čtvrtá část – mezinárodní finanční zdroje, převod technologií, vědecký výzkum, vzdělání a účast veřejnosti, budování mezinárodních institucí, tvorba mezinárodního práva, otázky informací a jejich přenosu. (Nováček, 2010, s. 283, 284; Fridrich a Markvart, 2002; Moldan, 2001, s. 25, 26, Agenda 21, 1992)

Rio + 5 (1997)

V roce 1997 se v New Yorku sešlo Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN (UNGASS) a bylo věnováno jedinému tématu, kterým bylo posouzení pokroku dosaženého v naplňování závěrů Summitu Země z Rio de Janeiro v roce 1992. Hlavním tématem summitu byla integrace principů ochrany prostředí, přírody a přírodních zdrojů

do celkové rozvojové politiky. Na rozdíl od Agendy 21, která obsahovala globální témata, zde můžeme vidět vývoj hlubších analýz a schémat a návrhy konkrétních opatření. Mnoho států na tomto summitu již předvedlo své národní strategie udržitelnosti, které od roku 1992 zpracovalo. Ukazuje se, že jsou to právě obce, kde se myšlenky trvale udržitelného rozvoje neúčinněji uplatňují a jsou zde vidět hmatatelné výsledky. Konference v New Yorku se účastnilo 40 hlav států a vlád, mezi něž patřili představitelé zemí G7, většiny států OECD a několika rozvojových zemí. Toto setkání sice nepřineslo žádný převrat, ale znamenalo další krok správným směrem. (Moldan, 2001, s. 29, 30)

Kjóto (1997)

Konference členských států Rámcové úmluvy o změně klimatu v Kjótu byla již třetí konferencí smluvních stran, jež byla uzavřena v Riu de Janeiro v roce 1992. Základním poznáním pro tuto úmluvu bylo, že klima Země je ohroženo emisemi skleníkových plynů, zejména v důsledku spalování fosilních paliv a zavazuje tak smluvní strany, aby maximálně redukovaly emise a dosahovaly jejich stabilizace na úrovni roku 1990. Průmyslově rozvinuté země se zavázaly snížit v úhrnu své emise o 5,2 % do roku 2008–2012 ve srovnání s rokem 1990. Zároveň bylo ujednáno povolení zahájit mezinárodní obchod s redukcemi emisí skleníkových plynů. Konference v Kjótu spadá do environmentálního rámce trvale udržitelného rozvoje a výsledek je třeba brát jako začátek nového procesu, který má radikální přístup ke všemu, nejen k otázkám životního prostředí, ale také k hospodářskému vývoji všude ve světě. (Moldan, 2001, s. 30, 31, 32)

Konference v Johannesburgu (2002)

V roce 2002 se konala v jihoafrickém městě konference nazývaná také jako Rio + 10, kde se sešlo celkem 21 tisíc akreditovaných delegátů ze 191 zemí a celkově se účastnilo 60 tisíc lidí. Na summitu se projevila neochota hlavních aktérů mezinárodní politiky k novým závazkům, které by šly nad rámec dohod z Ria. Jednání probíhala ve třech liniích (MŽPČR, 2003):

- tematické plenární rozpravy k problematice vody, energie, zdraví, zemědělství, biologické rozmanitosti,
- vyjednávání dvou hlavních výstupů summitu – Johannesburgské deklarace o udržitelném rozvoji a tzv. Implementačního plánu

- prezentace tzv. partnerských iniciativ, tj. dobrovolných aktivit podporujících realizace cílů předpokládaných v Implementačním plánu.

Rio + 20 (2012)

Hlavním cílem konference bylo projednat klíčové otázky rozvoje, který bere v úvahu nejen ekonomické a sociální otázky, ale také ochranu životního prostředí, na němž závisí prosperita států celého světa. Výstupem je společná deklarace zúčastněných států, která považuje za podstatný rozvoj zelené ekonomiky v kontextu udržitelného rozvoje (voda, energetika, zaměstnanost nebo zemědělství). Dokument vyzývá k racionalizaci neefektivních dotací fosilních paliv a k eliminaci škodlivých dotací. Dále se zabývá náhradou Komise OSN pro udržitelný rozvoj politickým fórem na vysoké úrovni, jehož podoba bude definována mezivládním procesem a požaduje jako nutnost větší zapojení občanské společnosti a soukromého sektoru do tohoto procesu, včetně podpory udržitelného chování podniků. (MZV, 2012)

3.4.2 Udržitelný rozvoj na úrovni EU

Udržitelný rozvoj jako jeden z cílů Evropské unie je obsažen již v Maastrichtské smlouvě z roku 1992. Postupně se tak politika udržitelného rozvoje stává jedním ze základních kamenů hospodářského a civilizačního rozvoje EU. V roce 1994 pak Evropská komise vydává publikaci *Evropa 2000+*, ve které jsou stanoveny hlavní zásady územního rozvoje států Evropské unie. Tento dokument vychází z dokumentu *Bílá knih EK- Růst, schopnost, konkurence*, kde je udržitelnému rozvoji věnována celá kapitola. Model trvale udržitelného rozvoje obsažený v *Bílé knize* vytyčuje územní organizaci založenou na rozumném spravování přírodních zdrojů, kterým by byla zaručena jejich obnovitelnost pro příští generace a zachování biodiverzity životního prostředí. (Fridrich a Markvart, 2002, s. 11,12; Moldan, 2001, s. 33)

V roce 1996 vydala Evropská hospodářská komise OSN *Směrnici pro udržitelné plánování a řízení lidských sídel*. A v roce 1997 se konal ve Štrasburku summit členských představitelů vlád členských států Rady Evropy. Závěrem tohoto setkání bylo především zdůraznění potřeby udržitelného rozvoje členských zemí a sociální koheze. Dalšími významnými dokumenty, které byly vydány v rámci Evropské unie, byly *Evropské perspektivy územního rozvoje z roku 1999*, kde je základním cílem dosáhnout vyváženého a trvale udržitelného rozvoje především posilováním hospodářské a sociální soudržnosti. A publikace *Řídící principy trvale udržitelného rozvoje evropského*

kontinentu vydány roku 2000, kde jsou rozvedeny závěry Summitu Rady Evropy z roku 1997. (Fridrich a Markvart, 2002)

V roce 2001 proběhla Evropská konference v Göteborgu a byly zde projednány především dva dokumenty (Fridrich a Markvart, 2002):

- Návrh akčního plánu ochrany prostředí – obrana proti změně klimatu, ochrana přírody, zajištění dobrého zdraví, ochrana přírodních zdrojů a nakládání s odpady
- Strategie udržitelného rozvoje EU - změna klimatu a čistá energie, veřejné zdraví, hospodaření s přírodními zdroji, chudoba, sociální vyloučení, stárnutí populace a demografie, mobilita, využití území a územní rozvoj.

V roce 2006 byla přijata „Obnovená strategie udržitelného rozvoje Evropské unie“, která obsahuje čtyři obecné cíle – ochrana životního prostředí, sociální rovnost, ekonomická prosperita a mezinárodní odpovědnost, ze které jsou odvozeny další klíčové výzvy – globální změna klimatu a čistší energie, udržitelná doprava, udržitelná výroba a spotřeba, ochrana managementu přírodních zdrojů, veřejné zdraví, sociální inkluze, demografie a migrace, globální chudoba a výzvy udržitelného rozvoje. Mimo jiné dokument obsahuje ještě dvě průřezové oblasti týkající se Výchovy a vzdělání a Výzkumu a vývoje. Hodnotící zprávy z let 2007 a 2009 však nepřinášejí příliš dobrá poselství. Poptávka po přírodních zdrojích se stále zvyšuje, stav biodiverzity se naopak zhoršuje, ekosystémy jsou vystavovány velkému tlaku a spotřeba energie v dopravě roste, stejně jako stále přetrvává světová chudoba. (Nováček, 2010, s. 293)

3.4.3 Udržitelný rozvoj na úrovni ČR

Pojem „trvale udržitelný rozvoj“ se v českém jazyce objevuje zhruba od osmdesátých let, ale jako uznávaný termín ukotvený v zákoně se objevil až v roce 1992, a to v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. Definice trvale udržitelného rozvoje v tomto zákoně je odvozena od klasické, již zmiňované definice, kterou vytvořila komise OSN pod vedením Gro Harlem Brundtlandové. (Fridrich a Markvart, 2002, Maier, 2012, s. 37)

Jedním nepravdivým klišé tehdejší i dnešní doby je, že před rokem 1989 nebyl princip trvale udržitelného rozvoje znám a byl zcela opomíjen. Předchozí režim se k ochraně životního prostředí formálně hlásil, avšak prakticky selhával, především v důsledku

neuváženého rozvoje energeticky náročného průmyslu, provázeného nekoncepční energetickou politikou. (Fridrich a Markvart, 2002)

Zásadní pro všechny zúčastněné státy byla konference v Riu v roce 1992, kdy jedním z výstupů byl závazek připravit národní strategie udržitelného rozvoje. Česká republika se konference účastnila, ale trvalo pět let, než se s přípravou této strategie vůbec začalo. Vládou schválen se stala až třetí verze národní strategie udržitelného rozvoje z března roku 2004. „Strategie udržitelného rozvoje České republiky“ vycházela ze zahraničních strategických dokumentů, což mimo jiné rozšířilo chápání udržitelného rozvoje o sociální a ekonomický rozměr. Strategie rozdělila cíle na základní pilíře udržitelného rozvoje: sociální, ekonomický, ekologický a přidružený pilíř správy veřejných věcí. Pro dosažení těchto cílů byly stanoveny „nadoborové“ rámce pro ostatní strategie. (Maier, 2012, s. 37; Nováček, 2010, s. 289)

V roce 2010 Vláda ČR schválila „Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky“, který aktualizoval předchozí strategii z roku 2004. Strategický rámec slouží jako zastřešující dokument pro všechny koncepční dokumenty vypracované v České republice a jeho účelem je napomoci vzájemné provázanosti opatření, cílů a politik. Dokument definuje základní principy udržitelného rozvoje a uplatnění navržených cílů má zajistit, aby prosperita české společnosti stála na vzájemné vyváženosti tří pilířů udržitelného rozvoje – ekonomického, sociálního a environmentálního. (Dušek, 2010, s. 56; Maier, 2012, s. 37)

3.4.4 Udržitelný rozvoj na úrovni samosprávných celků

Program rozvoje kraje

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích udává, že: „kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů“. V rámci samostatné působnosti tedy zákon krajům ukládá koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat programy rozvoje kraje a zajišťovat jejich realizace a kontrolovat jejich plnění. Obsah a postup tvorby programů rozvoje je uveden v zákoně č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Program rozvoje kraje je tedy průřezový dokument s konkrétními důsledky a úkoly pro plánování a územní rozvoj. Udržitelný rozvoj kraje je třeba v programu konkrétně uplatnit v jednotlivých sférách rozvoje, například v zajištění funkcí občanského vybavení, dopravní a technické infrastruktury a vymezení oblastí, v nichž je nutné zlepšit stav životního prostředí nebo sociální služby. (Maier, 2012, s. 38,39)

Program rozvoje obce

Program rozvoje obce je zmíněn v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích. Jedná se však pouze o souvislosti s jeho schvalováním v samostatné působnosti obce, kterou vykonává zastupitelstvo obce. Další náležitosti o procesu či obsahu samotného dokumentu předpisy ani zákon neupravují. Program rozvoje obce je většinou vytvářen na čtyřleté volební období, což je však velmi krátká doba na realizaci rozsáhlejších záměrů týkajících se udržitelného rozvoje. Je tedy doporučováno, aby jako základ programu rozvoje obce sloužil strategický plán, který vznikl za účasti nejen aktuálních politických představitelů, ale také všech rozhodujících aktérů rozvoje obce i široké veřejnosti. V jednotlivých volebních obdobích je pak vhodné strategický plán dále konkretizovat a upravovat se zřetelem na danou vizi a jednotlivé cíle strategického plánu. (Maier, 2012, s. 39)

Místní Agenda 21

Činnosti vedoucí k udržitelnému rozvoji jsou nejlépe viditelné na úrovni obcí, kdy se lidé znají a kde jsou dopady jejich aktivit nejlépe viditelné. Nejlépe se tedy prozatím uplatňuje Agenda 21 na místní úrovni – Místní Agenda 21. Název agendy odkazuje na dokument přijatý na konferenci OSN v Riu de Janeiru. Jedná se tedy o dlouhodobý tvořivý proces, ve kterém samosprávy obcí, měst a mikroregionů spolupracují v partnerském vztahu s ostatními hlavními skupinami společnosti. Cílem je vytvořit akční plán uplatňování udržitelného rozvoje na místní úrovni a dosažení udržitelného rozvoje pro obec nebo mikroregion a pochopení globálního významu místních rozhodnutí. (Nováček, 2010, s. 295; Maier, 2012, s. 39)

V roce 2004 v České republice vznikla při Radě vlády pro udržitelný rozvoj Pracovní skupina pro místní Agendu 21, která vytvořila sadu 21 kritérií, podle kterých se měří kvalita naplňování MA 21. Podle počtu splněných kritérií jsou obce zařazeny do kategorie, která odráží kvalitativní úroveň jejich plnění Místní Agendy 21. (Nováček, 2010, s. 296)

Mezi klíčové prvky Místní Agendy 21 patří (Nováček, 2010, s. 295):

- řízení a zlepšování působnosti místních samospráv v oblasti udržitelného rozvoje,

- integrování problematiky udržitelného rozvoje do projektů, plánů, programů a každodenní činnosti místní samosprávy,
- zvyšování environmentálního uvědomění a vzdělávání místních obyvatel a představitelů samosprávy,
- zapojení veřejnosti,
- partnerská spolupráce zainteresovaných subjektů,
- tvorba strategie a akčního plánu udržitelného rozvoje,
- monitoring a hodnocení výsledků, pravidelná aktualizace.

3.5 Hodnocení udržitelného rozvoje

Poznání a porozumění probíhajícím změnám, jejich charakteru a příčinám významně napomáhá sledování rozložení a intenzity ekonomických, sociálních a environmentálních jevů v různých částech území. Klíčovou úlohu hraje metodicky pevně uchopený popis sledovaných jevů, který umožňuje porovnání jak z hlediska časového, tak pro různé územní jednotky. Získané znalosti lze využívat dvěma způsoby:

- ex-post – ke zpětnému hodnocení úspěšnosti naplňování přijatých politik a plánů, popřípadě k jejich úpravám během jejich průběhu,
- ex-ante – k odhadu předpokládané účinnosti nově navrhovaných koncepcí, plánů a opatření do budoucna. (Maier, 2012, s. 186)

3.5.1 „Indikátor“

Vhodným nástrojem pro zajištění objektivního popisu sledovaných jevů jsou indikátory, jejichž hlavním cílem je ukázat rozhodující vlastnosti popisovaného tématu a míru změn v průběhu času. Indikátory popisují hodnocené téma vždy zjednodušeným způsobem, je tedy velmi důležité, aby výběr a konstrukce vystihly co nejlépe hlavní vlastnosti tématu nebo vlastnosti a míru změn. (Maier, 2012, s. 186, 187)

Indikátory jsou informací především kvantitativního charakteru, která poskytuje spolehlivé měřítko o určitém jevu. Jsou to tedy jednoduché kvantitativní informace měřené v čase. Přestože jde o pouhá čísla, za indikátory se většinou skrývá hlubší význam, například o spokojenosti obyvatel, stavu místní politiky, nabídce pracovních příležitostí v obci a jejím okolí apod. Umožňují hodnotit trendy, kterými se daná obec ubírala v minulosti a odhadnout směr, jakým bude směřovat v budoucnosti. (Maštálka, 2009, s. 10, 11; Novák, 2010, s. 7)

Zároveň indikátory vymezují hranice, v nichž se rozvoj obce může realizovat. Slouží k hodnocení úspěšnosti naplňování předem definovaných cílů, ale také k hodnocení úspěšnosti realizace konkrétních opatření a projektů. Indikátory mají potenciál obcím přinést lepší a kvalitnější pohled na řízení rozvoje, jeho hodnocení a další plánování. Hlavní podstatou indikátoru je jeho veřejná a snadná dostupnost, srozumitelnost a praktická využitelnost. (Hřebík, Třebický, 2007, s. 4)

Správně zvolené indikátory odráží hledisko místní ekonomiky, sociální spravedlnosti, ochrany životního prostředí a posílení role místní samosprávy nebo zabezpečení potřeb místní komunity. Jsou důležité, protože umožňují spravovat lépe věci veřejné, napomáhají úřadům lépe rozhodovat. Zlepšují znalosti volených zástupců obcí o daném místě, které spravují a posilují jejich vnímavost k místním problémům a zvyšují efektivitu veřejné správy. Občanům indikátory poskytují nástroj pro lepší kontrolu rozhodnutí, která zastupitelstva činí a jsou také velmi účinným nástrojem pro zapojování klíčových partnerů do rozhodování a pro konkrétní akce spojené se zlepšováním kvality života v obcích. (Novák, 2010, s. 8; Hřebík, Třebický, 2007, s. 5)

3.5.2 Rámce a požadavky na indikátor

Za poslední tři desetiletí prošly indikátory velkými změnami a posuny, které jsou především významné v posunu od úzce sektorových indikátorů k indikátorovým rámcům, uvádějících do příčinné souvislosti jevy v různých sektorech, např. intenzita dopravy a hluk. Všeobecně uznávaným rámcem pro indikátory z oblasti udržitelného rozvoje je schéma zavedené a prosazované organizací OECD, které je nazvané „vliv-stav-odezva“ (v originále pressure-state-response). Tento model indikátorového rámce nehodnotí stav jednotlivých složek udržitelného rozvoje, ale popisuje vztah mezi příčinami a následky problémů. Určitou modifikací tohoto modelu je model prosazovaný Evropskou unií: „hnací síla-vliv-stav-dopad-odezva“ (driving force-pressure-state-impact-response). (Mezřický, 2005, s. 80)

Aby byly indikátory relevantní a použitelné, musí splňovat velké množství požadavků, které definují Hřebík a Třebický (2007) takto:

- významnost – musí být významný v dané souvislosti,
- reprezentativnost – musí být zřejmé, jaký jev indikátor a data reprezentují,
- jedinečnost – indikátor má být originální, neopakovat již známé skutečnosti,

- měřitelnost - možnost získání dat,
- náklady a užitek – úměrnost nákladů a užitků,
- minimalizace negativních účinků na prostředí,
- správnost – nesmí být zatíženy významnými chybami,
- spolehlivost – kontrola a zajištění kvality dat,
- srovnatelnost – předpokladem je správnost a spolehlivost údajů,
- průhlednost – musí být jasné, jaké metody byly použity apod.,
- pochopitelnost – jasná srozumitelnost a jednoznačnost,
- výpovědní schopnost- možnost interpretace,
- načasování – musí být k dispozici ve správný čas,
- využitelnost – mají cenu pouze tehdy, je-li o ně zájem.

3.5.3 Vývoj indikátorů v historii

Indikátorům trvale udržitelného rozvoje je po celém světě už desítky let věnována velká pozornost. Zpočátku se tyto zájmy soustřeďovaly spíše na oblast životního prostředí a nejvíce vzrostly díky Stockholmské konferenci v roce 1972. Tato konference je považována za nejvýznamnější týkající se nejenom celkového vnímání životního prostředí, ale především informacím o něm. Na konto konference vzniknul program pro životní prostředí zastřešený Organizací spojených národů, který zřídil sekretariát v systému GEMS (Globální environmentální monitorovací systém), který je provozován ve spolupráci s WMO (Světová meteorologická organizace), WHO (Světová zdravotnická organizace) a FAO (Organizace pro výživu a zemědělství). (Moldan, 2000, s. 23-26)

Pro Evropu je významná Evropská hospodářská komise, která má program EMEP v rámci něhož je sledována kvalita ovzduší, obsahuje program integrovaného monitoringu nebo výzkum kritických zátěží.

Velmi významným mezníkem se stala v roce 1992 konference Rio de Janeiru, kde došlo ke shodě, že životní prostředí je součástí úsilí o trvale udržitelný rozvoj. Hlavní práci v rozvoji informací o trvale udržitelném rozvoji zastala především nově zřízená Komise OSN pro trvale udržitelný rozvoj, která v roce 1995 schválila pracovní program v oblasti indikátorů pro trvale udržitelný rozvoj. Tento program obsahoval přibližně 130 indikátorů, které byly zamýšleny pro využití na národní úrovni, tzn. každá země si

vybere indikátory, které odpovídají právě jejím cílům a prioritám. (Moldan, 2000, s. 23-26)

Jedním ze špičkových světových pracovišť ve vývoji indikátorů je Světový ústav zdrojů (WRI), který sídlí ve Washingtonu. Každé dva roky vydává důkladnou a autoritativní publikaci Světové zdroje (World Resources), která podává nejúplnější soubor indikátorů z hlediska trvale udržitelného rozvoje. (Moldan, 2000, s. 23-26)

Velmi důležitým v mezinárodním úsilí je projekt SCOPE „Indikátory pro trvale udržitelný rozvoj“, který se stal součástí pracovního programu Komise pro vývoj indikátorů trvalé udržitelnosti. V rámci projektu proběhly dvě velmi významné konference. První z nich, konaná v belgickém Gentu, se zaměřila na obecný politický rámec používání indikátorů a druhá z nich podala přehled o současně probíhající práci v oblasti indikátorů trvale udržitelného vývoje. Hlavním výsledkem byla identifikace oblastí, na které je třeba zaměřit pozornost vědecké obce ve světovém měřítku. (Moldan, 2000, s. 23-26)

Komise OSN vypracovala v roce 1995 pracovní plán rozvoje indikátorů, jehož součástí je seznam doporučených indikátorů vycházejících z Agendy 21 a je velmi zásadní pro další rozvoj a hlavně využívání indikátorů vládami jednotlivých států. (Moldan, 2000, s. 23-26)

3.5.4 Typy indikátorů

V praxi je rozeznáváno velké množství různých typů indikátorů podle účelu k jakému slouží. Podle Hřebíka a Třebického (2007) jsou nejběžnější tyto druhy:

- **Specifické indikátory** – soubor indikátorů specifických pro danou komunitu, kde velkou roli při sledování hraje veřejnost a občané. Indikátory odrážejí prioritu kvality života a dotýkají se problematiky, která je pro dané místo specifická.
- **Programové indikátory** – indikátory konstruované pro konkrétní strategický cíl v daném koncepčním materiálu. Umožňují sledovat a vyhodnocovat míru naplňování tohoto cíle.
- **Agregované indikátory** – indikátor je agregován z velkého počtu relativně nestejnorodých komponentů do jednoho konečného ukazatele nebo indexu (Index lidského rozvoje HDI, Index environmentální udržitelnosti ESI,

ekologická stopa,...). Metodika výpočtu, díky své složitosti, vyžaduje individuální přístup, tak aby výsledek byl zatížen co nejmenší chybou.

- Titulkové indikátory – indikátory využívané pro komunikaci s veřejností, musejí být srozumitelné a v omezeném počtu a obsahovat ukazatele ze všech pilířů.
- Indikátorové sady – soubor vhodně složených indikátorů pro danou obec, dotýkají se všech pilířů a mohou být tvořeny různými typy indikátorů.

3.5.5 Příklady konkrétních indikátorových sad

Indikátory pro hodnocení udržitelného rozvoje jsou velmi rozsáhlým systémem v mnoha oblastech. Pro představu tedy autorka uvádí alespoň tři různé příklady indikátorových sad, které jsou mířeny již na určitou oblast.

Společné evropské indikátory (ECI)

Sada deseti indikátorů je určena ke sledování udržitelného rozvoje na úrovni místních samospráv měst, venkovských obcí a mikroregionů. Indikátory jsou tvořeny ze šesti klíčových témat: rovnost a společenské začlenění, kvalita místní správy, závislost místní ekonomiky na lokálních/globálních vztazích, místní hospodářství, ochrana životního prostředí a kulturního dědictví a kvalita vybudovaného životního prostředí. Na základě těchto témat vytvořila Evropská komise sadu indikátorů, která byla dále upravena iniciativou TIMUR (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj) pro české prostředí. (Maier, 2012, s. 188)

Sada Společných evropských indikátorů obsahuje tyto ukazatele (Novák, 2010) :

- spokojenost obyvatel s místním společenstvím – podíl spokojenosti občanů s městem jako místem, kde žijí a pracují,
- místní příspěvek ke změně klimatu – emise CO₂ na 1 obyvatele,
- mobilita a místní přeprava – mobilita občanů žijících na území dané samosprávy (průměrný počet každodenních cest, účel cest, denní vzdálenost na osobu apod.),
- dostupnost veřejných prostranství a služeb – procento obyvatel žijících v dosahu 300 m od veřejných prostranství,
- kvalita místního ovzduší – počet případů překročení mezních hodnot vybraných látek znečišťujících ovzduší,
- cesta dětí do školy a ze školy – způsob dopravy dětí do školy a zpět,

- nezaměstnanost – dlouhodobá míra nezaměstnanosti,
- zatížení prostředí hlukem – podíl populace dlouhodobě vystavené hladině hluku z vnějšího prostředí,
- udržitelné využívání území – procentuální rozloha zvláště chráněných území,
- ekologická stopa – množství přírodních zdrojů, které obec spotřebuje v daném roce.

Sada indikátorů hodnotící dopady a projevy ekonomické krize (SIDEK)

Studie indikátorů SIDEK je součástí vědecko-výzkumného projektu „Benchmarking venkova – Zkvalitňování managementu mikroregionů jako nástroje pro řešení regionálních disparit“. Studie přináší jednoduchý a srozumitelný návod, jak sledovat nejdůležitější rysy rozvoje mikroregionů v situaci probíhající ekonomické krize, jaké prostředky k tomu využít a jak zjištěné výsledky vyhodnocovat. (Novák, 2010)

Indikátory SIDEK obsahují tyto ukazatele:

- registrovaná míra nezaměstnanosti,
- dlouhodobá nezaměstnanost,
- registrovaná míra nezaměstnanosti žen,
- index nabídky zaměstnání,
- míra podnikatelské aktivity,
- míra kapitálových výdajů,
- dluhová služba,
- přijaté dotace,
- příjmy obce,
- výdaje obce na volnočasové aktivity,
- přírůstek počtu obyvatel,
- index ekonomického zatížení,
- výstavba nových bytů,
- počty vyplacených sociálních dávek,
- spokojenost obyvatel s místním společenstvím,
- počet spojů hromadné dopravy připadající na 1000 obyvatel.

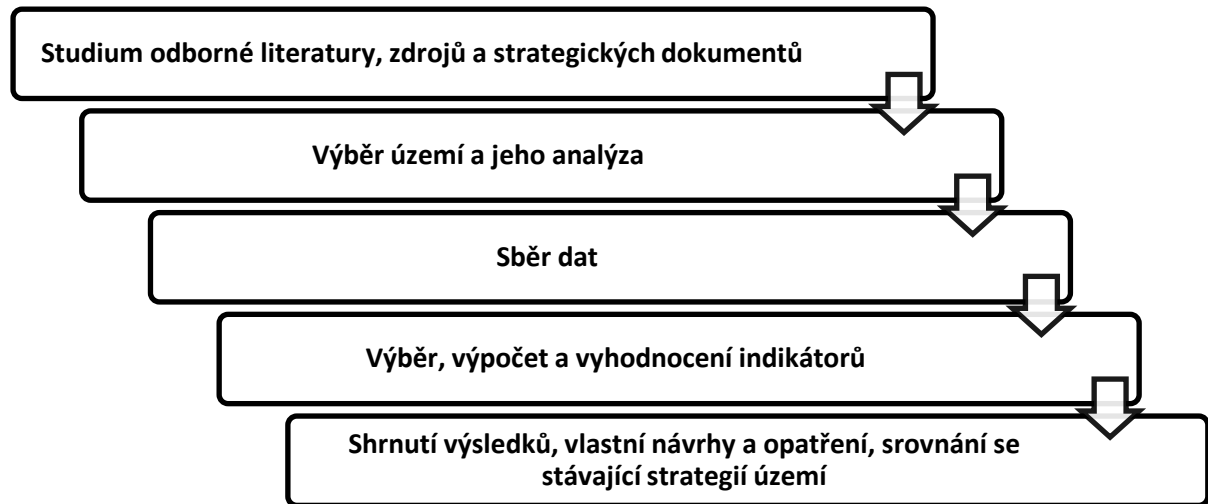
Indikátory ze Situačních zpráv ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje ČR

Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky definuje hlavní a dílčí cíle a nástroje, které jsou formulovány tak, aby co nejvíce omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelného rozvoje. SRUR je pravidelně po dvou letech hodnocen souborem indikátorů, které naplňování těchto cílů hodnotí. Indikátory jsou součástí Situačních zpráv k SRUR a jejich struktura vychází ze tří pilířů (ekonomický, sociální a environmentální) a jsou situovány takto (CENIA, 2012):

- populace, člověk a zdraví (naděje dožití a naděje dožití ve zdraví, standardizovaná míra úmrtnosti, expozice obyvatel prašnému aerosolu, materiálová a uhlíková stopa domácností, zadlužení domácností,...),
- ekonomika a inovace (HDP na osobu, produktivita práce, obecná míra nezaměstnanosti, přepravní náročnost v dopravě, energetická náročnost HDP, spotřeba primárních energetických zdrojů, podíl energie z obnovitelných zdrojů, materiálová spotřeba, nakládání s odpady podle hlavních způsobů nakládání, nejvyšší dosažené vzdělání, výdaje na výzkum a vývoj, přístup k internetu),
- rozvoj území (HDP na osobu v krajích, obecná míra nezaměstnanosti v krajích, výdaje na výzkum a vývoj a počty zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v krajích, municipality zapojené do realizace metody místní Agenda 21, migrační saldo venkovských obcí, celkové výše příjmů na 1 obyvatele v krajích, přeprava cestujících veřejnou silniční a železniční dopravou v krajích, přístup internetu v krajích, počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích, výdaje na kulturu v krajích, pokrytí území ČR schválenou územně plánovací dokumentací obcí),
- krajina, ekosystémy a biodiverzita (ekologická stopa, indikátor změn území a ekosystémů, index běžných druhů a volně žijících ptáků, výdaje na ochranu ŽP, spotřeba základních živin v minerálních hnojivech, podíl ekologického zemědělství, defoliace, intenzita těžby dřeva),
- stabilní a bezpečná společnost (index vnímání korupce, účast ve volbách, populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech, deficit vládního sektoru, průměrná délka soudního řízení, celková zahraniční rozvojová spolupráce, emise skleníkových plynů na obyvatele, přímé zahraniční investice).

4 METODIKA PRÁCE

V této kapitole je zobrazen postup hodnocení udržitelného rozvoje vybraného území, ze kterého autorka vycházela při psaní této práce. Metodický postup je zobrazen na následujícím obrázku 1.

Obrázek 1: Schéma metodického postupu při hodnocení udržitelného rozvoje vybraného regionu (vlastní zpracování)

Studium odborné literatury, zdrojů a strategických dokumentů

Studium odborné literatury, zdrojů a strategických dokumentů bylo prvním a zásadním krokem pro vypracování této diplomové práce hned po výběru tématu. Nejprve bylo podrobně prozkoumáno téma udržitelného rozvoje, jeho definice, historický vývoj a jeho různá pojetí. Dále se autorka zaměřila na prostudování internetových zdrojů, strategických dokumentů a veškerých dostupných informací o daném subregionu, aby mohla správně vybrat hodnotící indikátory.

Výběr území a jeho analýza

Subregion Velké Dářko – dobrovolný svazek obcí byl pro práci vybrán díky tomu, že leží v bezprostřední blízkosti autorčina bydliště. Autorka místo subregionu velmi dobře zná a má k němu i blízký citový vztah, je tedy schopna hodnotit území i z jiných, než objektivních pohledů, které vycházejí z vypočítaných indikátorů. Dalším významným důvodem k výběru této oblasti, byl poměrně nízký počet obcí v subregionu a tím pádem i lepší zpracovatelnost diplomové práce.

Sběr dat

Data pro vybrané území byla sbírána v závislosti na zvolených hodnotících indikátorech. Nejčastějším zdrojem dat byly internetové stránky Českého statistického úřadu, Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí. Dále také byla využita data z městských úřadů a obecních evidencí a statistik.

Výběr, výpočet a vyhodnocení indikátorů

Dalším z velmi zásadních a také nejobtížnějších kroků byl výběr indikátorů. Autorka zvolila tři oblasti (ekonomickou, sociální a environmentální) pro hodnocení vybraného území, dle kterých postupně vybrala 15 indikátorů. Indikátory byly vybrány z Manuálu zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce od Štěpána Hřebíka a Viktora Třebického. Stejně nápomocným materiálem byla i tzv. Burza indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni.

Vybrané indikátory byly vytvořeny odborníky na téma udržitelného rozvoje, a proto byly považovány za dostatečně objektivní pro tvorbu této práce. Při tvorbě vlastních indikátorů by mohlo dojít k subjektivnímu pojetí, což by nevedlo k dostatečně vypovídajícím výsledkům.

Indikátory byly vypočteny ze získaných dat podle metodických pokynů, které každý indikátor obsahuje. Výpočty byly provedeny pro pětileté období (2009–2013) a přehledně vyhodnoceny pomocí MS Excel, grafů a příslušných komentářů.

Shrnutí výsledků, vlastní návrhy a opatření, srovnání se stávající strategií území

Poslední fází této práce bylo vyhodnocení získaných výsledků. Autorka nejprve vypracovala pro každou hodnocenou oblast (ekonomická, sociální a environmentální) SWOT analýzu, kde shrnula nejdůležitější slabé a silné stránky obcí v subregionu. Na základě těchto SWOT analýz byly vypracovány priority pro zlepšení situace ve sledovaných obcích a na ně navazující konkrétní opatření.

4.1 Indikátory pro hodnocení vybraného regionu

V následující tabulce (č.1) je přehledně uvedeno všech patnáct indikátorů, kterými byl hodnocen udržitelný rozvoj na území Subregionu Velké Dářko. Tyto indikátory byly vybrány z Burzy indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni – „Indikátory pro

malé obce“ a z Manuálu zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce od Štěpána Hřebíka a Viktora Třebického. Indikátory byly rozděleny na tři oblasti – ekonomická, sociální a environmentální.

Tabulka 1: Vybrané indikátory pro hodnocení obcí Subregionu Velké Dářko

Indikátor	Jednotka	Definice	Zdroj dat	Frekvence sledování
1) Oblast ekonomická				
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	Počet aktivních podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel	ČSÚ	roční
Dluhová služba	%	Podíl dluhové služby ku dluhové základně	MF ČR	roční
Přijaté dotace	Kč/obyvatele	Celková výše získaných finančních prostředků z dotací na 1 obyvatele	MF ČR	roční
Míra registrované nezaměstnanosti	%	Podíl počtu registrovaných nezaměstnaných na disponibilní pracovní síle	ČSÚ, MPSV	roční
Míra investic obce	%	Podíl investičních výdajů obce na celkových výdajích	MF ČR	roční
2) Oblast sociální				
Index stáří	index	Počet obyvatel ve věku 65 a více ku počtu obyvatel ve věku 0 – 14 let	ČSÚ	roční
Migrační přírůstek	počet	Rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob	ČSÚ	roční
Počet dokončených bytů	počet	Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel	ČSÚ	roční
Podpora NNO	%	Celkové množství finančních prostředků, které obec věnovala místním NNO ze svého rozpočtu	MF ČR	roční
Saldo obyvatel	%	Rozdíl mezi počtem obyvatel stávajícího a předchozího roku, vydělený počtem roku předchozího	ČSÚ	roční
Účast ve volbách	%	Podíl zapsaných voličů, kteří ve volbách odevzdali svůj hlas	ČSÚ	1 * 4 roky
3) Oblast environmentální				
Čištění odpadních vod	%	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci s koncovou ČOV	evidence obcí	roční
Veřejné výdaje na ŽP	%	Podíl finančních prostředků věnovaných na ochranu ŽP z rozpočtu obce	MF ČR	roční
Třídění komunálního odpadu	%	Podíl vytríděných složek komunálního odpadu na celkové produkci odpadu	evidence obcí	roční
Ekologická stabilita	koeficient	Poměr ploch stabilních a nestabilních krajinných prvků na katastrálním území	ČSÚ	1 * 5 let

Zdroj: Hřebík, Třebický, 2007; TIMUR 2008

4.1.1 Indikátory – oblast ekonomická

Intenzita podnikatelské aktivity

Výpočet:
$$\frac{\text{počet aktivních podnikatelských subjektů v obci}}{\text{celkový počet obyvatel obce}} * 1000$$

Komentář: Intenzita podnikatelské aktivity je indikátor spadající do ekonomické oblasti. Patří do skupiny deskriptivních indikátorů (ex post) a měl by být sledován na úrovni obce, kraje i celé České republiky jedenkrát ročně. Vyjadřuje celkový počet aktivních podnikatelských subjektů se sídlem v obci na 1000 obyvatel. Počet podnikatelských subjektů v obci vypovídá nejenom o kvalitě podnikatelského prostředí a ekonomické životaschopnosti obce, ale také o množství nabízených služeb a možnostech zaměstnání v obci. Indikátor sám o sobě není zcela reprezentativní, jelikož slučuje všechny typy podnikatelských subjektů. Vyjadřuje pouze registrované podnikatelské subjekty, které mají sídlo přímo v obci, avšak jejich působnost může ležet i mimo obec. Na druhou stranu se mohou najít i takové subjekty, které působí na území obce, ale sídlo mají jinde. Vhodné je tento indikátor doplnit o další ukazatele, které rozdělují různé typy podnikatelských subjektů dle počtu zaměstnanců a významnosti v obci.

Dluhová služba

Výpočet:

$$\frac{\text{zaplacené úroky+uhrazené splátky vydaných dluhopisů+splátky jistin+splátky leasingu}}{\text{příjmy obce celkem v daném roce}} * 100$$

Komentář: Dalším indikátorem z ekonomické oblasti je dluhová služba. Tento indikátor patří mezi normativní, ex ante, indikátory a jeho cíl je stanovován na celorepublikové úrovni, a to jedenkrát za rok (k 31.12.). Dle metodiky Ministerstva financí ukazatel vyjadřuje sumu všech závazků z návratných zdrojů k určitému datu a souhrn plateb představujících splátky dluhu (jistiny) a úroků ke skutečně dosaženým daňovým příjmům a dotacím souhrnného finančního vztahu. Ukazatel dluhové služby je jedním z indikátorů, který sleduje hospodaření obce a její schopnost vypořádat se svými finančními závazky. Pro obec je důležitý především trend vývoje tohoto indikátoru, nikoliv jedna hodnota, která může odrážet například jednu nákladovou investici, na kterou si obec vzala úvěr. Do jisté míry je indikátor dluhové služby ovlivněn velikostí obce a příjmovou stránkou jejího rozpočtu. Menší obce s nižším rozpočtem budou mít

při nižší hodnotě indikátoru větší potíže se splácením, než obce větší, které mají ukazatel dluhové služby vyšší.

Přijaté dotace

Výpočet:
$$\frac{\text{získané dotační prostředky v daném roce}}{\text{celkový počet obyvatel obce}}$$

Komentář: Ekonomický ukazatel přijaté dotace patří mezi ex post, deskriptivní indikátory a je každoročně sledován za každou obec zvlášť. Dotace jsou definovány jako peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv či dalších zdrojů (EU) poskytnuté obci na stanovený účel. Vypovídají tedy o aktivitě obcí v oblasti získávání finančních prostředků z různých dotačních titulů, které jsou důležité pro financování různých aktivit v obci. Tento indikátor je vhodné posuzovat v komplexu dalších ekonomických indikátorů, jelikož hodnotí pouze dotace přijaté obcí či jejími složkami, nikoliv dalšími organizacemi v obci (např. NNO), které je mohou využít k rozvoji obce. Ukazatel není zcela reprezentativní i díky tomu, že nehodnotí využití přijatých dotací, jejich účel a přínos pro kvalitativní rozvoj obce.

Míra registrované nezaměstnanosti

Výpočet:
$$\frac{\text{počet registrovaných nezaměstnaných k 31.12. daného roku}}{\text{počet ekonomicky aktivních obyvatel obce k 31.12. daného roku}}$$

Komentář: Míra registrované nezaměstnanosti byla zařazena do ekonomických ukazatelů, avšak vypovídá i o sociální oblasti obce. Patří k normativním ex ante indikátorům a jedenkrát ročně je hodnocen za obec, kraj, Českou republiku a Evropskou unii. Indikátor vyjadřuje podíl registrovaných – dosažitelných, neumístěných uchazečů o práci, vedených úřadem práce podle místa bydliště, na celkovém počtu zaměstnaných + nezaměstnaných v dané obci (tj. na celkové pracovní síle). Indikátor vychází z evidence úřadů práce a je vhodné ho kombinovat s dalšími indikátory v oblasti zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Výpovědní hodnotu má i porovnávání míry registrované nezaměstnanosti podle pohlaví, věkových kategorií nebo doby trvání nezaměstnanosti. Metodika pro sledování indikátoru se do roku 2004 mírně lišila od mezinárodně sledované míry nezaměstnanosti, která se rovněž sleduje běžně na národních úrovních zemí EU a stanovuje míru všech nezaměstnaných. Česká verze byla harmonizována s mezinárodní především kvůli zvýšení reprezentativnosti a

srovnatelnosti indikátoru. Ukazatel stanovuje míru registrovaných nezaměstnaných, to znamená, že nezahrnuje neevidované nezaměstnané, kteří nežadají o zaměstnání.

Míra investic obce

Výpočet:
$$\frac{\text{celkové investice obce v daném roce}}{\text{celkové výdaje obce v daném roce}} * 100$$

Komentář: Mezi další deskriptivní, ex post, ukazatele patří míra investic obce, která spadá stejně jako předchozí indikátory, do oblasti ekonomické a je sledována za každou obec zvlášť. Indikátor vyjadřuje, jakou část výdajů obce představují investice (prostředky vložené do tvorby kapitálu). Investice jsou kapitálová aktiva sestávající se ze statků, které nejsou určeny pro bezprostřední spotřebu, ale jsou určeny pro užití ve výrobě spotřebních statků nebo dalších kapitálových statků. Míra investic obce především bezprostředně souvisí s budoucím rozvojem obce. Pokud jsou finanční prostředky obce správně alokovány, obec nestagne, rozvíjí se a vytváří předpoklad zkvalitňování života svých obyvatel. Indikátor je reprezentativní, úplný a obcemi standardně sledovaný a vyhodnocovaný. Využitelný je především při sledování časových řad v rámci jedné obce (např. na konci volebního období jako součást zhodnocení činnosti volených orgánů města). Míru investic obce je vhodné doplnit i o údaje o investicích sektoru soukromého, který často má pro rozvoj obce také zásadní vliv (např. řešení nezaměstnanosti).

4.1.2 Indikátory – oblast sociální

Index stáří

Výpočet:
$$\frac{\text{počet obyvatel obce ve věku 65 let a více}}{\text{počet obyvatel obce ve věku 0–14 let}}$$

Komentář: Prvním indikátorem ze sociální oblasti je index stáří. Patří mezi deskriptivní, ex post, indikátory a je sledován ročně za obce, kraje, Českou republiku i Evropskou unii. Indikátor udává poměr obyvatel v poproduktivním a předproduktivním věku. Pokud je hodnota = 1, je poměr obou skupin vyrovnán. Čím je hodnota nižší, než 1, tím více v obci převládá podíl obyvatel v předproduktivním věku. Vyšší podíl starších osob v populaci indikuje demografické stárnutí populace, které sebou přináší i vyšší náklady na sociální a zdravotní služby. Ukazatel vypovídá o stavu klíčových věkových skupin obyvatel obce. Je vhodné sledovat zejména jeho trend, který poskytuje vyhlídky pro rozvoj obce do budoucna. V České republice se hranice

odchodu do důchodu pohybuje a je rozdílná u žen a mužů, přesto je však možné brát údaje o počtu osob nad 65 let jako vypovídající.

Migrační přírůstek

Výpočet: počet přistěhovalých obyvatel obce – počet vystěhovalých obyvatel obce

Komentář: Migrační přírůstek patří mezi ex ante (normativní) indikátory a je sledován jedenkrát ročně za každou obec zvlášť. Ukazatel udává nárůst či pokles obyvatel obce způsobený migrací. V případě, že je hodnota indikátoru kladná – počet obyvatel v obci roste. Naopak záporná hodnota udává, že počet obyvatel v obci klesá. Obecně platí, že pokud počet obyvatel obce roste, v obci dochází k rozvoji. Údaje vypovídají pouze o změně počtu obyvatel v závislosti na migraci. Počet obyvatel v obci je nutné sledovat i dle přírůstku přirozeného. Mimo to je třeba se také zaměřit na obyvatele, kteří v obci žijí, ale nemají v ní trvalé bydliště.

Počet dokončených bytů

Výpočet:
$$\frac{\text{počet dokončených bytů v obci}}{\text{počet obyvatel obce}} * 1000$$

Komentář: Počet dokončených bytů zasahuje nejenom do oblasti sociální, ale zčásti také do oblastí ekonomické. Sleduje se za každou obec zvlášť, jedenkrát ročně a je indikátorem deskriptivním (ex post). Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou tomuto účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky. Do počtu bytů se započítávají i samostatné pokoje v žákovských domovech, vysokoškolských kolejích, domovech pracujících dorostu a pokoje ve svobodárnách, které nejsou obhospodařovány obecními úřady. Byty dokončené jsou byty, na které ve smyslu zákona č. 50/1976 Sb. (Stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, bylo příslušným stavebním úřadem do konce sledovaného období vystaveno kolaudační rozhodnutí (souhlas s užíváním bytů). Výstavba nových bytů je klíčová pro další rozvoj obcí a udržení mladých rodin, kdy nemusí tyto rodiny hledat parcely na stavbu nových domů v jiných obcích, ale mají tuto možnost v obci.

Podpora NNO

Výpočet:
$$\frac{\text{neinvestiční dotace obecně prospěšným společnostem} + \text{neinvestiční dotace občanským sdružením v daném roce}}{\text{celkové výdaje obce}} *$$

100

Komentář: Podpora nestátních neziskových organizací byla prvotně zařazena do sociální oblasti, i přesto, že se výrazně týká i oblasti ekonomické. Prostředky vynaložené na NNO jsou sledovány za každou obec zvlášť a to zpětně (ex post), jsou tedy ukazatelem deskriptivním. Indikátor především poukazuje na ochotu obcí finančně tyto organizace podporovat, a jakou důležitost samospráva obce přikládá na rozvoj občanské společnosti. Do kategorie NNO spadají občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné organizace a „tradiční“ spolky jako rybáři či sportovci, jejichž aktivity většinou směřují k dobrému sociálnímu zabezpečení obce, či rozvoji kultury. Indikátor zahrnuje veškeré finanční prostředky alokované z rozpočtu obce na podporu NNO se sídlem v obci v daném roce. Nehodnotí kvalitu spolkového života a neziskové sféry v obci, proto je vhodné ho kombinovat s dalšími indikátory (např. počet NNO na obyvatele).

Saldo obyvatel

Výpočet:
$$\frac{\text{počet obyvatel obce ve stávajícím roce (n)} - \text{počet obyvatel obce v roce přechozím (n-1)}}{\text{počet obyvatel obce v roce přechozím (n-1)}} * 100$$

Komentář: Dalším ukazatelem zařazeným do sociální oblasti je saldo obyvatel, které patří mezi ex post, deskriptivní indikátory. Ukazatel je sledován za obec, kraj, ČR i Evropskou unii a udává nárůst, či pokles obyvatel v obci. Pokud je ukazatel kladný, počet obyvatel v obci roste, což obecně znamená, že obec více prosperuje. Avšak i tento růst má své limity, kdy již přestává být žádoucím, či produktivním. Indikátor vypovídá pouze o změně počtu obyvatel v obci, ale neřeší, zda ke změně došlo přirozeným nebo migračním přírůstkem či úbytkem. Dále nepostihuje obyvatele, kteří v obci sice žijí, ale nemají zde trvalé bydliště (např. cizinci, chataři,...).

Účast ve volbách

Výpočet:
$$\frac{\text{počet obyvatel obce, kteří se voleb zúčastnili}}{\text{celkový počet obyvatel obce}} * 100$$

Komentář: Účast ve volbách je zařazena jako poslední indikátor v sociální oblasti. Patří do deskriptivních ukazatelů sledovaných ex post a sleduje se za obec, kraj i Českou republiku, dle druhu voleb. Indikátor udává podíl zapsaných voličů, kteří v komunálních, krajských, parlamentních a nově i prezidentských volbách odevzdali svůj hlas z celkového počtu obyvatel obce. Volební účast je jedním ze základních indikátorů, které používáme jako měřítko zdraví demokracie a je vhodné ho kombinovat

s dalšími souvisejícími indikátory (např. účast ve volbách do Senátu PČR či voleb do Evropských parlamentů).

4.1.3 Indikátory – oblast environmentální

Čištění odpadních vod

Výpočet:
$$\frac{\text{Počet obyvatel napojených přímo na kanalizaci s koncovou ČOV}}{\text{celkový počet obyvatel obce}} * 100$$

Komentář: Prvním ukazatelem zařazeným do environmentální oblasti je čištění odpadních vod, což je indikátor normativní, sledovaný ex ante, jehož cíl by měl být stanoven na všech úrovních (obec, kraj, ČR, EU). Indikátor udává podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci s koncovou ČOV z celkového počtu obyvatel obce. Vypovídá o udržitelnosti nakládání s vodními zdroji a o míře ochrany vodních ekosystémů. Cílem je v tomto indikátoru dosáhnout hodnoty 100 % a poté již sledovat kvalitu vyčištěných odpadních vod pomocí dalších indikátorů. Obce často ale nesledují, jaké procento obyvatel bydlí v domech napojených na kanalizaci s navazujícím čištěním odpadních vod nebo na kanalizace zakončené alternativními typy ČOV nebo jiné způsoby likvidace komunálních odpadních vod.

Veřejné výdaje na ŽP

Výpočet:
$$\frac{\text{celkové výdaje obce do oblasti životního prostředí}}{\text{celkové výdaje obce v daném roce}} * 100$$

Komentář: Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí jsou deskriptivním indikátorem, sledovaným ex post pro obec, kraj, ČR i EU. Indikátor udává podíl finančních prostředků na ochranu životního prostředí (ochrana přírody, ochrana vod, nakládání s odpady, ochrana ovzduší apod.) z rozpočtu obce. Dostatečné a adekvátní financování ochrany životního prostředí je jedním ze základních principů dlouhodobého rozvoje obce. Indikátor však nepostihuje financování ochrany životního prostředí obce z prostředků jiných organizací – NNO, firmy, soukromé investice atp. Pro detailnější představu o struktuře výdajů je vhodné data rozčlenit podle oblasti, do které finanční prostředky směřují. Stejně jako je žádoucí zaměřit se na to, zda vynaložené prostředky byly vynaloženy účelově, efektivně a cíleně.

Třídění komunálního odpadu

Výpočet:

$$\frac{\text{množství vyprodukovaných separovaných složek komunálního odpadu na území obce}}{\text{celkové množství komunálního odpadu v obci}} * 100$$

Komentář: Třídění komunálního odpadu patří mezi indikátory sledované ex ante a jeho cíle jsou stanovovány pro obec, kraj, ČR i EU. Vyjadřuje podíl vytríděných složek komunálního odpadu (papír, plast směsný, PET lahve, sklo bílé i barevné, nápojový kartón, kovy, nebezpečný odpad, biologický odpad, elektrošrot, baterie a velkoobjemový odpad) na celkové produkci odpadu (komunálního a vytríděných složek komunálního odpadu). Množství vytríděného odpadu je základním indikátorem udržitelného hospodaření se surovinami v obci a prezentuje ochotu občanů a místní správy měnit své vzorce chování ve vztahu k životnímu prostředí. Ukazatel však zachycuje pouze odpad oficiálně zpracovaný prostřednictvím veřejných služeb. Nezahrnuje např. bioodpady kompostované na kompostech u rodinných domů.

Ekologická stabilita

Výpočet: $\frac{\text{stabilní plochy krajinných prvků obce}}{\text{nestabilní plochy krajinných prvků obce}}$

Komentář: Ekologická stabilita neboli koeficient ekologické stability (KES) se sleduje ex post za samotné obce a udává poměr ploch tzv. stabilních a nestabilních krajinných prvků na katastrálním území obce. Do ploch stabilních jsou započítány: lesní půda, vodní plochy a toky, trvalý travní porost, pastviny, mokřady, sady a vinice, zahrady. Plochy nestabilní zachycují ornou půdu, antropogenizované plochy a chmelnice. Míra ekologické stability urbanizovaného území je důležitým aspektem kvality životního prostředí i kvality života občanů a hodnotí udržitelnost využití jednotlivých částí území obce. Plánování využití území je strategickým rozhodnutím, které dlouhodobě ovlivní život v obci a dotýká se všech oblastí rozvoje. Indikátor je založen na striktním a jednoznačném rozdělení jednotlivých krajinných prvků do skupiny stabilních nebo nestabilních a neumožňuje hodnocení konkrétního stavu těchto prvků. Klasifikace koeficientu pro hodnocení urbanizovaného prostředí zatím nebyla zpracována, indikátor zatím lze lépe využívat ve srovnání mezi sídelními útvary.

5 ANALÝZA ÚZEMÍ

5.1 Subregion Velké Dářko – dobrovolný svazek obcí

Subregion Velké Dářko leží v severovýchodní části Kraje Vysočina, na hranicích okresu Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod a Chrudim. Subregion byl zaregistrován 5. 11. 1999 a vznikl jako přirozený celek vnitřně konzistentního území a původně sdružoval sedm obcí – Cikháj, Karlov, Polnička, Radostín, Světnov, Škrdlovice a Vojnův Městec. V roce 2004 se k těmto obcím přidala i obec Račín. Obce spojují nejenom historické a kulturní tradice, ale zejména společné problémy. Hlavním impulsem pro vznik tohoto svazku obcí bylo především operativnější řešení těchto problémů a efektivnější čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu a z fondů Evropské unie. Hlavním předmětem činnosti sdružení je zejména dobrovolná spolupráce v oblasti sociální péče, péče o vzhled a čistotu obcí, zabezpečování dodávky pitné vody, odvádění a čištění odpadních vod, zabezpečování veškerých komunálních služeb, podpora rozvoje cestovního ruchu a řešení dopravní obslužnosti.

Historie členských obcí Subregionu Velké Dářko zřejmě souvisí s tzv. Libickou stezkou, která byla jednou z hlavních středověkých obchodních cest spojujících Čechy a Moravu. Ve 13. a 14. století ztrácela na významu a postupně její funkci převzala stezka Haberská, vedoucí do Znojma. Osídlování území souvisí především se založením žďárského kláštera v roce 1252 pod názvem Studnice Panny Marie. V roce 1255 odkázal zakladatel žďárského kláštera Pan Boček z Obřan klášteru celé své rozsáhlé dědictví. K historii celé oblasti neodmyslitelně patří mýcení a vypalování lesů a pralesních hraničních hvozdů, zakládání osad a rybníků pro pohon hamrů, pálení dřevěného uhlí v milířích, hutnictví a sklářství.

Tabulka 2: Základní charakteristiky Subregionu Velké Dářko

Obec	První písemná zmínka	Průměrná nadm. výška	Počet obyvatel k 31.12.2013	Rozloha (ha)	Hustota osídlení (ob./km ²)
Cikháj	1661	659	107	2 135	5,01
Karlov	1457	634	105	303	34,65
Polnička	1409	585	799	1 984	40,27
Račín	1654	648	117	796	14,70
Radostín	1454	628	142	1 068	13,30
Světnov	1366	610	467	1 100	42,45
Škrdlovice	1454	640	655	576	113,72
Vojnův Městec	1293	590	777	1 650	47,09
Subregion	--	624	3 169	9 612	32,97

Zdroj: Historický lexikon obcí ČR 1869 – 2005, ČSÚ, vlastní výpočty

5.1.1 Socioekonomická charakteristika

Obyvatelstvo

Subregion Velké Dářko v současnosti slučuje 8 obcí, které mají celkem 3 169 obyvatel, což odpovídá zhruba 0,6 % obyvatel Kraje Vysočina, a to je výrazně méně, než na počátku moderního sčítání lidu. Nejvyššího počtu obyvatel dosáhly obce subregionu v roce 1869, kdy zde žilo téměř 6 tisíc obyvatel a nikdy tuto hranici nepřesáhly. Po tomto roce už vývoj počtu obyvatel vykazoval klesající tendenci a v roce 2001 dosáhl při sčítání minima. Tehdy žilo v obcích subregionu pouze 2,7 tisíc obyvatel. Během prvního desetiletí 21. století došlo k nárůstu počtu obyvatel a opět byla přesažena hranice 3 tisíc obyvatel, která se drží až dodnes.

Způsob rozmístění obyvatelstva subregionu v současnosti není ani nikdy nebylo rovnoměrné. V roce 1869 byl dle počtu obyvatel největší obcí Vojnův Městec a zůstalo tomu tak až do roku 2011. Druhou největší byla Polnička, která od roku 2012 sesadila Vojnův Městec na druhé místo nárůstem o 22 obyvatel. Nejmenší obcí subregionu je Karlov, který měl až do roku 2013 pod 100 obyvatel. V současné době hranici 100 obyvatel již přesáhnul a je možné, že brzy bude mít více obyvatel, než pouze o pár obyvatel větší obec Cikháj.

Co se týká bytové zástavby, během posledních 20 let vzrostl počet domů nejvíce v malých obcích, především v Cikháji (téměř o 60 %) a Račíně (o více než 40 %). O třetinu vzrostl od roku 1991 počet domů v Polničce, o více než pětinu pak v Radostíně a Škrdlovicích. Ve Světnově došlo k přírůstku domů o 15 % a ve zbývajících dvou obcích, Vojnově Městci a Karlově, pak zhruba o 10 %.

Trh práce

Základními charakteristikami popisujícími trh práce je ekonomická aktivita, zaměstnanost a nezaměstnanost. Ekonomická aktivita obyvatelstva podává informace o počtu obyvatel, kteří jsou schopni podílet se na ekonomickém růstu a rozvoji území. Při posledním sčítání lidu v roce 2011 míra ekonomické aktivity představovala 58,8 %, což bylo méně, než hodnota pro celou ČR (61,1 %). Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dělí dále na zaměstnané a nezaměstnané. Podíl nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva pak vyjadřuje míru nezaměstnanosti. Konkrétní

hodnoty byly v této práci pro Subregion Velké Dářko vypočteny pro každou obec zvlášť v horizontu let 2009–2011 v další kapitole, kde jsou výsledky i podrobněji rozeepsány.

Nejsilnější skupinou v subregionu jsou ekonomicky aktivní osoby s nejvýše dosaženým vzděláním bez maturity, hodnoty se ve sledovaném období pohybují okolo 45 %. Což je rozdíl od celorepublikových hodnot, kdy jsou největší skupinou ekonomicky aktivní s nejvýše dosaženým vzděláním středním s maturitou, a to v hodnotě 37,8 % (2011).

Ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 vyplývá, že 6,5 % všech zaměstnaných osob se věnovalo ve svém zaměstnání zemědělské či lesnické činnosti. Okres Žďár nad Sázavou, stejně jako Subregion Velké Dářko i celý kraj Vysočina vykazuje dlouhodobě v primárním sektoru vysoký podíl pracujících. V relativním vyjádření je zastoupení prvního sektoru ekonomiky v subregionu ve srovnání s ČR (3 %) více, než dvojnásobné.

V sekundárním sektoru, kam spadá především průmysl a stavebnictví, bylo dle sčítání lidu zaměstnáno v subregionu 47 % všech zaměstnaných. Tento podíl byl opět výrazně vyšší, než průměr celé ČR (35,7 %). V rámci zpracovatelského průmyslu lze v řešeném území definovat některá průmyslová odvětví, na něž je subregion specializován. Nejde však o firmy spadající přímo do subregionu, ale o dojízděku do podniků spadajících do daného odvětví, které jsou lokalizovány především ve Žďáru nad Sázavou (společnost ŽĎAS, a.s.).

Podíl zaměstnaných ve službách je v subregionu poddimenzován a dosahuje 46,5 %. Údaje však odpovídají okresním hodnotám a jsou jen o něco nižší než údaje krajské, přičemž celý Kraj Vysočina v podílu zaměstnaných ve službách podstatně zaostává za průměrem ČR. V odvětví služeb pak subregion dosahuje nejvyšších hodnot v tzv. „službách pro podniky“, kam patří činnosti v oblasti informačních technologií, nemovitostí, poradenství, právní a účetnické činnosti apod.

Hospodářství a půda

Z celkové plochy 9,6 tis. ha, na které se rozprostírá celé území subregionu, tvoří největší díl lesní půda, a to 62,2 %, což je podstatně více, než činí průměr okresu (34,7 %), kraje (30,4 %) i ČR (33,7 %). Zemědělská půda tvoří necelých 30 % z celkové rozlohy území, teda naopak výrazně méně, než v případě ČR (53,7 %), kraje (60,4, %) i okresu (55,7 %). Z půdy zemědělské zabírá největší díl orná půda (19,9%).

Trvalé travní porosty pokrývají necelou desetinu celkového území subregionu. Na území se nevyskytují vinice, chmelnice ani sady a podíl zahrad je zanedbatelný. Celkové zastavěné území tvoří v subregionu pouze 0,6 % plochy. Vodní plochy nedosahují ani 5 % a území a „ostatní plochy“ zabírají 3,8 %.

Co se týče nerostných surovin, v případě Subregionu Velké Dářko v současnosti probíhá pouze těžba štěrku, a to v katastru Polničky, konkrétně v její jižní části nedaleko Pilské nádrže.

Vzhledem k vysoké zalesněnosti území hraje v subregionu významnou roli práce v lesích. Hospodaří v nich Lesní družstvo obcí se sídlem v Přibyslavi, které je rozsahem obhospodařovaného majetku největším lesním družstvem v ČR, a dále také firma KINSKÝ Žďár, a.s.

Zemědělská činnost je v subregionu omezena nepříliš příznivými přírodními podmínkami a přítomností CHKO Žďárské vrchy. Část území, jež lze zemědělsky využít, náleží do bramborařské zemědělské výrobní oblasti. Produkční schopnost půd je však podprůměrná až nízká. Okres Žďár nad Sázavou má v rámci ČR i Kraje Vysočina významné postavení v chovu hospodářských zvířat, zejména skotu a prasat.

Absolutní většina všech ekonomických subjektů v Subregionu Velké Dářko jsou fyzické osoby podnikající na živnostenské oprávnění, kteří nemají většinou žádné zaměstnance. Je zde pouze pár větších zaměstnavatelů, z nichž většina má sídlo v obci Polnička (viz. Tabulka 3).

Tabulka 3: Největší zaměstnavatelé se sídlem v obcích Subregionu Velké Dářko (nad 20 zaměstnanců)

Název	Odvětví	Sídlo
CECHO – BOHUMIL CEMPÍREK s.r.o.	výroba plastových výrobků	Polnička
Zemědělské družstvo Světnov	zemědělská výroba	Polnička
Základní škola a Mateřská škola Polnička, okres Žďár nad Sázavou	Vzdělávání	Polnička
MASO ŽDÁRSKO s.r.o.	výroba uzenin	Světnov

Zdroj: Registr ekonomických subjektů ČSÚ, 2012

Dopravní a technická vybavenost

Nejvýznamnějším dopravním tahem, jenž prochází územím Subregionu Velké Dářko, je silnice I. třídy č. 37, která se u Velkého Meziříčí, potažmo Velké Bíteše, napojuje na dálnici D1. Významnou pro subregion je i silnice II. třídy č. 350. Dále jsou zde silnice III. třídy nebo pouze spojnice mezi jednotlivými obcemi. Občané obce mohou využít

v rámci dojížděky za prací či do škol pouze veřejnou autobusovou dopravu, neboť železnice žádnou z obcí neprochází. Z jednotlivých obcí je dostupnost k železniční stanici do 20 km. Veřejnou autobusovou dopravu ve všech obcích subregionu zajišťuje především žďárská dopravní společnost ZDAR.

Z obcí subregionu má vlastní čističku odpadních vod (dále ČOV) obec Račín, je také jejím provozovatelem. Obec Cikháj, obec Radostín a obec Karlov nemají ČOV. Obec Polnička je napojena na ČOV Žďár nad Sázavou. Obec Vojnův Městec má vlastní ČOV, obec Škrdlovice a obec Světnov jsou napojeny na společnou ČOV Světnov. ČOV Vojnův Městec a ČOV Světnov provozuje společnost Velké Dářko s.r.o. (informace od obecního úřadu Žďár nad Sázavou – odbor životního prostředí)

Tabulka 4: Vybavenost technickou infrastrukturou v obcích Subregionu Velké Dářko

Obec	Vodovod	Kanalizace	ČOV	Plyn	Územní plán vznik/aktualizace
Cikháj	Ano	Ne	Ne	Ne	2007
Karlov	Ano	Ne	Ne	Ano	2009
Polnička	Ano	Ano	Ne	Ano	2004/2011
Račín	Ano	Ne	Ano	Ne	2009
Radostín	Ano	Částečně	Ne	Ne	2008/2013
Světnov	Ano	Ano	Ano	Ano	2003/2008/2012
Škrdlovice	Ano	Ano	Ano	Ano	2009/2010
Vojnův Městec	Ano	ano	ano	ano	2006

Zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Kraje Vysočina, 2012

Komunální odpad je odvážen na řízenou skládku do Ronova a odvoz odpadů je zajištěn společností ODAS Žďár nad Sázavou. Všechny obce mají zpracovaný územní plán a některé z nich již prováděly i aktualizace.

Cestovní ruch a kultura

Dle Atlasu cestovního ruchu leží Subregion Velké Dářko v turistickém regionu Vysočina a zároveň na území, které má z hlediska rekreace významný potenciál, neboť se jedná z větší části o podhorskou a vysočinnou venkovskou krajinu s příznivými přírodními podmínkami, kde podíl potenciálních rekreačních ploch z celkové rozlohy subregionu činí více než polovinu. Na území obcí subregionu leží CHKO Žďárské vrchy a dále řada maloplošných zvláště chráněných území. Pro cestovní ruch je v subregionu však nevýhodou vyšší turisticko-rekreační zatížení, pramenící z vysoké atraktivity území.

V samotném Subregionu Velké Dářko se nenachází žádná památka nadregionálního významu, rozhledna, zoologická zahrada, botanická zahrada, arboretum, geopark, zámek, hrad, či technická památka. Tuto absenci vynahrazuje přítomnost areálu Zelené hory ve Žďáru nad Sázavou, který je památkou UNESCO, národní kulturní památkou církevního charakteru a významným poutním místem. Nedaleko se také nachází dvě městské památkové zóny, a to v Novém Městě na Moravě a v Jimramově, a jedna vesnická památková rezervace (Krátká). V následující tabulce 5 jsou uvedeny nemovité památky zapsané na Ústředním seznamu kulturních památek, ale žádná z nich není národní kulturní památkou ani celostátně či regionálně významnou církevní památkou.

Tabulka 5: Nemovité kulturní památky v obcích Subregionu Velké Dářko

Sídelní útvar	Památka	Popis
Cikháj	Zvonička	Kaplička stojí na dvou parc. Číslech
Cikháj	Boží muka	
Cikháj	Kříž	Žlebská
Cikháj, čp. 57	Vodní mlýn	U hráze mlynářova rybníka
Cikháj, čp. 59	Venkovský dům	Uprostřed vsi
Polnička	Výklenková kaplička – poklona	Při cestě do Žďáru
Polnička	Boží muka	U křižovatky
Polnička	Boží muka v horní části obce	
Polnička	Krucifix	U mostku
Světnov	Boží muka	Při silnici k Polničce
Světnov	Krucifix	Při čp. 80
Škrdlovice	Krucifix	V obci
Vojnův Městec	Kostel sv. Ondřeje, s křížem	V boci
Vojnův Městec	Socha sv. Jana Nepomuckého	
Vojnův Městec, čp. 8	Hospoda – Němečkův hostinec	Náves

Zdroj: Ústřední seznam kulturních památek, MK ČR, 2012

Dle Registru ekonomických subjektů mělo v roce 2011 na území subregionu sídlo 62 subjektů podnikajících v ubytování nebo pohostinství, což představuje spíše průměrnou podnikatelskou aktivitu (zhruba 4 podnikatelé na 100 ekonomicky aktivních obyvatel). Podle výsledků sčítání lidu bylo v roce 2011 v pohostinství a ubytování zaměstnáno 2,8 % všech pracujících osob v subregionu, což bylo stejně jako v Kraji Vysočina, ale méně než v okrese Žďár nad Sázavou a v ČR.

Vlastním průzkumem Regionální rozvojové agentury z.s.p.o., která vypracovala pro Subregion Velké Dářko Strategii rozvoje, bylo zjištěno celkem 43 ubytovacích zařízení na území subregionu. Na území se nachází tři hotely (Račín, Radostín a Škrdlovice), jeden motorest (Karlov), 13 penzionů, 9 zařízení typu apartmánů, privátů, chat a chalup.

Dále 3 ubytovny s nižším standardem ubytování a 15 individuálních ubytovacích zařízení. V okolí Velkého Dářka je také vysoká koncentrace chatových oblastí a sezónně otevřených občerstvovacích zařízení.

Vzhledem k rekreačnímu významu území pro letní i zimní turistiku lze na území subregionu definovat řadu turistických a lyžařských tras vyznačených v terénu. Ve Vojnově Městci začíná jedna regionální dálková turistická trasa, jednak klasická turistická trasa vedoucí mimo subregion. Další významnou trasou je okružní naučná stezka kolem Velkého Dářka, začínající u Karlova. Subregionem dále procházejí nebo zde mají svůj začátek ještě tři turistické trasy.

Na území subregionu je značená cyklotrasa č. 16, která je součástí tzv. Českomoravské trasy (Jeseník – České Budějovice). Z této cyklotrasy se za Vojnovým Městcem lze dostat na další celostátní cyklotrasu, tzv. Pražskou. Tyto dvě cyklotrasy spojuje také tzv. Santiniho cyklotrasa, která je dlouhá 64 km a vede i přes subregion. V Radostíně pak začíná cyklotrasa, která vede až do Golčova Jeníkova.

V subregionu je vysoká koncentrace středisek zimního lyžování lokálního významu. Subregion Velké Dářko zajišťuje vedení lyžařských tras na svém území, které označuje jako Ski region Velké Dářko.

5.1.2 Fyziogeografická charakteristika

Území Subregionu Velké Dářko spadá do provincie Česká Vysočina, soustavy Českomoravské a podsoustavy Českomoravská vrchovina. Subregion patří celkem do tří geomorfologických celků – Křižanovská vrchovina (podcelek Bítešská vrchovina, okrsek Henzlička a Světnovská sníženina), Hornosvratecká vrchovina (podcelek Žďárské vrchy, okrsek Devítiskalská vrchovina), Hornosázavská pahorkatina (podcelek Havlíčkobrodská pahorkatina, okrsek Dářská brázda).

Ve střední a východní části území převažuje především typ reliéfu, který je tvořen hercynskými strukturami Českého masívu. V jižní a severní části území dosahuje nejnižších výšek a nacházejí se zde erozně a tektonicky vzniklé pahorkatiny. V západní části území v okolí Velkého Dářka jde o sedimentární tabuli, která je při okrajích silně tektonicky porušena. Dva nejvyšší vrcholy subregionu se nacházejí na území katastru obce Cikháj - Žákova hora (810 m n. m.) a Šindelný vrch (806 m n.m.).

Geologické podloží větší části území subregionu je tvořeno velmi starými, převážně metamorfovanými starohorními horninami moravského moldanubika. V západní části území se nachází předprvohorní horniny a tato část je v okolí vodních toků pokryta zvětralinami kvartérního stáří, na severozápad od Velkého Dářka jde o křídové (druhohorní) horniny, v jihozápadní části prostupují starohorní horniny moravského moldanubika křídové hlubinné magmatity. V okolí Velkého Dářka se nachází také kvartérní pokryv holocenního stáří (tj. současný), jedná se o zdejší rašeliniště.

Dle E. Quitta a jeho typologie klimatických oblastí, spadá subregion do oblasti chladné, která je charakteristická krátkým, chladným a vlhkým létem s 10 – 20 letními dny, průměrnou teplotou 12 – 13 °C a průměrnými srážkami 200 – 400 mm, přičemž dnů se srážkami je více než 140 ročně. Přechodné období trvá více, než 180 mrazových dnů, přičemž jaro bývá velmi chladné s průměrnou teplotou nižší, než 3°C a podzim nižší, než 4°C. Zima obvykle mývá více, než 70 ledových dní, kdy teplotu nevystoupí nad bod mrazu a průměrná teplota je nižší, než – 4°C. Srážek v zimě napadne většinou mezi 200 a 400 mm a sněhová pokrývka se na povrchu udrží po dobu 80 – 120 dnů.

Územím subregionu prochází hlavní evropské rozvodí (hranice mezi úmořím Černého a Severního moře), je tedy pramennou oblastí řady potoků a řek. Pramení zde pravděpodobně řeka Sázava a Doubrava a na území obce Cikháj řeka Svratka. Na území se nachází dále vodní plochy s především rekreační funkcí – Velké Dářko (největší nádrž na území subregionu), Nový rybník, Malé Dářko, Strž a Pilská vodní nádrž. Oblast subregionu je také kvalitním zdrojem pitné vody, o čemž svědčí i vysoká vydatnost pramenů (5 až 100 l/s).

Největší část území regionu pokrývají kambizemě, neboli hnědé lesní půdy, s vysokým obsahem humusu. Oblast kolem Velkého Dářka je tvořena organozemí, neboli rašeliništní půdou, a glejemi slatinišť, přechodových rašelinišť a vrchovišť. Východní vrcholové partie subregionu pokrývají málo úrodné podzoly. Dle půdního druhu jsou na většině území půdy převážně hlinitopísčité a písčitohlinité. Východní část území je tvořena půdami silně štěrkovitými až kamenitými.

Přírodní vegetaci tedy v okolí Velkého Dářka tvoří květnaté bučiny, konkrétně bučiny s kyčelnicí devítilistou. Na východě, jihu a západě od Velkého Dářka pak tvoří přírodní vegetaci podmáčená rohozcová smrčina s rašelinnou smrčinou a ještě více na jih ke Žďáru nad Sázavou acidofilní bučiny a jedliny, konkrétně biková bučina, východní

vrcholky pak smrkové bučiny. Mezi charakteristické dřeviny patří jedle bělokorá, buk lesní, smrk ztepilý obecný a jeřáb obecný.

Na území subregionu se nachází dvě neregionální biocentra, a to Žákova hora (rozloha zhruba 1000 ha) a Dářko (817 ha). Biocentrum Dářko pokrývá severní část vodní nádrže a lesy na západ a na sever až po Malé Dářko, které také zahrnuje, z východu ho omezuje silnice I/37. Biocentrum Žákova hora pokrývá nejen území v okolí tohoto vrcholu, ale také prostor na severozápad od silnice II/350. Z biocentra Žákova hora vybíhají tři neregionální biokoridory.

Regionální biocentra představují Štíří důl (20 ha), Kamenný vrch (25 ha), Suchý kopec (20 ha) a Hudecká skalka (30 ha). Rovněž se zde nachází čtyři regionální biokoridory, které spojují regionální a nadregionální biocentra, tedy Štíří Důl – Dářko, Žákova hora – Dářko, Žákova hora – Hudecká skalka a Hudecká skalka – Pasecká skála. Na území se nachází i desítky lokálních biocenter a biokoridorů.

Biokoridory a biocentra se dále kryjí s maloplošnými zvláště chráněnými územími – NPR Žákova hora, NPR Dářko a NPR Radostínské rašeliniště, PR Štíří Důl (Vojnův Městec), PR Pod Kamenným vrchem (Polnička) a PP Suché kopce (Vojnův Městec), PP Tisůvka (Cikháj), PP Mlýnský potok a Uhlířky (Račín), PP Peperek (Račín) a PP Světnovské údolí (Světnov).

Na Žákově hoře je chráněn výjimečně zachovalý segment přirozených pralesovitých lesních společenstev. V oblasti Dářských rašelinišť jsou hlavním předmětem ochrany bezkolejové louky na rašelinných nebo hlinitojílovitých půdách, přechodová rašeliniště a třasoviště, acidofilní smrčiny, z živočichů pak vážka jasnoskrvná. Štíří Důl – Řeka má za hlavní předmět ochrany druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích, bezkolencové louky na vápnatých, rašelinných nebo hlinitojílovitých půdách, přechodová rašeliniště a třasoviště, zásaditá slatiniště, horeček český, srpnatka fermežová, šikoušek zelený. Důvodem ochrany lokality Pod Kamenným vrchem je luční enkláva mezi lesy s přírodě blízkými travními porosty s vlhkomilnými a rašeliništními druhy rostlin, z nichž mnohé jsou chráněné (rosnatka, vstavače, vachta). Lokalita je také významným biotopem obojživelníků, význačných druhů ptactva a savců.

6 INDIKÁTOROVÁ ANALÝZA OBCÍ MIKROREGIONU

Obec Cikháj

Obec Cikháj je ze všech obcí v Subregionu Velké Dářko rozlohou největší (2 135 ha), i přesto že má hned po obci Karlov nejméně obyvatel. Většina území (cca 93%) je zalesněna. Obec má díky vysokému zalesnění velmi nepravidelnou zástavbu, která je seskupena do několika menších samostatných ostrůvků oddělených od sebe travnatými plochami. Obec Cikháj leží jako jediná z osmi obcí subregionu na území Moravy. Její historie spadá zhruba do 2. poloviny 14. století. Prvotními osadníky byli lesní dělníci a uhlíři. Původní název obce – Czykhaki – byl odvozen od malé, vlhké, bažinaté louky, která sloužila pro pastvu skotu (Zeigen = kozí, hein = háje, lesík). V místě se nacházely v pozdější době dvě sklářské hutě.

Tabulka 6: Výsledky indikátorů obce Cikháj

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	161	209	226	224	224
Dluhová služba	%	0	0	0	0	X
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	844	2027	1544	1706	X
Míra registrované nezaměstnanosti	%	11,3	11,3	13,2	x	X
Míra investic obce	%	0	15,60	2,67	9,06	X
Index stáří	index	2,44	2,2	1,9	1,64	1,36
Migrační přírůstek	počet osob	1	-2	0	0	0
Počet dokončených bytů	počet/1000 obyvatel	0	0	9	9	9
Podpora NNO	Kč/obyvatel	0,09	0,29	0,29	0,32	X
Saldo obyvatel	%	0,9	-1,79	-3,64	0,94	0
Účast ve volbách	%					
prezidentské (2013)		1.kolo	48,98	2.kolo	61,62	
poslanecká sněmovna		2010	67,71	2013	62,96	
senát (2014)		1.kolo	53,76	2.kolo	18,28	
zastupitelstvo krajů (2012)		36,84				
zastupitelstvo obce		2010	58,51	2014	66,67	
evropský parlament (2009)		2009	26,88	2014	18,95	
Čištění odpadních vod		%	0	0	0	0
Veřejné výdaje na ŽP	%	4,76	4,08	3,43	2,41	X
Třídění komunálního odpadu	%	36,25	39,28	29,42	33,41	44,84
Ekologická stabilita	koeficient	19,94				

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Karlov

Karlov je nejmenší obcí subregionu jak rozlohou, tak počtem obyvatel. Dokonce až do roku 2013 se počet obyvatel obce pohyboval pod hranicí 100 obyvatel. První zmínky o obci pocházejí z roku 1457, kdy zde žďárský cisterciácký klášter založil dvůr. V roce 1789 došlo k osídlení dvora dvaceti německými rodinami, které Karlov přejmenovali na Libinsdorf a vznikla zde tak německá enkláva uvnitř českého kraje, která během okupace sehrála nevídanou úlohu sympatizantů nacismu. K odsunu německých rodin došlo až koncem druhé světové války. V obci jsou pouze dvě průmyslové firmy (sklárna a stavební), tudíž většina obyvatel dojíždí do nedalekého Žďáru nad Sázavou za prací. Obec se tedy snaží zaměřit především na rozvoj cestovního ruchu díky svému krásnému a čistému okolí. Nově je v obci od roku 2012 sportovní areál.

Tabulka 7: Výsledky indikátorů obce Karlov

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	465	447	326	344	314
Dluhová služba	%	0	0	0	0	X
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	11192	10613	1805	1883	X
Míra registrované nezaměstnanosti	%	6,5	4,3	4,3	x	X
Míra investic obce	%	7,49	62,78	18,31	45,73	X
Index stáří	index	0,81	0,75	1	1	0,82
Migrační přírůstek	počet osob	-1	7	6	2	8
Počet dokončených bytů	počet/1000 obyvatel	0	0	11	21	10
Podpora NNO	%	0	0	0	0,02	X
Saldo obyvatel	%	0	7,04	25	1,05	9,38
Účast ve volbách	%					
prezidentské (2013)		1.kolo	83,58	2.kolo	73,91	
poslanecká sněmovna		2010	88,33	2013	87,32	
senát (2014)		1.kolo	78,26	2.kolo	40,58	
zastupitelstvo krajů (2012)		63,49				
zastupitelstvo obce		2010	84,75	2014	82,86	
evropský parlament (2009)		2009	51,72	2014	42,03	
Čištění odpadních vod		%	0	0	0	0
Veřejné výdaje na ŽP	%	14,77	7,59	9,43	5,04	X
Třídění komunálního odpadu	%	20,26	22,49	18,46	21,39	21,03
Ekologická stabilita	Koeficient	2,6				

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Polnička

Obec Polnička je co do počtu obyvatel od roku 2012 největší obcí Subregionu Velké Dářko. Podíl na tom má především stále se rozrůstající nová zástavba na okraji obce. V obci se nachází mateřská škola i základní škola, která jako jediná v subregionu je úplná (1. i 2. stupeň). K založení obce došlo roku 1293 žďárským klášterem. Polnička byla jedním z nejstarších středisek železářství. Železářny byly největším podnikem v Čechách a vyráběly i vodovodní roury, které dodávaly do Vídně. V letech 1838–1839 vyráběly zdejší válcovny kolejnice, které putovaly do celé monarchie a do Německa. Od roku 1855 se datuje úpadek výroby, který byl zapříčiněn především nedostatkem dřeva, dražším dovozem rudy i nástupem minerálního uhlí. V současné době má obec zhruba 800 obyvatel, několik spolkových organizací, pořádá pravidelné kulturní akce a snaží se o stálý rozvoj cestovního ruchu. V obci se také nachází tři největší zaměstnavatelé subregionu.

Tabulka 8: Výsledky indikátorů obce Polnička

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013	
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000	194	193	195	199	215	
Dluhová služba	%	15,05	45,94	8,79	5,1	X	
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	2413	13846	1987	11711	X	
Míra registrované	%	12,8	15,8	11,7	x	X	
Míra investic obce	%	43,90	30,54	18,98	67,76	X	
Index stáří	index	0,93	0,87	0,88	0,85	0,88	
Migrační přírůstek	počet osob	-8	18	8	8	0	
Počet dokončených bytů	počet/1000	7	8	5	4	5	
Podpora NNO	%	0,33	0,57	0,55	0,36	X	
Saldo obyvatel	%	-0,67	1,88	3,04	1,79	0,63	
Účast ve volbách							
prezidentské (2013)		1.kolo		72,19	2.kolo		72,61
poslanecká sněmovna		2010		72,04	2013		69,07
senát (2014)	%	1.kolo		40,15	2.kolo		18,89
zastupitelstvo krajů (2012)		42,47					
zastupitelstvo obce		2010		63,2	2014		42,15
evropský parlament		2009		29,20	2014		20,34
Čištění odpadních vod	%	44,41	44,91	43,59	45,72	45,43	
Veřejné výdaje na ŽP	%	9,45	17,07	11,85	10,16	x	
Třídění komunálního odpadu	%	16,96	17,71	15,97	14,77	21,12	
Ekologická stabilita	koeficient	2,44					

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Račín

Obec Račín patří ke třem nejmenším obcím v subregionu. Jako jediná z osmi sledovaných obcí má vlastní ČOV a je také jejím provozovatelem. První zmínka o obci pochází z roku 1654 a kolem roku 1680 byla osada přeměněna na panský dvůr. Obec každoročně pořádá několik kulturních akcí a snaží se o rozvoj turistiky v obci a jejím okolí. V samotné obci se nachází jedna hospoda, hotel a jedno soukromé ubytovací zařízení, dohromady s poměrně velkou ubytovací kapacitou.

Tabulka 9: Výsledky indikátorů obce Račín

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	238	270	280	280	282
Dluhová služba	%	0	1,23	22,94	20,25	x
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	76086	23936	1022	1569	x
Míra registrované nezaměstnanosti	%	22,9	34,3	25,7	x	x
Míra investic obce	%	89,29	77,69	11,18	4,93	X
Index stáří	index	0,95	0,78	0,9	0,86	1
Migrační přírůstek	počet osob	5	9	-1	2	-1
Počet dokončených bytů	počet/1000 obyvatel	10	0	17	8	17
Podpora NNO	%	0	0	0	0	X
Saldo obyvatel	%	7,45	9,9	6,31	0	-0,85
Účast ve volbách	%					
prezidentské (2013)		1.kolo	73,68	2.kolo	74,23	
poslanecká sněmovna		2010	78,49	2013	67,74	
senát (2014)		1.kolo	48,39	2.kolo	20,43	
zastupitelstvo krajů (2012)		41,94				
zastupitelstvo obce		2010	79,12	2014	53,76	
evropský parlament		2009	39,76	2014	19,35	
Čištění odpadních vod		%	0	90,09	97,46	97,46
Veřejné výdaje na ŽP	%	88,94	12,9	21,26	21,08	X
Třídění komunálního odpadu	%	66,84	43,73	54,17	50,67	58,34
Ekologická stabilita	koeficient	8,27				

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Radostín

První písemná zmínka o obci je až z roku 1454. Název vznikl podle zakladatele pana „Radosty“. Největší rozkvět obec zaznamenala ve 2. polovině 19. století, kdy bylo hlavní obživou zemědělství, ale také borkování – těžba rašeliny na palivo. V Radostíně stojí za zmínění ekologická organizace místních občanů – Přátelé Radostína o.s., která pořádá i různá sportovní klání a kulturní program.

Tabulka 10: Výsledky indikátorů obce Radostín

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	225	237	219	226	246
Dluhová služba	%	0	0	0	0	X
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	1572	2259	1102	1225	X
Míra registrované nezaměstnanosti	%	9,1	6,5	7,8	x	X
Míra investic obce	%	15,06	0	4,37	4,33	X
Index stáří	index	3,18	3	2,69	2,5	3,08
Migrační přírůstek	počet osob	-5	9	-4	-6	-3
Počet dokončených bytů	počet/1000 obyvatel	7	7	6	0	0
Podpora NNO	%	0	0	0	0,06	X
Saldo obyvatel	%	-4,7	7,04	1,97	-5,81	-2,74
Účast ve volbách	%					
prezidentské (2013)		1.kolo	73,02	2.kolo	71,53	
poslanecká sněmovna		2010	75,36	2013	75	
senát (2014)		1.kolo	61,6	2.kolo	23,2	
zastupitelstvo krajů (2012)		56,59				
zastupitelstvo obce		2010	80,43	2014	68,8	
evropský parlament		2009	32,12	2014	23,81	
Čištění odpadních vod	%	0	0	0	0	0
Veřejné výdaje na ŽP	%	15,61	16,42	28,97	11,11	X
Třídění komunálního odpadu	%	30,59	18,12	42,47	23,62	25,05
Ekologická stabilita	koeficient	3,93				

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Světnov

Světnov byl založen na konci 13. století kolonizační činností žďárského kláštera v jihovýchodní části Libického újezdu. První písemná zmínka pochází až roku 1366. Nedaleko od obce se nachází přírodní památka Světnovské údolí, což je údolní niva meandrujícího toku Sklenského potoka s bohatým břehovým porostem a s bohatou populací ohrožené bledule jarní. V obci se nacházejí další ze čtyř mateřských a základních škol v subregionu. Významným aktérem dění v této obci i v dalších obcích subregionu, jsou členové Sboru dobrovolných hasičů, kteří jsou ve Světnově jedni z nejaktivnějších ze subregionu. Obec Světnov v letech 1980–1990 patřila ke Žďáru nad Sázavou jako jedna z jeho místních částí. Po Sametové revoluci v roce 1989 získal Světnov svoji samostatnost zpět. Obec vlastní svoji čističku odpadních vod, na kterou je napojena i další obec subregionu – Škrdlovice. Kvůli projektu „Odkanalizování a ČOV obcí Světnov Škrdlovice“ byl založen Svazek obcí STRŽ, což byl dobrovolný svazek těchto dvou obcí, které společnými prostředky projekt zainvestovaly.

Tabulka 11: Výsledky indikátorů obce Světnov

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000	206	211	215	217	225
Dluhová služba	%	0	0	0	0	X
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	3537	1005	1176	901	X
Míra registrované	%	9,6	12,7	8,6	x	X
Míra investic obce	%	21,69	41,25	23,06	54,77	x
Index stáří	index	0,83	0,83	0,71	0,72	0,78
Migrační přírůstek	počet osob	19	-3	20	-1	4
Počet dokončených bytů	počet/1000	0	0	4	2	2
Podpora NNO	%	0	0	0	0	X
Saldo obyvatel	%	6,12	-0,22	2,44	0,87	0,43
Účast ve volbách						
prezidentské (2013)		1.kolo	71,23	2.kolo	72,88	
poslanecká sněmovna		2010	66,38	2013	68,27	
senát (2014)		1.kolo	63,33	2.kolo	20	
zastupitelstvo krajů (2012)		47,19				
zastupitelstvo obce		2010	41,23	2014	72,5	
evropský parlament		2009	19,94	2014	16,48	
Čištění odpadních vod	%	0	0	0	23,66	89,94
Veřejné výdaje na ŽP	%	6,27	5,39	8,62	6,35	x
Třídění komunálního odpadu	%	29,94	32,96	28,99	26,94	34,39
Ekologická stabilita	koeficient	1,12				

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Škrdlovice

Obec Škrdlovice je druhou nejmenší obcí v subregionu, na druhou stranu je třetí nejosídlenější obcí v subregionu. Má tedy nejvyšší hustotu zalidnění, počet obyvatel na km² dosahuje přes 100 obyvatel. V obci se nachází třetí ze čtyř mateřských a základních škol. Škrdlovice mají Divadelní spolek Havlíček, který je ze všech jedním z neaktivnějších v subregionu. V obci se nachází jediná benzinová pumpa v subregionu a také jediné sociální zařízení, a to Dům s pečovatelskou službou, kam každé dva týdny dojíždí lékař a jeho zaměstnanci jsou zaměstnanci Subregionu Velké Dářko. Je zde také jedna ze dvou ordinací subregionu, která pečuje o děti a dorost a jeden ze dvou poštovních úřadů subregionu. Stejně jako u ostatních obcí subregionu, i založení Škrdlovic bylo spjato se vznikem cisterciáckého kláštera ve Žďáře. Počátky obce jsou datovány do druhé poloviny 13. století, když probíhala horlivá kolonizace pohraničního hvozdu mezi Čechami a Moravou podél Libické stezky. Zakladateli a prvními osadníky byli uhlíři, kteří žďářili neprostupný prales a přetvářeli jej v zemědělskou půdu.

Tabulka 12: Výsledky indikátorů obce Škrdlovice

Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	408	369	371	339	299
Dluhová služba	%	69,28	66,94	43,58	1,89	x
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	861	774	932	835	x
Míra registrované nezaměstnanosti	%	11,7	10	10,3	x	x
Míra investic obce	%	21,03	41,78	17,07	57,79	14,97
Index stáří	index	1,45	1,46	1,61	1,45	1,58
Migrační přírůstek	počet osob	8	12	8	28	-7
Počet dokončených bytů	počet/1000 obyvatel	2	2	3	3	5
Podpora NNO	%	0	0,14	0,12	0,1	x
Saldo obyvatel	%	0,82	0,98	3,4	4,38	-1,8
Účast ve volbách	%					
prezidentské (2013)		1.kolo	73,49	2.kolo	73,7	
poslanecká sněmovna		2010	74,45	2013	72,8	
senát (2014)		1.kolo	46,86	2.kolo	21,72	
zastupitelstvo krajů (2012)		42,83				
zastupitelstvo obce		2010	46,46	2014	48,47	
evropský parlament		2009	33,65	2014	24,29	
Čištění odpadních vod	%	16,18	16,67	16,28	51,87	100
Veřejné výdaje na ŽP	%	8,16	7,12	9,31	4,88	x
Třídění komunálního odpadu	%	29,84	21,51	21,62	23,13	24,50
Ekologická stabilita	koeficient	1,02				

Zdroj: vlastní výpočty

Obec Vojnův Městec

Ve Vojnově Městci se nachází poslední ze čtyř zmiňovaných základních a mateřských škol. Je zde také lékařská péče pro děti a dorost a jediná ordinace stomatologa. Ve Vojnově Městci se stejně jako ve Škrdlovicích nachází pošta. Což jsou jediné dvě pošty na území subregionu a ostatní obce využívají poštu ve Žďáře nad Sázavou. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1293 a je také spjata se žďárským cisterciáckým klášterem. Náměstí vévodí významná budova – Němečkův hostinec, který pochází z počátku 18. století, jehož dominantní vzhled je připisován staviteli Janu Blažejí Santinimu Aichlovi, který je podepsán i pod nejbližší památkou UNESCO – kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou. V současné době je Vojnův Městec druhou nejlidnatější obcí v Subregionu Velké Dářko, jejíž rozvoj a dobré podmínky pro život podporuje řada místních organizací – sdružení sportovců, střelců, zahrádkářů atd.

Tabulka 13: Výsledky indikátorů obce Vojnův Městec

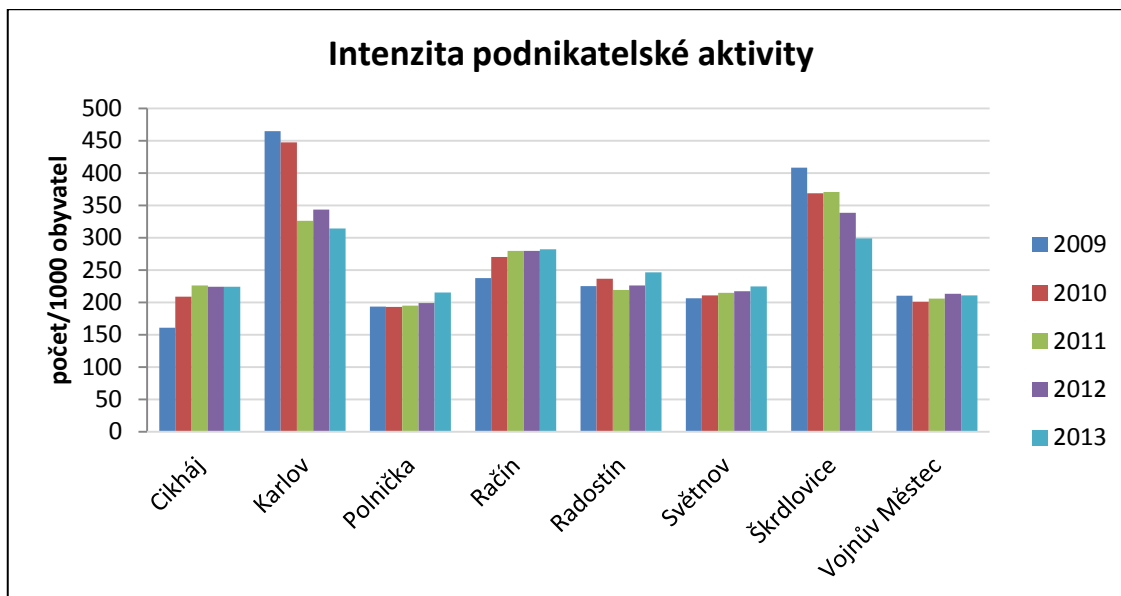
Indikátor	Jednotka	2009	2010	2011	2012	2013
Intenzita podnikatelské aktivity	počet/1000 obyvatel	211	201	206	213	211
Dluhová služba	%	0,96	1,64	7,91	7,73	x
Přijaté dotace	Kč/obyvatel	45026	20125	120	4453	x
Míra registrované nezaměstnanosti	%	16,6	16	13,1	x	x
Míra investic obce	%	102,3	83,27	22,31	39,99	X
Index stáří	index	1,17	1,14	1,06	1,23	1,27
Migrační přírůstek	počet osob	19	21	3	-10	5
Počet dokončených bytů	počet/1000 obyvatel	3	12	5	3	4
Podpora NNO	%	0,26	0,45	20,93	2,55	x
Saldo obyvatel	%	2,44	3,44	0,77	-1,65	0,39
Účast ve volbách	%					
prezidentské (2013)		1.kolo	71,29	2.kolo	69,71	
poslanecká sněmovna		2010	64,83	2013	62,66	
senát (2014)		1.kolo	49,26	2.kolo	12,46	
zastupitelstvo krajů (2012)		39,41				
zastupitelstvo obce		2010	66,45	2014	72,41	
evropský parlament		2009	21,62	2014	14,57	
Čištění odpadních vod	%	79,87	79,39	82,97	84,63	86,49
Veřejné výdaje na ŽP	%	99,32	84,98	58,33	5,97	x
Třídění komunálního odpadu	%	17,16	26,10	21,52	21,47	25,45
Ekologická stabilita	koeficient	2,59				

Zdroj: vlastní výsledky

7 VÝSLEDKY PRÁCE

7.1 Oblast ekonomická

Intenzita podnikatelské aktivity

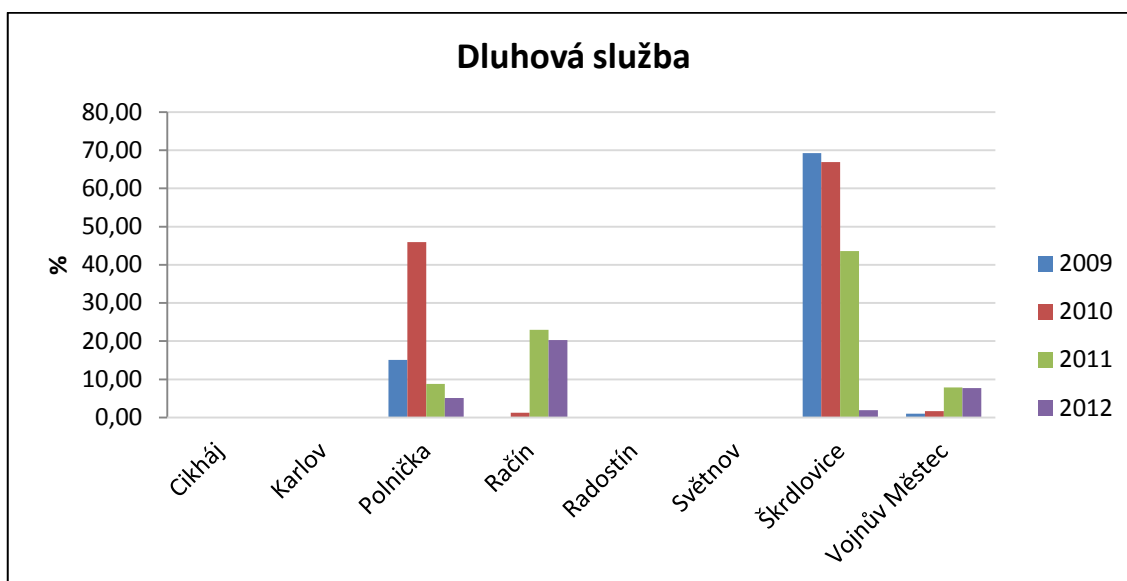

Obrázek 2: Intenzita podnikatelské aktivity v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2013 (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Intenzita podnikatelské aktivity je ukazatel patřící do ekonomické oblasti, který je vyjádřen počtem ekonomicky aktivních subjektů v obci. Pro srovnatelnost ukazatele se tento počet převádí na 1000 obyvatel.

Subregion Velké Dářko leží v kraji Vysočina, který se z tohoto pohledu dlouhodobě řadí mezi kraje s nejnižší podnikatelskou aktivitou v České republice. Průměrné hodnoty za celý kraj dosahují zhruba 150 podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel. Jak můžeme z grafu vyčíst, všechny obce tuto hodnotu přesahují. Nejvíce podnikatelských subjektů ve sledovaném období bylo v obci Karlov a Škrdlovice. Ale také je u těchto obcí sledován největší pokles za toto období, a to od roku 2010, kdy i na subregion dolehla hospodářská krize, která od roku 2008 ovlivňovala celý svět, Evropu i přímo Českou republiku. Tak jako pro celý kraj Vysočina, tak i pro Subregion Velké Dářko platí, že naprostá většina podnikatelských subjektů, jsou drobní živnostníci, kteří pracují sami na sebe a nezaměstnávají další občany, či jen velmi zřídka a malé počty. V samotném subregionu není žádný větší podnikatelský subjekt, který by zaměstnával velké počty obyvatel subregionu. Je zde jen pár menších podniků, které jsou uvedeny výše, v analýze Subregionu Velké Dářko.

Dluhová služba

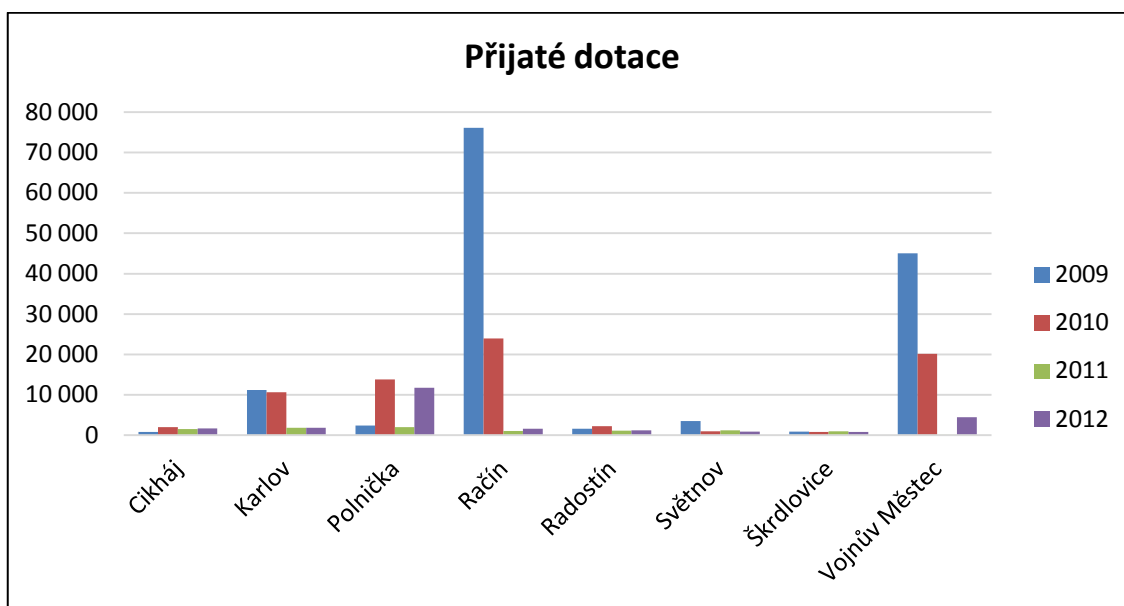

Obrázek 3: Dluhová služba v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2012 (zdroj: vlastní výpočty, webový portál MF – ARIS, ÚFIS)

Ukazatel dluhové služby udává, kolik musí jednotlivé obce vynakládat na splácení svých závazků a je ovlivněn velikostí obce a její příjmovou stránkou. U menších obcí, které mají i menší rozpočet a příjmy, je jasné, že budou mít se splácením větší potíže, než obce větší, které si mohou dovolit i více závazků, jelikož do budoucna počítají s tím, že budou schopny své splátky bez problémů umořit. Dříve ministerstvo financí sledovalo obce, jejichž dluhová služba dosahovala více, než 30 %. Ale v posledních letech bylo již od tohoto sledování upuštěno, jelikož u obcí je důležitý dlouhodobý trend tohoto ukazatele, ne jednorázové výkyvy. Tento ukazatel je znázorněn pouze v letech 2009-2012, jelikož ministerstvo financí nemělo v době vypracování této práce, ještě vyhodnocený a uvedený na svých webových portálech rok 2013.

Díky těmto důvodům, které si zastupitelstva obcí uvědomují, je i z grafu zřejmé, že dluhová služba byla ve sledovaném období využívána pouze nárazově a spíše ve větších obcích subregionu. V obci Račín, která patří mezi menší obce, byla ve sledovaných letech dluhová služba způsobena splátkami půjček na zhotovení čističky odpadních vod, kterou obec uvedla do provozu v roce 2010. Obec Vojnův Městec každoročně splácí zhruba do 10 % rozpočtu běžné úvěry a půjčky, které obec má. Obec Polnička nejvíce na splátky jistin vynaložila v roce 2010, kdy umořila největší část svých půjček, které využila především na projekt „Cyklistická stezka Žďár nad Sázavou – Polnička“. Největší dluhovou službu má v letech 2009–2011 obec Škrdlovice, kdy jde o splátky jistin krátkodobých přijatých půjčených prostředků.

Přijaté dotace

Obrázek 4: Přijaté dotace v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2012 (zdroj: vlastní výpočty, webový portál MF – ARIS, ÚFIS)

Dotace jsou finanční prostředky, které jsou poskytovány obcím ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv či dalších zdrojů (EU) na předem stanovený účel. Tyto finanční prostředky, které je obec schopná získat, jsou velmi důležité na financování, či spolufinancování různých aktivit obce. Pro srovnatelnost je indikátor přepočítán na jednoho obyvatele. A i v tomto případě byla data čerpána z ministerstva financí a proto jsou zde data pouze za 4 roky z pěti sledovaných let.

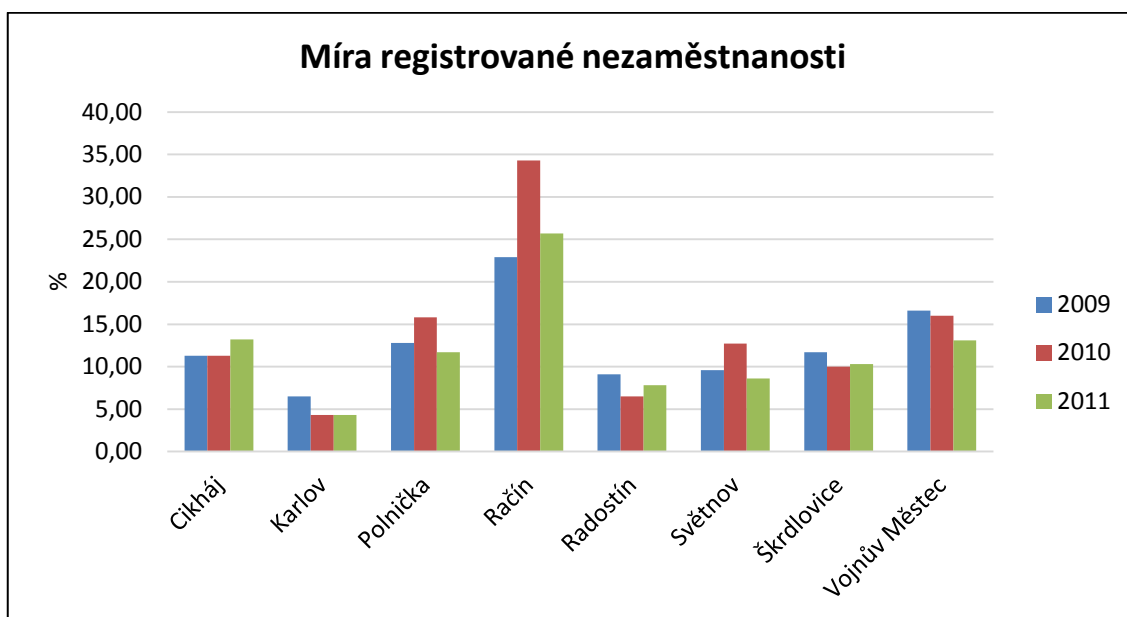
Pokud se podíváme na obrázek k tomuto ukazateli, vidíme, že nejvíce dotací v přepočtu na jednoho obyvatele dostaly za sledované období obec Račín a obec Vojnův Městec v letech 2009 a 2010.

Vojnův Městec přijal v roce 2009 dotace ve výši necelých 34 milionů a to na práce na kanalizaci a ČOV a také na rozšíření pracoviště CZECH Pointu v obci. V roce 2010 byla dotace již poloviční a sloužila na další práce na výstavbě ČOV, dále na rekonstrukci sociálního zařízení v místní MŠ a na stavební opravy místní radnice.

Obec Račín využila dotace v celkové výši přes 10 milionů korun za sledované období výhradně na výstavbu kanalizace a čističky odpadních vod.

V obci Polnička byly dotace poskytnuty na zkvalitnění činnosti školských zařízení. V ostatních obcích Subregionu Velké Dářko byly částky spíše nižší na menší akce, které se většinou týkaly oprav veřejných prostor, čištění odpadních vod apod.

Míra registrované nezaměstnanosti

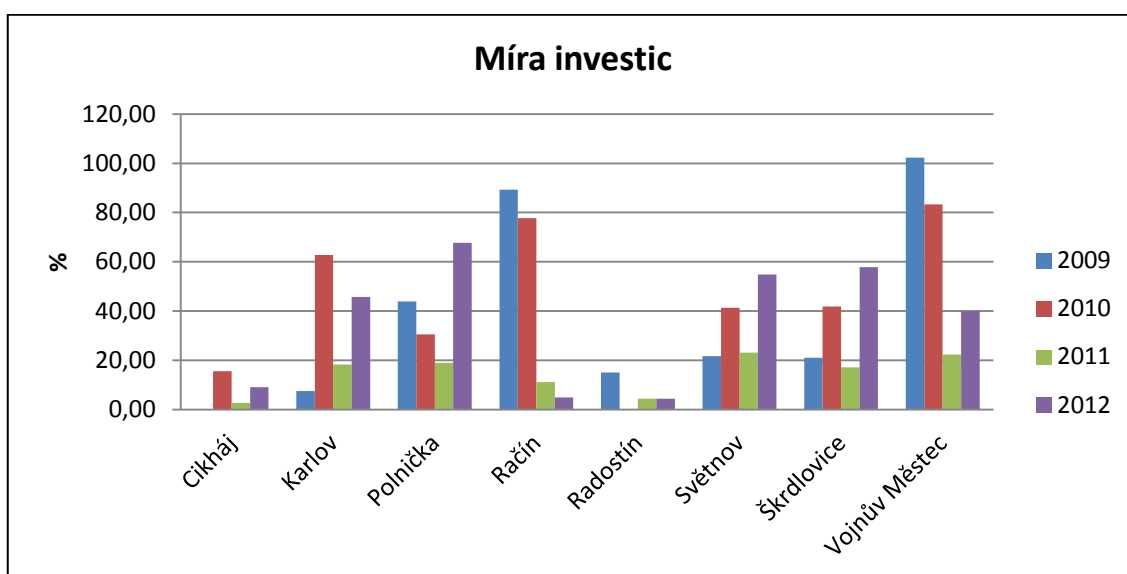
Obrázek 5: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2011 (zdroj: vlastní výpočty, webový portál MPSV)

Míra registrované nezaměstnanosti patří k nejvíce sledovaným indikátorům, o čemž svědčí i jeho velmi dobrá dostupnost na webovém portále Ministerstva práce a sociálních věcí. V uvedeném grafu jsou však uvedeny pouze tři roky z celkového sledované období. V roce 2012 se totiž změnila metodika sledování tohoto ukazatele a díky značné náročnosti zpracování statistik na úrovni jednotlivých obcí, MPSV od tohoto sledování upustilo a nejnižší jednotkou, kterou sleduje, je okres.

Průměrné hodnoty za tři sledované roky (2009-2011) dosahovaly v kraji Vysočina 9,91 % a za okres Žďár nad Sázavou 10,57 %. Hodnoty se za sledované období postupně snižovaly a vykazovaly klesající trend, aktuální data k listopadu roku 2014 jsou o mnoho pozitivnější – kraj dosahoval hodnoty 6,32 % a okres 6,8 %.

Kromě obce Cikháj, můžeme z grafu vyčíst, že ve všech obcích Subregionu Velké Dářko, se za tři sledované roky míra nezaměstnanosti snížila, ale přesto stále ve většině obcí dosahovala hodnot přes 10 %. Za tyto tři roky průměrná hodnota za celý Subregion dosahovala 12,75 %, což je vyšší než průměr za celý kraj Vysočina i za okres Žďár nad Sázavou. Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazuje malá obec Račín, která dosahuje v roce 2010 dokonce téměř 35 %. Naopak nejmenší nezaměstnanost vykazuje obec Karlov, kde hodnoty dosahují dokonce pod 5 %.

Míra investic obce

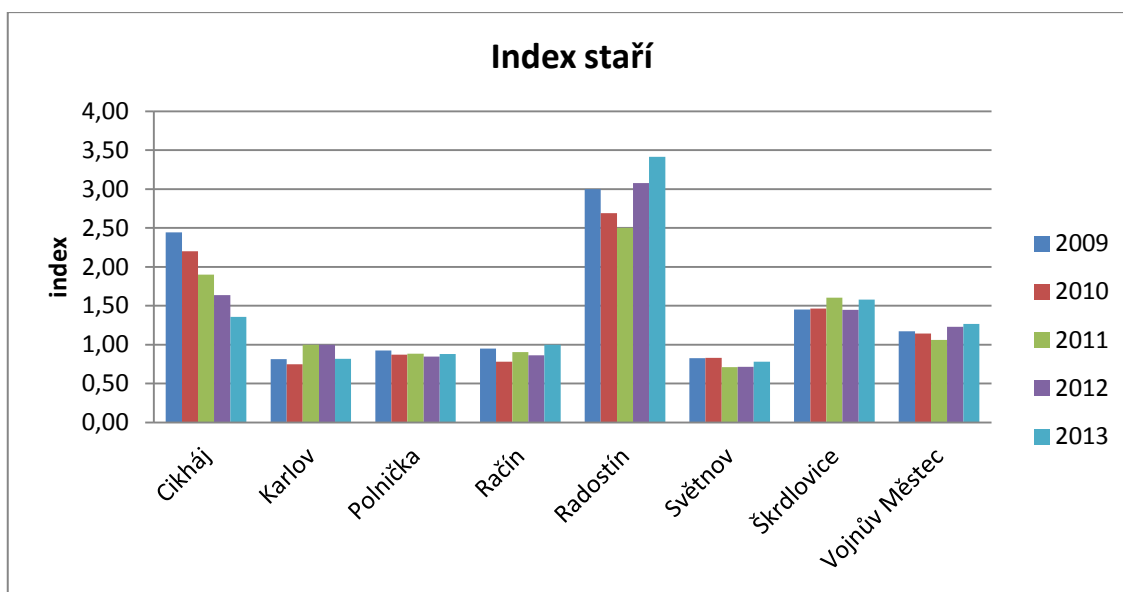
Obrázek 6: Míra investic v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2012 (zdroj: vlastní výpočty, webový portál MF – ARIS, ÚFIS)

Investice jsou peníze, které jsou vloženy do tvorby kapitálu v obci, nejde tedy o věci, které musejí podlehnout bezprostřední spotřebě. Jde o investice do nových bytových jednotek, infrastruktury, školských, kulturních a sportovních zařízení apod. Čím více investic obec vykazuje, tím dynamičtěji se rozvíjí, což má velký vliv na kvalitu života v obci. Údaje byly čerpány z ministerstva financí, a proto opět chybí rok 2013.

Z grafu je patrné, že míra investic v obcích Subregionu Velké Dářko, je velmi kolísavá. V některých obcích nebyly za sledované období uskutečněny téměř žádné investice (Cikháj, Radostín). Naopak v ostatních obcích byly, alespoň v některých letech, investice poměrně vysoké. Vojnův Městec v roce 2009 dokonce proinvestoval více, než 100 % výdajů (dílem dotací) a v roce 2010 více, než 80 %. Oba roky tato obec nejvíce investovala do kanalizace a výstavby ČOV. V dalších letech investovala do menších investičních akcí na opravu zdejší MŠ, hasičské zbrojnice, obecního úřadu, zdejších chodníků apod. V obci Račín byla v letech 2009 a 2010 také vystavěna ČOV a proto i zde jsou viditelně vysoké investice. Další výraznější investici přesahující 60 % celkového rozpočtu obce měla v roce 2012 obec Polnička, která zainvestovala téměř 12 milionů s pomocí dotací do odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly. Obec Karlov vybuďovala v roce 2012 sportovní areál v obci, do kterého investovala téměř milion korun. Obec Světnov a Škrdlovice investovaly ve sledovaném období nejvíce do společného projektu výstavby nové kanalizace a vybudování ČOV a následné úpravy komunikací, které byly těmito stavebními úpravami porušeny.

7.2 Oblast sociální

Index stáří

Obrázek 7: Index stáří v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013 (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Index stáří je jedním z nejpoužívanějších ukazatelů ukazujících charakteristiku věkové struktury obyvatelstva. Jak již bylo vysvětleno v kapitole Metodika, ukazatel udává poměr počtu obyvatel ve věkové kategorii 65 let a více a obyvatel v intervalu 0-14 let. Pokud je index menší, než 1 je v obci méně obyvatel ve věku nad 65 let, než obyvatel v předproduktivním věku a naopak.

V situaci, kdy je index vyšší, než 1 převažuje složka obyvatel starších, než 65 let, dochází v obci ke stárnutí populace. Tento trend je sledován nejenom v subregionu Velké Dářko, kdy průměrná hodnota za celé sledované období dosahuje 1,37, ale také v kraji Vysočina i v celé České republice. Příčinou je především lepší lékařská péče i celkové podmínky pro život a tím se zvyšující věk dožití a snižující se míra úmrtnosti.

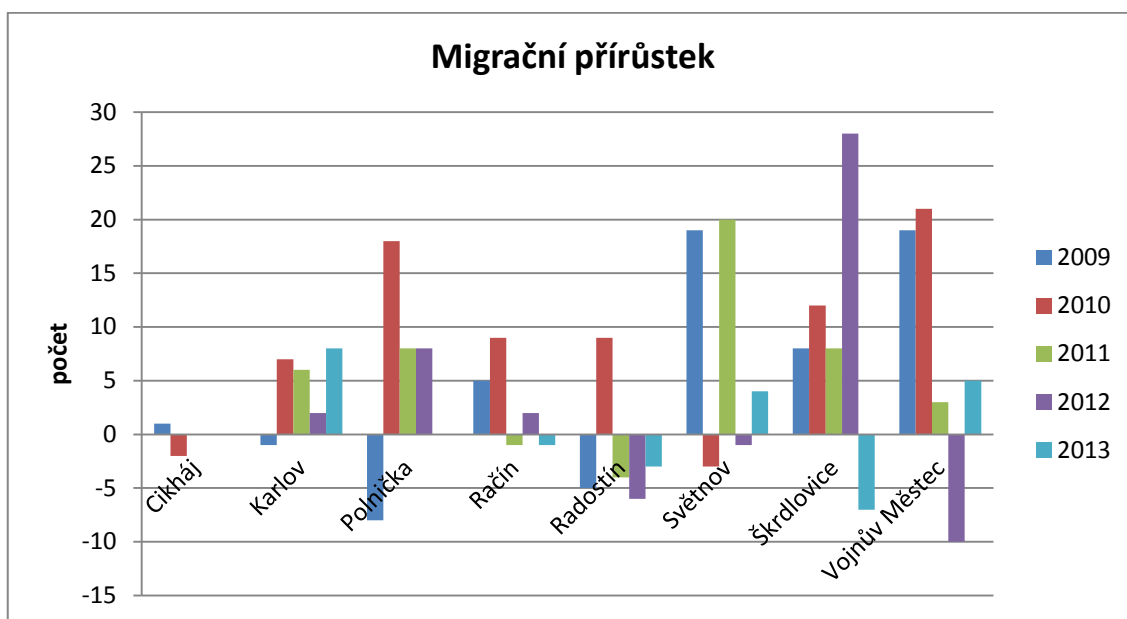
U menších obcí však může také s vysokým indexem stáří souviset fakt, že mladí lidé se většinou ze špatně dostupných obcí přesouvají za prací a službami do větších měst. A venkov slouží spíše jako klidné místo pro obyvatele v důchodovém věku.

Z grafu je patrné, že ve sledovaném období má nejvyšší hodnotu indexu obec Radostín, a to téměř 3,5 v roce 2013, což je pravděpodobně způsobeno velmi špatnou dostupností této obce. Z toho důvodu mladí obyvatelé nebo mladé rodiny bydlí raději v dostupnějších obcích nebo v nejbližším větším městě, Žďáře nad Sázavou. Dalšími

obcemi, které významněji překračují hodnotu 1, jsou Cikháj a Škrdlovice. V obci Škrdlovice počty starších obyvatel jednoznačně zvyšuje přítomnost Domu s pečovatelskou službou. U obce Cikháj sledujeme za sledované období velký pokles indexu stáří (z necelých 2,5 na necelých 1,5). Tento jev je způsoben především tím, že v obci je v těchto věkových kategoriích velmi malý počet obyvatel – pro věkovou kategorii 0-14 let se počty pohybují okolo 10 osob a u kategorie 65 let a více pak do 20 osob. Každé jedno narozené dítě tedy index pozitivně ovlivní, i přesto, že reálně nejde o žádné velké počty obyvatel.

Hodnota indexu pro obec Vojnův Městec se po celé sledované období pohybuje těsně okolo ideálního čísla 1. Ostatní obce – Karlov, Polnička, Račín a Světnov mají v letech 2009–2013 hodnoty pod hranici čísla 1 nebo v některých případech rovno 1. U obcí Karlov a Račín jsou tyto hodnoty způsobeny také především velmi malými počty obyvatel, kde zůstávají počty poproduktivních obyvatel téměř stejné po celé sledované období a počty předproduktivních obyvatel jsou ovlivněny nově narozenými. V obci Račín také hodnotu ovlivňují vyšší počty nově přistěhovalých obyvatel v letech 2009 a 2010, kdy v obci byly sledovány také vyšší počty dokončených bytů. Mohlo se tedy ve větší míře jednat o nově přistěhovalé rodiny s dětmi. V obci Polnička je jev také ovlivňován velkými počty přistěhovalých obyvatel, kdy se sem stěhují i rodiny s dětmi a to díky dobré dostupnosti blízkého Žďáru nad Sázavou a také díky přítomnosti dvouступňové základní školy přímo v obci Polnička.

Migrační přírůstek

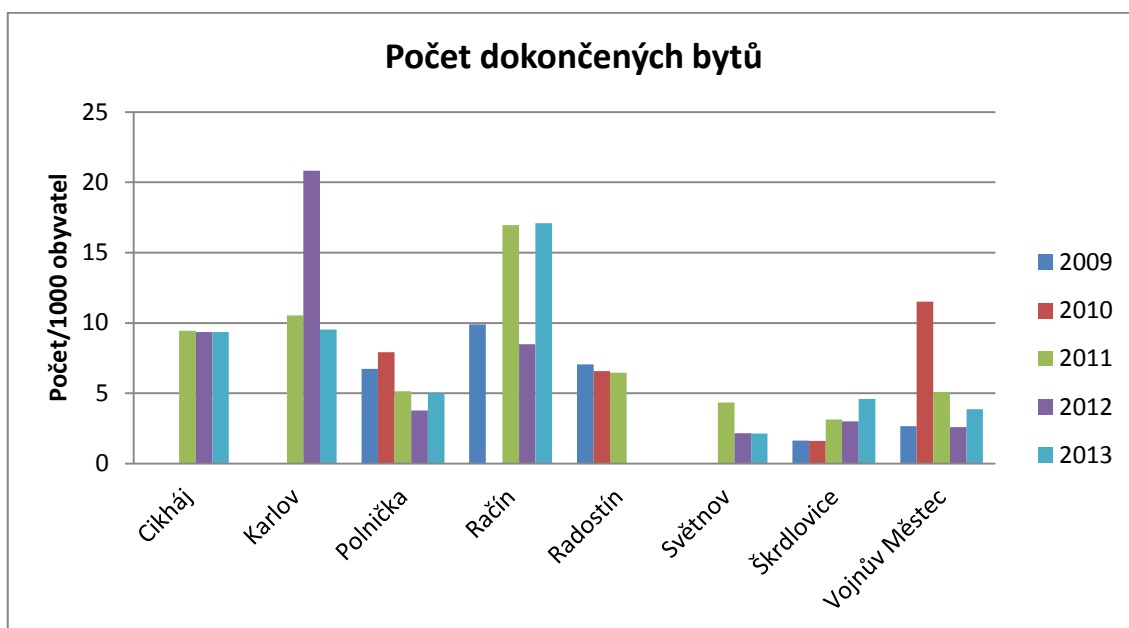

Obrázek 8 : Migračních přírůstek v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2013 (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Ukazatel Migrační přírůstek je rozdílem mezi obyvateli přistěhovalými do dané obce a vystěhovalými z dané obce za jeden rok. Tento ukazatel se uvádí v absolutních číslech a vyjadřuje zájem obyvatel o danou obec. Ideální hodnota tohoto ukazatele určit nejde, ale je žádoucí co nejvyšší počet přistěhovalých a naopak co nejméně vystěhovalých.

Z grafu lze vyčíst, že výše ukazatele je ovlivněna v tomto případě, kdy se pracuje s absolutními čísly, celkovou velikostí obce. V žádné ze sledovaných obcí Subregionu Velké Dářko není po celé období vykazován pouze pozitivní, či pouze negativní trend tohoto ukazatele. V obci Cikháj se dokonce migrace projevila na změně počtu obyvatel v obci pouze dvakrát za sledované období, a to v počtech 1 obyvatel v roce 2009 do plusu a v roce 2010 dva obyvatelé minus. Ve všech obcích jsou vidět značné výkyvy hodnot tohoto ukazatele. Avšak jedná se o absolutní čísla, takže nikde nepřesahuje počet přistěhovalých 30 osob a naopak počet vystěhovalých 10 osob. Nejvíce přistěhovalých obyvatel zaznamenává obec Polnička, kde se nově na okraji obce již několik let rozrůstá nová zástavba a vzniká zde tzv. „satelitní městečko“. Další vyšší přírůstky obyvatel migrací zaznamenávají obce Světnov v letech 2009 a 2011, obec Škrdlovice v letech 2009 – 2012 a obec Vojnův Městec v letech 2009 a 2010. Všechny tyto obce patří mezi větší obce Subregionu Velké Dářko, s dobrou dostupností do nedalekého Žďáru nad Sázavou.

Počet dokončených bytů

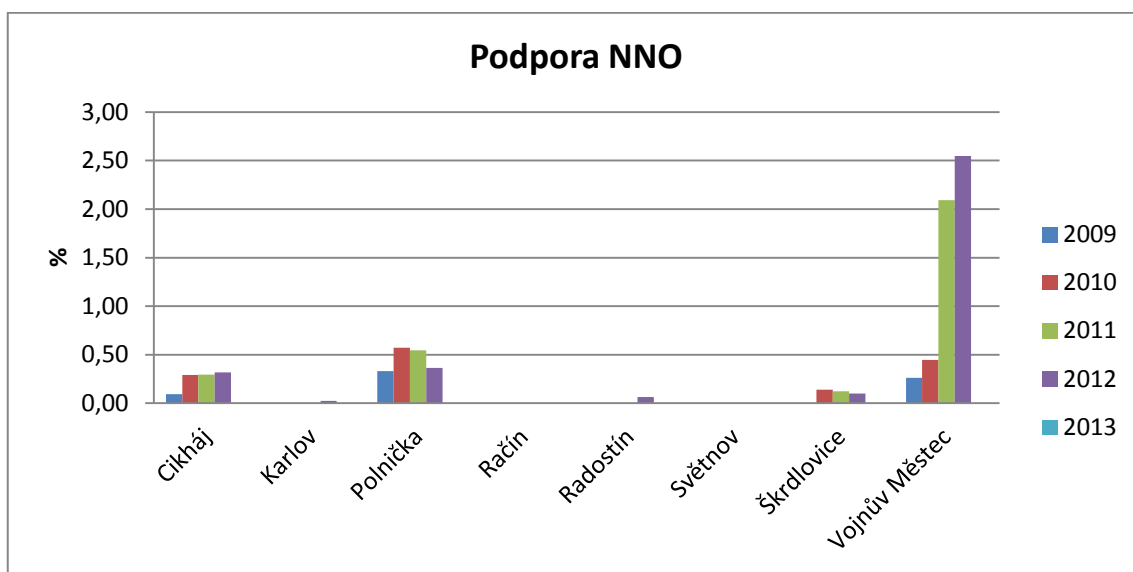

Obrázek 9: Počet dokončených bytů v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2013 (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Tento indikátor udává, kolik dokončených bytových jednotek vzniklo v dané obci v konkrétním roce. Indikátor je kvůli srovnatelnosti menších obcí s většími a opačně převeden na 1000 obyvatel.

Ve sledovaném období byly v každé obci alespoň v některých letech vystaveny nové bytové jednotky. Poměrově v přepočtu na 1000 obyvatel z grafu vidíme, že nejvíce dokončených bytů bylo ve sledovaném období v obci Karlov a v obci Račín, i přesto, že v číslech absolutních to byly pouze 4 bytové jednotky v Karlově a 6 jednotek v Račíně. Absolutně nejvíce bytových jednotek bylo v letech 2009-2013 vystaveno v obci Polnička (22 dokončených bytů) a v obci Vojnův Městec (20 dokončených bytů). To může být spojeno především s dobrou vybaveností obcí a cenově lépe dostupnějšími pozemky k zástavbě, než v nejbližší městě Žďáře nad Sázavou. Jak už bylo zmíněno, především v Polničce vzniká na konci obce už několik let rozsáhlá výstavba nových rodinných domů. Obecně se obce snaží o dobrou vybavenost technickou infrastrukturou a co největší dostupnost služeb, čímž je přispěno k atraktivnosti obce jako místa pro život.

Podpora NNO

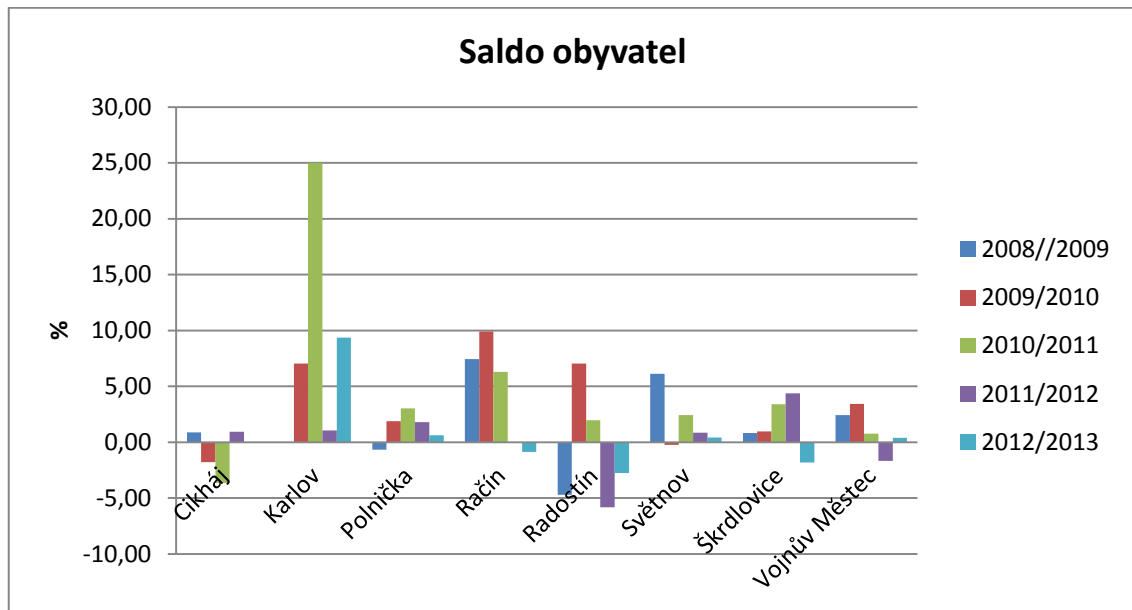

Obrázek 10: Podpora NNO v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2013 (zdroj: vlastní výpočty, webový portál MF – ARIS, ÚFIS)

Ukazatel samozřejmě patří rovným dílem také do indikátorů ekonomických, avšak autorka ho zařadila do ukazatelů sociálních. A to z toho důvodu, že se jedná především o ochotu obce finančně přispívat na aktivity nestátních neziskových organizací v obci, do nichž patří např. občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné organizace a „tradiční spolky“. Většinou to jsou obyvateli oblíbené spolky, které pořádají v obci různé kulturní, či sportovní akce a podpora obce je obyvateli velmi vítána a ceněna. Tento ukazatel je zpracován pouze do roku 2012, jelikož pro rok 2013 ještě nejsou na webových portálech ministerstva financí (ARIS a ÚFIS) zpracovány výsledky.

Bohužel většina obcí subregionu je velmi malých s omezeným rozpočtem a jak můžeme z grafu vidět, kromě Vojnového Městce v roce 2011 a 2012, obce nepřispívaly na NNO vůbec, či jen poměrně malými částkami ze svých celkových rozpočtů. Vojnův Městec přispívá v absolutních částkách po celé sledované období nejvíce, ale díky tomu, že má i nejvyšší rozpočet, tak se procentuálně od ostatních obcí liší pouze v řádu jednotek procent. Vojnův Městec po celé sledované období poskytuje neinvestiční finanční prostředky dvěma organizacím - TJ Jiskra Vojnův Městec na splátky úvěru a na činnost a Farnímu úřadu Vojnův Městec na stavební práce. Další nejvyšší částky poskytuje obec Polnička, která celoročně přispívá na různé sportovní, kulturní a zájmové aktivity občanům obce a také na akce důchodců v obci. V ostatních obcích jde spíše o menší částky na podporu jednorázových akcí v obci nebo dotace či členské příspěvky pro neziskové organizace nebo nejsou přesné údaje o poskytnutých financích dostupné.

Saldo obyvatel

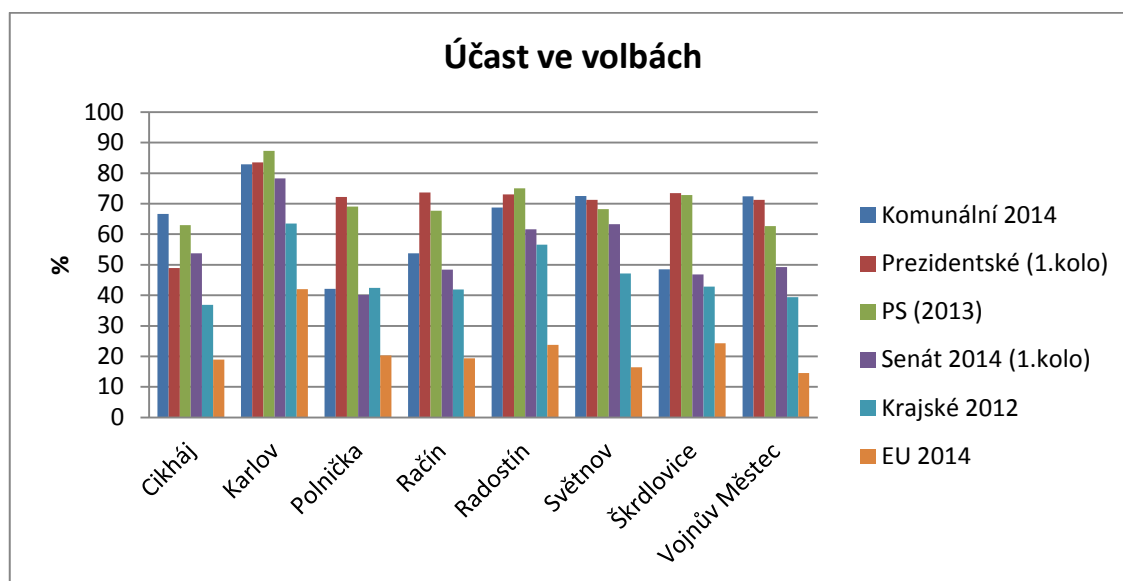

Obrázek 11: Saldo obyvatel v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2013 (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Vidíme z grafu, že pouze v obci Karlov jsou po celé sledované období vykazovány kladné hodnoty salda obyvatel. Dále je patrné, že pouze v obci Cikháj se za sledované období celkový počet obyvatel snížil, což bylo ovlivněno přirozeným a migračním úbytkem téměř stejným dílem. V ostatních obcích se celkový počet obyvatel v letech 2009-2013 zvýšil nebo zůstal stejný (Radostín) s různými meziročními výkyvy. Procentuelně se nejvíce zvýšil celkový počet obyvatel v obci Karlov a to o více, než 30 % za sledovaných pět let, tento nárůst byl nejvíce ovlivněn migračním přírůstkem. Další obcí, kde byl nárůst vyšší, než o 10 % byla obec Račín a i zde měl největší podíl přírůstek migrační. Ve všech ostatních obcích jsou přírůstky okolo 5 % a jsou tak jako u ostatních obcí ovlivněny především migrací.

Celkově došlo za celé sledované období k téměř čtyřprocentnímu nárůstu obyvatel v celém Subregionu Velké Dářko. Tak jak již bylo zmíněno výše, jde hlavně o migrační přírůstky, tedy o přistěhovalé do tohoto subregionu. Tento rostoucí trend počtu obyvatel v obcích vypovídá především o zájmu obyvatel o tuto municipalitu a o trendu posledních let, kdy se lidé s oblibou stěhují z měst na venkov, kde jsou blíže přírodě. Avšak zásadou je přítomnost a dobrý dojezd do většího města s lepšími pracovními příležitostmi a s dostupností požadovaných služeb. Tuto podmínku Subregion Velké Dářko splňuje přítomností nedalekého města Žďár nad Sázavou.

Účast ve volbách

Obrázek 12: Účast ve volbách v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2013 (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Autorka u tohoto ukazatele zvolila variantu, kdy pozorovala účast ve všech volbách, které se ve sledovaném období konaly. Díky tomuto pozorování všech možných druhů voleb může být porovnána ochota obyvatel navštěvovat různé volby a z toho pramenící důležitost jednotlivých voleb pro obyvatele obcí Subregionu Velké Dářko. Ke sledovanému období autorka přiřadila i poslední volby, které se konaly v průběhu vypracování této práce – komunální a senátní volby, které se konaly na podzim 2014. Pokud měly volby více kol nebo se konaly za sledované období dvakrát, v grafu jsou uvedena jen kola první nebo volby aktuálnějšího data pro lepší přehlednost.

Z grafu je patrné, že největší zájem o volby všeobecně je v obci Karlov. Tento jev může být způsoben především tím, že Karlov je nejmenší obcí v subregionu a tím pádem jsou zde silné sociální vazby mezi občany navzájem a větší pocit sounáležitosti a odpovědnosti za účast/neúčast ve volbách. V obci Karlov účast dosahuje ve všech druzích voleb za sledované období souhrnnou hodnotu více, než 70 %. Další obec s vyšší účastí v subregionu, je obec Radostín, kde hodnota ukazatele dosahuje necelých 60 %. V ostatních obcích tato souhrnná hodnota účasti ve všech druzích voleb v Subregionu Velké Dářko dosahuje cca 50 %, s rozdíly několika procent nad či pod hodnotu.

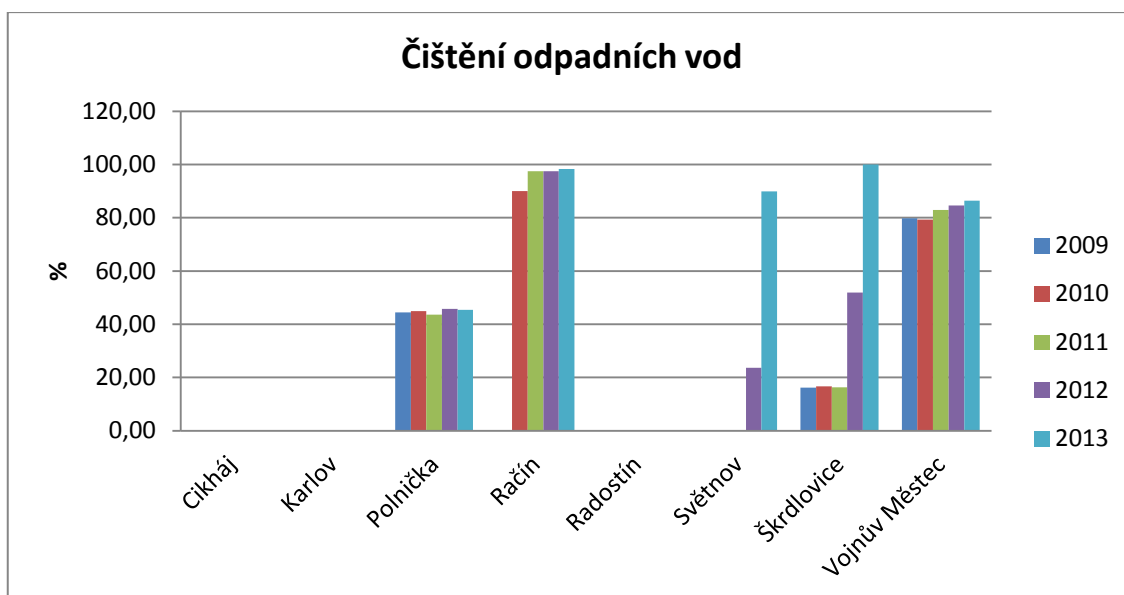
Další výsledky, které jsou z grafu čitelné, ukazují, že absolutně nejnižší zájem ve všech obcích subregionu, je o volby do evropského parlamentu. Zřejmě proto, že ten je

obyvatelům z malého subregionu nejvíce vzdálen. Velký zájem byl ve sledovaném období také o volby v roce 2013 – prezidentské a volby do poslanecké sněmovny. V obou případech byla účast vyšší, než 70 %. Za sledované období proběhly dvoje volby do obecních zastupitelstev (2010 a 2014) a v obou byla účast dobrá, okolo 65 %. Okolo 50 % byla účast v subregionu v senátních a krajských volbách.

U všech voleb byla účast obyvatel nad průměrem České republiky. Tento jev je u menších obcí, či subregionů většinou obvyklý, jelikož lidé cítí, jak již bylo výše zmiňováno, větší sounáležitost s obcí a větší odpovědnost za účast ve volbách, než ve větších městech, kde se lidé navzájem neznají.

7.3 Oblast environmentální

Čištění odpadních vod

Obrázek 13: Čištění odpadních vod v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013 (zdroj: vlastní výpočty, obce)

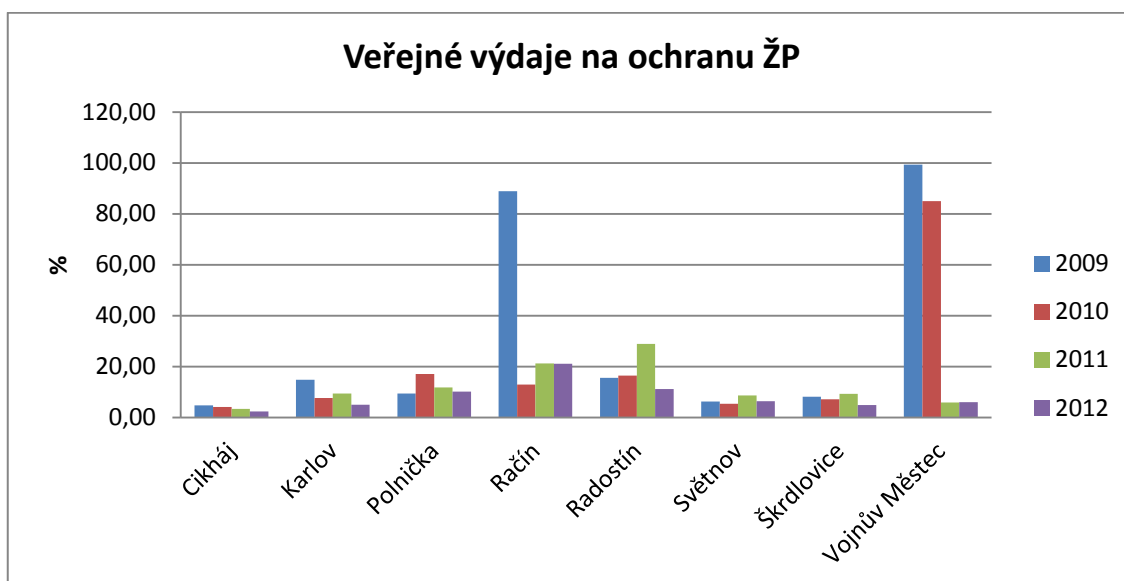
Základem čistého životního prostředí je kvalita vody, jejíž znečištění způsobuje znečištění i ostatních složek životního prostředí v daném místě. Snahou každé obce by mělo být toto znečištění eliminovat, což je možné díky kvalitní kanalizační síti s vyústěním do čističky odpadních vod (ČOV). Žádoucí stav je, aby ve všech obcích bylo dosaženo 100 % domů napojených na ČOV, což může být pro obce s nižším rozpočtem velký problém, jelikož vybudovat kvalitní kanalizační síť je nákladná záležitost. Důležité jsou dotační programy, kde mají obce možnost získat finanční prostředky. Některé obce využijí možnosti vybudování jedné ČOV a napojení se navzájem na sebe, což je jev, který se vyskytuje i v Subregionu Velké Dářko.

Jak již bylo uvedeno v analýze území, v subregionu má vlastní ČOV obec Račín a je i jejím provozovatelem. V této obci byla kanalizace a čistička odpadních vod vybudována v letech 2009–2010 a od roku 2010 již byla v provozu. V roce 2013 dosáhla téměř 100 % napojených domů na ČOV a vzhledem k tomu, že počet obyvatel v obci se stále zvyšuje, od roku 2015 bude dle rozhovoru se starostou obce panem Jiřím Subým čistička rozšířena za podpory dalších získaných dotací. Obec Polnička je napojena na ČOV ve Žďáře nad Sázavou a počet napojených obyvatel nedosahuje ani 50 %, což může být způsobeno i tím, že do obce se za posledních let přistěhovalo velké množství obyvatel a obec zatím jejich napojení nestihla a finančně nezvládla řešit. Jak

bylo zmíněno, některé obce mají ČOV společnou, díky ušetření finančních prostředků a také díky společné žádosti o dotace. Jde o obce Světnov a Škrdlovice. Jejich ČOV provozuje společnost Velké Dářko s.r.o., stejně jako ČOV ve Vojnově Městci, která k roku 2013 dosáhla přes 80 % připojených obyvatel. Obec Světnov po napojení na společnou kanalizaci se Škrdlovicemi dosáhla v roce 2013 okolo 90 % napojených obyvatel a Škrdlovice dokonce ideálních 100 %.

Obce Cikháj, Karlov a Radostín zatím nemají žádnou kanalizaci ani čističku odpadních vod. Všechny tři obce si důležitost odkanalizování uvědomují, ale zatím nemají dostatečné prostředky na vyřešení této situace.

Veřejné výdaje na ŽP

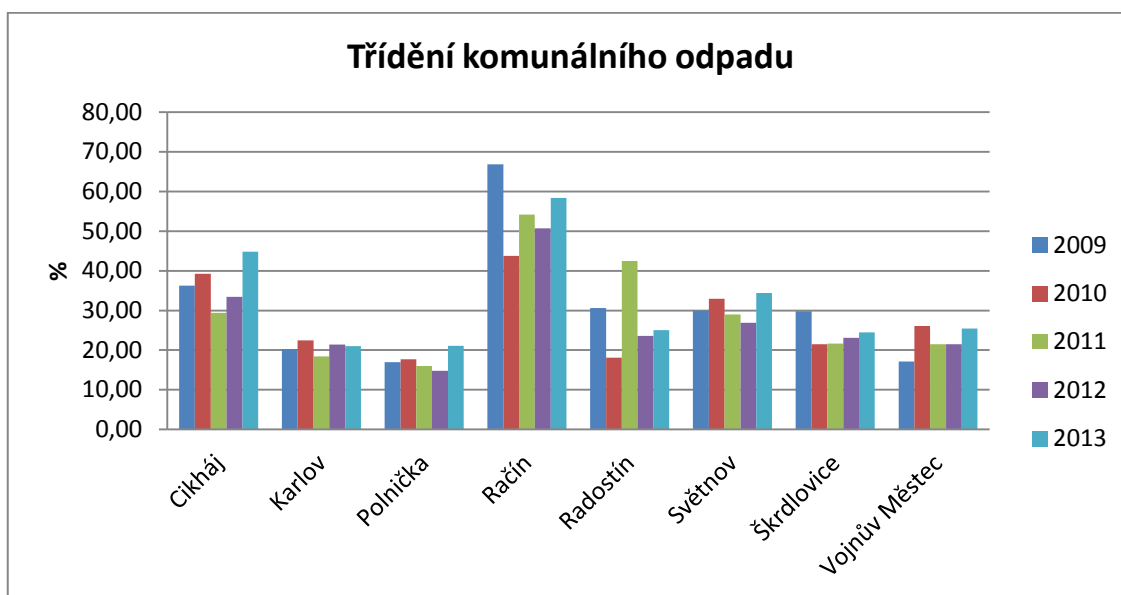

Obrázek 14: Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009 – 2012 (zdroj: vlastní výpočty, webový portál MF – ARIS, ÚFIS)

Ochrana životního prostředí je jeden z nezákladnějších principů dlouhodobě udržitelného rozvoje v jakékoliv obci, na jakémkoliv místě. Data o těchto výdajích lze rozdělit dle toho, kam výdaje směřují - ochrana vod, ochrana ovzduší, odpadové hospodářství, péče o veřejnou zeleň apod. V pravidelných časových intervalech se tyto výdaje týkají především likvidace odpadů, péče o zeleň, provoz čističky odpadních vod apod. V přilehlém grafu jsou znázorněny roky 2009–2012, rok 2013 chybí, jelikož ministerstvo financí v době vypracování této práce nemělo ještě zveřejněna data pro tento rok.

Ve sledovaném období přispívaly na ochranu životního prostředí bez výjimky všechny obce. V některých obcích šlo spíše o běžné a pravidelně se opakující výdaje na životní prostředí, které jsou uvedeny výše v textu. Největší výdaje, které dosahovaly přes 80 % a blížily se až 100 %, měl Račín v roce 2009 a Vojnův Městec v letech 2009–2011. V obou případech se jedná o výdaje spojené s výstavbou vlastní ČOV v obci.

Třídění komunálního odpadu

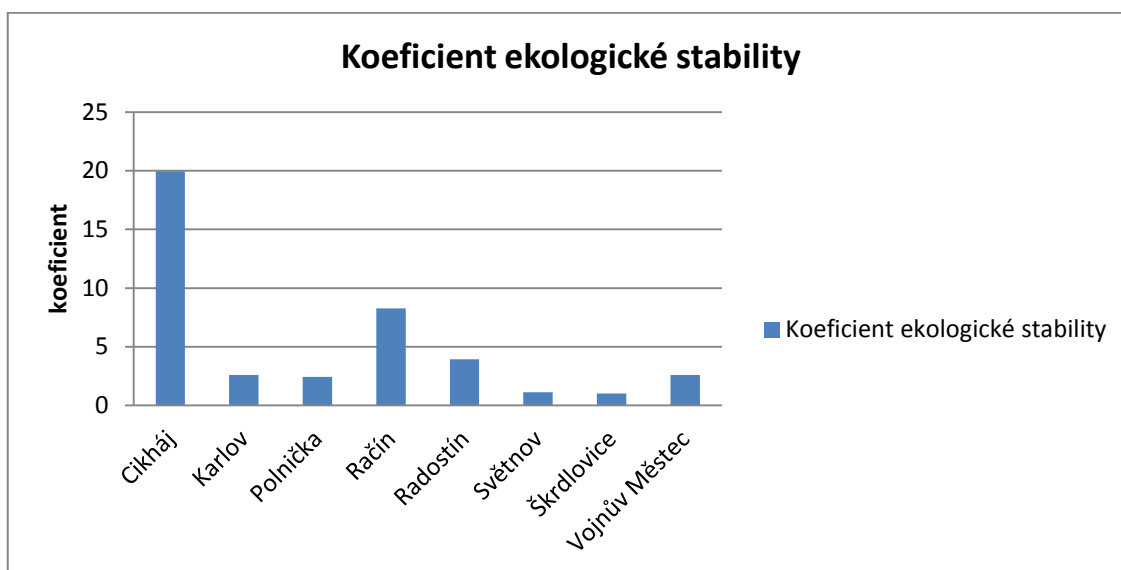
Obrázek 15: Třídění komunálního odpadu v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013 (zdroj: vlastní výpočty, obec, firma ODAS a.s.)

Tento indikátor udává, kolik separovaných neboli vyříděných složek se podílí na celkovém vyprodukovaném komunálním odpadu v obci. Cílem každé obce by mělo být maximalizovat třídění odpadu.

Ve sledovaných obcích se hodnoty třídění pohybují mezi zhruba 20 – 65 % vyříděných složek z celkového komunálního odpadu. Tyto hodnoty jsou velmi dobré a obce by i nadále měly dbát na zvyšování tohoto ukazatele.

Odpad v obcích Subregionu Velké Dářko je vyvážen žďárskou firmou ODAS a.s., která se stará i o sběr dat o tříděném odpadu.

Ekologická stabilita

Obrázek 16: Koeficient ekologické stability obcí Subregionu Velké Dářko (zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ)

Koeficient rozděluje území na plochy stabilní (lesní půda, vodní plochy, trvalé travní porosty, pastviny, mokřady, sady, vinice a zahrady) a nestabilní (orná půda, zastavěné plochy, chmelnice a ostatní plochy). Stabilní plochy jsou plochy, které jsou přírodě blízké a relativně nezasažené antropogenními vlivy. Kdežto plochy nestabilní jsou silně ovlivněny lidským faktorem. Poměr mezi nimi udává, do jaké míry je krajina stabilní a schopna se sama obnovovat. Koeficient dále hodnotí udržitelnost využití jednotlivých částí území obce. Plánování využití území obce je strategickým rozhodnutím a dlouhodobě ovlivňuje život a konání v obci.

Výsledky indikátoru se zařazují do předem daných jednotlivých kategorií. Optimální hodnota indikátoru je v intervalu od 1 do 3, kde je pro obce patřící do této kategorie nižší potřeba energetických a materiálových vkladů. Území, která se pohybují v intervalech pod hodnotu 1, mají převahu nestabilních ploch. Čím je hodnota nižší, tím jsou plochy více využívané a devastované člověkem a potřebují technické zásahy, aby byla jejich přirozená autoregulace alespoň minimálně nahrazena.

Pokud se zaměříme na výsledky tohoto území v grafu na obrázku 16, vidíme, že všechny obce ze Subregionu Velké Dářko spadají do optimálních hodnot a tři z nich dokonce do nadprůměrných – Cikháj, Račín a Radostín. Tyto nadprůměrné hodnoty jsou způsobeny především tím, že obce se nacházejí v kraji Vysočina, kde je velký podíl lesů, které patří do stabilních ploch.

8 VLASTNÍ NÁVRHY A OPATŘENÍ

Nejdůležitější výsledky práce byly shrnuty do SWOT analýz pro jednotlivé řešené oblasti (ekonomická, sociální a environmentální). Tato kapitola byla zpracována ze získaných výpočtů z vybraných patnácti indikátorů a z nich vytvořených grafů a komentářů k nim. Kromě získaných poznatků z indikátorové analýzy, jsou pro zpracování SWOT analýz také využity poznatky, které autorka práce má díky blízkosti svého bydliště od sledovaného subregionu a informace od samotných obcí, či z jejich územních plánů nebo webových stránek a různých propagačních a informačních materiálů o území Subregionu Velké Dářko.

Kapitola je rozdělena do tří oblastí. U každé z oblastí je samostatná SWOT analýza s výčtem slabých a silných stránek týkajících se právě této oblasti a jim odpovídající příležitosti a hrozby. V návaznosti na SWOT analýzu jsou ke každé oblasti zvlášť autorkou navrženy priority a opatření, které by po implementaci měly regionu přispět ke snížení problémových oblastí a slabých stránek.

8.1 Oblast ekonomická

SWOT analýza

Tabulka 14: SWOT analýza ekonomické oblasti Subregionu Velké Dářko

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Dobré možnosti dojíždky za prací do Žďáru nad Sázavou a dalších měst • Klesající míra registrované nezaměstnanosti za celý subregion • Vysoká intenzita podnikatelské aktivity • Významné postavení lesnictví v subregionu • Nízká zadluženost obcí • Přítomnost nevyužitých a opuštěných areálů • Přítomnost CHKO • Velmi kvalitní ŽP a hodnotná krajina • Přítomnost rekreačních ploch, památek, naučných stezek • Potenciál pro turistiku, běžecké lyžování a cykloturistiku 	<ul style="list-style-type: none"> • Nižší míra investic • Nepříznivé podmínky pro zemědělskou výrobu • Nepřítomnost velkých a stabilních zaměstnavatelů • Nadprůměrná míra nezaměstnanosti • Nedostatek volných pracovních míst v subregionu • V některých obcích špatné spoje s většími obcemi či městy • Vysoký podíl živnostníků • Nepříliš dobrá dostupnost dálnice D1 • Přítomnost opuštěných a nevyužitých areálů • Přítomnost CHKO • Nevyužití dotací na posílení role CR • Chybějící webové stránky pro subregion • Neaktuálnost informací na webových portálech obcí • Nepříliš hustá síť cyklotras
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Pořádání vzdělávacích akcí pro obyvatele pro lepší uplatnitelnost na trhu práce • Podpora malého a středního podnikání • Využití starých nevyužívaných brownfieldů pro nové ekonomické aktivity • Přilákání nových investorů a subdodavatelů • Vytvoření kvalitních webových stránek s aktuálními informacemi 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek možností pro vzdělávání obyvatel • Odliv obyvatel kvůli nedostatku práce • Komplikovaná dojíždka za prací díky omezenosti autobusových spojů • Růst nezaměstnanosti • Chátrání brownfields • Omezení podnikatelských aktivit a CR díky přítomnosti CHKO (limity) • Nedostatek finančních prostředků subregionu a finančních podpor (kraj, EU, ČR,...) pro podnikání • Legislativní změny v oblasti podnikání, bankovníctví,... • Změna politiky státu v oblasti lesnictví • Podnikatelská neatraktivnost území díky špatné poloze vůči D1 • Špatná informovanost podnikatelů • Nepřítomnost železniční trati

Zdroj: vlastní zpracování

Komentář:

Ekonomická oblast subregionu je ovlivněna především nepřítomností většího ekonomického centra přímo uvnitř subregionu. V obcích Subregionu Velké Dářko je sice vykazována vysoká intenzita podnikatelské aktivity (v průměru za celý subregion téměř 270 podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel), ale většinou se jedná o soukromé živnostníky, kteří z velké části neposkytují žádné pracovní příležitosti pro další obyvatele. Výhodou však je, že ze všech obcí je vcelku dobrá dojížděka za prací do blízkého Žďáru nad Sázavou. Pokud někdo ale nevlastní automobil, není snadné se vždy a ze všech obcí do přilehlých měst za zaměstnáním snadno dostat, jelikož je zde v některých hodinách a dnech omezená autobusová linková doprava a železniční trať subregionem neprochází vůbec. Toto může navazovat na další hrozbu, a to odliv obyvatel do měst kvůli zaměstnání.

Zájmem obcí a celého subregionu by ale především měla být podpora malého a středního podnikání v podobě výroby, či komerčních služeb, což by zvyšovalo zároveň i nabídku pracovních příležitostí. Na území subregionu se nachází velké množství brownfieldů a nevyužívaných ploch, což by při dobré propagaci mělo být výhodou pro přilákání investorů do subregionu. Dalším cílem by mělo být přilákání dalších subdodavatelů do obcí subregionu a celková spolupráce s investory, podnikateli a firmami.

Vzhledem k tomu, že subregion nemá dobré zemědělské podmínky, jednak díky oblasti, ve které se nachází a jednak díky limitům CHKO Žďárské vrchy, měly by se obce zaměřit především na rozvoj lesnictví, které je v tomto území díky nadprůměrné přítomnosti lesů, rozvinuté.

I přesto, že nebyly spočteny žádné indikátory ohledně cestovního ruchu, autorka do ekonomické SWOT analýzy ohledně této problematiky zahrнула několik věcí, protože cestovní ruch velmi úzce s ekonomikou území souvisí. V subregionu je velmi kvalitní životní prostředí a hodnotná krajina díky přítomnosti CHKO Žďárské vrchy a maloplošných zvláště chráněných území, biokoridorů, biocenter apod. Přítomnost těchto významných krajinných prvků má sice spoustu limitů pro rozvoj cestovního ruchu a především podnikatelských aktivit, avšak díky těmto limitům je zde velmi kvalitní příroda, která je čím dál častěji pro cestovní ruch vyhledávána. V subregionu jsou i velmi dobré podmínky pro pěší turistiku, běžecké lyžování a cykloturistiku. A z tohoto

může subregion čerpat. Dále také z přítomnosti velké vodní plochy rybníku Velké Dářko, kde jsou stále ještě velké nedostatky pro naprosto kvalitní rekreaci. Ve sledovaném období obce subregionu čerpaly dotace především na výstavbu kanalizací, ČOV, chodníky a celkové úpravy a udržování obecního majetku, avšak vůbec nebo jen zřídka využily možností čerpání dotací určených pro rozvoj cestovního ruchu a infrastruktury pro něj.

Obrovským problémem subregionu, jak v oblasti podnikání, tak v oblasti cestovního ruchu, je velmi špatná propagace. Subregion Velké Dářko nemá žádné své samostatné webové stránky, kde by se nacházely veškeré informace o něm a aktuality pro obyvatele subregionu, podnikatele, investory, či turisty. Na webových stránkách jednotlivých obcí jsou pouze minimální informace o subregionu a jediné aktualizované stránky s poměrně dobře dohledatelnými údaji, jsou stránky Vojnova Městce. Ostatní obce mají webové stránky a informace na nich v horším i velmi špatném stavu, většinou bez aktualizací. Stejně tak je i velmi málo propagačních nebo informačních letáků a prospektů, které by byly umístěny v informačních centrech obecních úřadů jednotlivých obcí i okolních měst.

Propagace Subregionu Velké Dářko může probíhat především na různých webových portálech, veletrzích a různých akcích pořádaných obcemi, či agenturou pro podporu podnikání a investic CzechInvest.

Zemědělství mohou obce podporovat například formou propagace produktů místních zemědělců.

Vlastní návrhy a opatření

Priorita 1: Podpora dobrého podnikatelského zázemí, atraktivnosti pro investory a tvorba nových pracovních míst

Opatření 1.1: Kvalitní podmínky pro ekonomickou aktivitu v subregionu

- Vytváření podmínek pro firmy a živnostníky zaměstnávající obyvatele obcí subregionu
- Vymezení nových vhodných území pro podnikatelskou aktivitu (pozemkové úpravy)
- Zajištění kvalitní infrastruktury (silniční i technické)

- Podporovat zájem místních podnikatelů o dění v obcích
- Propagace nevyužívaných brownfieldů jako vhodných prostor pro nové podnikatelské aktivity a investory
- Vytvoření webových stránek s aktuálními informacemi pro podnikatele, investory i obyvatele subregionu (např. o volných plochách pro podnikání, volných pracovních místech pro obyvatele apod.)

Opatření 1.2: Podpora zemědělství a lesnictví

- Podpora zemědělství formou propagace produktů místních zemědělců
- Nadále podpora lesnictví a údržba kvality lesů a dobrého přístupu do lesů (především těch, které patří do obecního majetku)

Priorita 2: Trvale udržitelný CR

Opatření 2.1: Infrastruktura a služby pro cestovní ruch

- Zaměřit žádosti o dotace na čerpání do sektoru služeb pro cestovní ruch
- Zlepšení ubytovacích a stravovacích zařízení, které jsou poměrně v dobrém počtu
- Rozšíření cyklotras
- Rozšíření rekreačních ploch a zkvalitnění služeb v oblasti rybníku Velké Dářko

Opatření 2.2: Propagace cestovního ruchu

- Vytvoření kvalitních webových stránek s propagací cestovního ruchu celkově

8.2 Oblast sociální

SWOT analýza

Tabulka 15: SWOT analýza sociální oblasti Subregionu Velké Dářko

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Dům s pečovatelskou službou ve Škrdlovicích • Nárůst počtu obyvatel migrací • Výrazný nárůst celkového počtu obyvatel • Řada spolků na úrovni obcí (SDH, divadelní a sportovní kluby,...) • Benzinová pumpa na území subregionu (Škrdlovice) • Intenzivní bytová zástavba • Dostatečná kapacita MŠ a ZŠ • Dobrá dostupnost SŠ • Nemocnice a specializovaná zdravotnická zařízení v nedalekých městech • Dostačující vybavení subregionu základními službami (každodenní potřeby) • Nadprůměrná volební účast 	<ul style="list-style-type: none"> • Stárnutí populace • Ve většině obcí vyšší podíl osob starších 65 let • Absence lékařů (pouze dětský lékař a stomatolog ve Škrdlovicích) • Špatná dostupnost vysokých škol • V některých obcích špatná infrastruktura pro sportovní a kulturní zařízení • Nízká podpora NNO a místních spolků • Nepřítomnost železniční trati • Spíše řídká autobusová doprava s okolními obcemi a blízkými městy • Málo komerčních služeb v obcích subregionu (obchody, peněžní služby, bankomaty,...) • Nevyhovující stav silniční infrastruktury na některých místních komunikacích
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoje služeb pro seniory • Rozvoj další bytové zástavby a modernizace nevyužívaných bytových jednotek • Finanční podpora obecních spolků a NNO • Rekonstrukce a modernizace MŠ a ZŠ • Podpora místních tradičních akcí • Zajištění komerčních služeb v subregionu • Podpora kulturních a sportovních akcí v obcích • Spolupráce s místními spolky • Dobudování kulturní a sportovní infrastruktury v obcích, kde chybí • Intenzivní využívání kulturních a sportovních zařízení v obcích 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokles počtu obyvatel • Další stárnutí populace • Vyšší potřeba lékařských služeb v souvislosti se stárnutím populace • Odliv mladých obyvatel za vzděláním a kvůli vyšším nárokům na služby • Neochota občanů podílet se na dění v obcích a subregionu • Nezájem některých obcí o dění v subregionu • Modernizace a výstavba nových bytových jednotek jako narušení venkovského rázu • Nevyužití dostupných dotačních finančních prostředků (kraj, ČR, EU,...) • Hrozící zadluženost obcí při větší podpoře akcí a rekonstrukcích společných prostor

Zdroj: vlastní zpracování

Komentář:

Pro sociální oblast Subregionu Velké Dářko bylo v diplomové práci vybráno šest hodnotících indikátorů - index stáří, migrační přírůstek, počet dokončených bytů, podpora nestátních neziskových organizací, saldo obyvatel a účast ve volbách.

Celý subregion zaznamenává za sledované období let 2009–2013 nárůst obyvatel migrací, což je pozitivní jev. Avšak od počátku tohoto období se migrační přírůstek rapidně snížil. Zpočátku byl každý rok migrační přírůstek několik desítek obyvatel a v roce 2013 již činil pouze 6 obyvatel za celý subregion. Tento indikátor úzce souvisí s počtem dokončených bytů v subregionu. Celkový počet dokončených bytů na konci období výrazně neklesnul, ale je možné, že noví obyvatelé ještě nejsou trvalým bydlištěm přihlášení na svých nových adresách, a proto počet obyvatel migrací zatím zaznamenává pokles od počátku období.

Celkový meziroční nárůst obyvatel, vyjádřený ukazatelem saldo obyvatel, vyjadřuje, že ve sledovaném období byl za celý subregion kladný, ale výrazně poklesnul – na počátku období to bylo zhruba 22 obyvatel nárůst a na konci období už pouhých 5 obyvatel. I přesto, že ukazatel byl kladný, klesající trend je u tohoto ukazatele jasný a je ovlivněný především přírůstkem přirozeným, který vypovídá o vyšším počtu úmrtí, než nově narozených.

O tomto jevu vypovídá i index stáří, který vyjadřuje, že v subregionu převládá počet obyvatel starších 65 let nad dětmi do 14 let. Díky vyššímu počtu starších obyvatel na území, je důležité pečovat o blaho těchto lidí různými akcemi pro seniory, podporou dobrovolných spolků apod. Výhodou v subregionu je Dům s pečovatelskou službou ve Škrdlovicích. Nedostatkem však je absence lékařů, pouze ve Škrdlovicích je dětský lékař a stomatolog. Vzhledem k vysokému podílu starší generace, je žádoucí zajistit více lékařů na území subregionu.

Cílem by však do dalších let mělo být především nalákání mladých obyvatel do obcí a setrvání nynějších mladších generací v subregionu, což je možné pouze při zajištění kvalitních podmínek a infrastruktury, kterou moderní generace vyžadují. Vzhledem k tomu, že v posledních letech docházelo v obcích subregionu k intenzivní zástavbě, do budoucna se dá očekávat, že díky limitům způsobených přítomností chráněných území, nebude již možné rozšiřovat volné stavební parcely. Obce by se měly zaměřit spíše na

zkvalitnění stávajícího bytového fondu a využití již několikrát zmiňovaných brownfieldů pro vytvoření nových bytových jednotek.

Vzhledem k dobrému životnímu prostředí a venkovskému rázu krajiny by bylo vhodné Subregion Velké Dářko propagovat jako dobré místo pro mladé rodiny s dětmi a přizpůsobit tomuto infrastrukturu v obcích - dětská hřiště, kulturní akce pro rodiny s dětmi, parky atd. Výhodou je dobrá kapacita mateřských škol a prvních stupňů základních škol, dobrá dostupnost druhých stupňů ZŠ a také rozmanitých oborů středních škol, či gymnázií v blízkém Žďáře nad Sázavou a městech. Tato generace však vyžaduje již více služeb, než jak tomu bývalo dříve. Mezi jednu z nich také patří rozšíření lékařských služeb, jako u generace starších obyvatel. Dále jde o přítomnost infrastruktury pro kulturní a sportovní aktivity, zajištění péče i o děti v předškolním věku, mimoškolní aktivity pro děti v místě bydliště atp.

Velmi důležitá je sociální soudržnost v obcích a v celém subregionu, která je založena na osobních vztazích a nutí obyvatele se starat o kvalitu života pro všechny obyvatele. Je tedy nutné zajišťovat služby a jejich kvalitu pro všechny skupiny obyvatel v subregionu. Modernizovat a rekonstruovat zařízení pro trávení volnočasových, sportovních a kulturních aktivit pro mladou generaci a rodiny s dětmi, ale také zajišťovat společenské akce pro seniory. Znakem, že obce podporují tyto akce a aktivity místních spolků, je také jejich finanční podpora, která je v Subregionu Velké Dářko bohužel velmi nízká a je nutné, aby se zvýšila. Pokud obyvatele budou cítit podporu od institucí v obcích, kvalita místních spolků a sdružení bude lepší a jejich přístup aktivnější. O jisté soudržnosti subregionu vypovídá i vysoká účast ve volbách, kdy je jasně viditelné, že obyvatelům záleží na tom, kdo bude v čele jejich zastupitelstev a kdo bude na vyšších místech rozhodovat o dalším dění nejen v obcích, subregionu, ale i ve vyšších zřízeních jako je kraj, republika, či celá Evropská unie.

Pokud subregion není schopen zajistit plnou infrastrukturu a vybavení všemi požadovanými službami, je žádoucí zajistit velmi dobrou dopravní síť a dostupnost nejbližších měst, kde mohou obyvatele své potřeby již plně uspokojit. Většina obcí subregionu má vcelku dobré autobusové spojení se Žďárem nad Sázavou a okolními obcemi, ale ne vždy tomu tak je a počty spojení by se ještě do budoucna mohly zvýšit. Dále také zajistit kvalitní silniční infrastrukturu pro dojíždějící osobními automobily a bezpečnost pohybu pro cyklisty na silnicích.

Vlastní návrhy a opatření

Priorita 3: Kvalitní podmínky pro život

Opatření 3.1: Rozvoj kvalitního bydlení

- Nabídka různých typů a forem bydlení, která bude odpovídat různým preferencím, jak starších generací, tak mladým rodinám s dětmi
- Využití starých nevyužívaných prostor pro vybudování nových bytových jednotek
- Dobrá dostupnost a kapacita mateřských a základních škol, popřípadě jejich rekonstrukce
- Zajistit dobré zázemí pro děti – mimoškolní aktivity, dětská hřiště, bezpečný pohyb po obci (chodníky, přechody,...)
- Kvalitní trávení volného času pro seniory – akce, podpora sdružení seniorů,...
- Úprava veřejných prostranství

Opatření 3.2: Rozmanitost kulturních, společenských a sportovních akcí

- Podpora místních spolků
- Zajišťování akcí pro děti, mládež, rodiny s dětmi, seniory,...
- Pořádání akcí zajímavých a dostupných pro všechny obyvatele subregionu

Priorita 4: Zkvalitňování dopravní a technické infrastruktury a služeb v obcích

Opatření 4.1: Kvalitní služby v obcích

- Dostatek lékařských služeb
- Vybudování dětských hřišť a dalších zázemí pro rodiny s dětmi
- Otevření více obchodů, modernizace restauračních zařízení
- Alespoň jeden bankomat v subregionu
- Výstavba a modernizace sportovišť

Opatření 4.2: Dopravní a technická infrastruktura

- Zajištění dostatečného počtu spojů mezi obcemi a Žďárem nad Sázavou
- Oprava špatných místních komunikací
- Chodníky, přechody a osvětlení v obcích
- Vybudování chybějících cyklostezek

8.3 Oblast environmentální

SWOT analýza

Tabulka: 16: SWOT analýza environmentální oblasti Subregionu Velké Dářko

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Nově vybudované ČOV a kanalizace ve většině obcí, či napojení obcí na společné ČOV a kanalizace• Stále větší počet obyvatel napojených na ČOV• Velmi kvalitní životní prostředí (CHKO, biocentra, biokoridory,...)• Nepřítomnost skládek a ekologických zátěží• Nadprůměrný koeficient ekologické stability• Za celý subregion snížení celkového vyprodukovaného KO	<ul style="list-style-type: none">• Většina obcí vynakládá málo prostředků na ochranu ŽP• Některé obce stále nemají kanalizaci a ČOV (Cikháj, Karlov, Radostín)• Rozšiřující se zástavba rodinných domů do ekologicky stabilních ploch• Hodně nevyužívaných objektů a brownfields ničící krajinný ráz• Malé rozpočty obcí neumožňující větší investiční akce na ochranu životního prostředí
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none">• Čerpání dotačních prostředků na dobudování chybějící kanalizační sítě• Ochrana vodních toků vybudováním ČOV i ve zbývajících obcích• Další snižování produkce KO• Zrušení nadbytečných brownfields a zkulturnění pozemků po nich (park, zalesnění,...)• Spojení obcí subregionu na finanční akce týkající se ochrany životního prostředí	<ul style="list-style-type: none">• Zhoršení kvality vody na území subregionu a ve Velkém Dářku• Nedostatečné finanční prostředky na ochranu ŽP• Snižování kvality krajiny a přírody v důsledku cestovního ruchu• Snižování koeficientu ekologické stability v důsledku rozšiřování ekonomických aktivit a zástavby

Zdroj: vlastní zpracování

Komentář:

Krajina, životní prostředí a jejich ochrana jsou velmi důležitou součástí našeho života. Z toho důvodu je pro hodnocení udržitelného rozvoje na jakémkoliv území nutné hodnotit i environmentální oblast. V práci bylo hodnoceno, kolik je napojených obyvatel na kanalizaci s konečnou čističkou odpadních vod v jednotlivých obcích, veřejné výdaje na životní prostředí, třídění komunálního odpadu a koeficient ekologické stability.

Na území Subregionu Velké Dářko spadají všechny obce do CHKO Žďárské vrchy a jejich prioritou je tedy společná ochrana životního prostředí, i přesto, že každá obec má trochu jiný ráz krajiny. Je třeba dohlížet na dodržování zákonů týkajících se životního prostředí a limitů platných pro chráněná území a při jejich porušování udělovat sankce.

Na počátku sledovaného období, v roce 2009 byly napojeny nebo měly svojí vlastní kanalizaci s koncovou ČOV pouze tři obce – Polnička, Škrdlovice a Vojnův Městec a ani jedno toto napojení nebylo stoprocentní. Během sledovaného období se situace změnila, vlastní kanalizaci a ČOV si vybudovaly obce Račín a Světnov. Na ČOV obce Světnov se napojila obec Škrdlovice a v roce 2013 dosáhla 100 % připojených obyvatel. Ve zbývajících obcích je nutné do budoucna kanalizaci s ČOV dobudovat. Na dobudování ČOV je třeba, aby obce zažádaly o dotace a popřípadě investice dofinancovaly.

Veřejné výdaje na životní prostředí se ve sledovaném období ve většině obcí pohybují maximálně do 20 %. Jediné obce, které přesahují až 80 % v některých letech, měly obce Račín a Vojnův Městec. Obě obce využily tyto finanční prostředky na vybudování kanalizací a ČOV. To, že obce využívají většinu finančních prostředků investovaných do životního prostředí na vybudování a zkvalitnění kanalizace, je sice dobrou věcí, avšak omezením pro další odvětví životního prostředí, což by bylo třeba do budoucna změnit a více se zaměřit například na eliminaci vzniku komunálního odpadu, osvětlu obyvatel, rekultivaci nevyužívaných a esteticky nezajímavých ploch v obcích apod.

Důležitým faktorem je v subregionu vysoká úroveň ekologické stability, která je zapříčiněna povětšinou velkým procentem zalesnění nebo vodních ploch v území. Tuto stabilitu je třeba chránit, jednak limity a sankcemi, které jsou dány přítomností chráněných ploch, ale také se pokusit dále nerozšiřovat výstavbu rodinných domů, či podnikatelských subjektů na stabilních plochách a využívat k těmto účelům spíše plochy nestabilní nebo zastavěné, ale nevyužívané.

Jelikož většina obcí je velmi malých a tomu odpovídají i jejich rozpočty, je nutné žádat o dotace, jak v krajích, tak u státních, či evropských institucí. Další variantou je spojení všech nebo alespoň několika obcí na společné financování akcí sloužící pro ochranu životního prostředí v Subregionu Velké Dářko, jako může být zvyšování retenční schopnosti krajiny, revitalizace vodních toků, ochrana půdy před erozí, environmentální vzdělávání obyvatel apod.

Vlastní návrhy a opatření

Priorita 5: Kvalitní životní prostředí

Opatření 5.1: Ochrana krajiny a životního prostředí

- Nezasahování podnikatelskými a jinými činnostmi do stabilních ploch
- Dobudování zbývajících kanalizací a ČOV
- Směřovat investice a žádosti o dotace na ochranu životního prostředí
- Pro nové bytové jednotky upřednostňovat již urbanizované a nevyužívané plochy před plochami bez zástavby
- Dodržování limitů určených přítomností CHKO a určení konkrétních sankcí za jejich nedodržování
- Zamezení spalování odpadu v domácnostech
- Pokusit se snižovat produkci komunálního odpadu v obcích a co nejvíce navyšovat jeho třídění

Opatření 5.2: Vzdělávání obyvatel v environmentální oblasti

- Pořádání společenských akcí podporujících ochranu životního prostředí
- Pořádání kurzů a brigád pro dobrovolníky z obyvatel subregionu
- Zavádění výukových programů do základních i mateřských škol v obcích
- Propagační materiály a osvěta na webových stránkách obcí

8.4 Srovnání vlastních návrhů a opatření se stávající strategií

Subregion Velké Dářko má vlastní „Strategii rozvoje Subregionu Velké Dářko“, jejíž první verze vešla v platnost k lednu 2013. Tento dokument se skládá ze tří hlavních částí – Profil subregionu, SWOT analýza a Strategická část a byl vypracován Regionální rozvojovou agenturou Vysočina, z.s.p.o., konkrétně RNDr. Šárkou Palcrovou. Autorce byl tento dokument poskytnut panem Ivanem Hořínkem, starostou obce Škrdlovice. Strategie je volně dostupná i na internetu, na většině webových stránek obcí.

Profil subregionu popisuje aktuální demografickou, ekonomickou, sociální, kulturní, turistickou, environmentální a dopravní situaci v obcích subregionu. Část SWOT analýzy je rozdělena na čtyři části – Obyvatelstvo a bydlení, občanská vybavenost, Lidské zdroje, podnikatelské prostředí a hospodářství, Technická a dopravní

infrastruktura, odpady a Krajina a životní prostředí, cestovní ruch. Každá část obsahuje vlastní výčet silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

Na tuto část navazuje samotná Strategie rozvoje subregionu, jejíž vize zní: „Subregion Velké Dářko chce přispět ke kvalitnímu životu obyvatel svých členských obcí, podporovat ekonomickou činnost v území a dbát na trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu.“ Vlastní priority, opatření a konkrétní aktivity vycházejí ze tří strategických cílů:

- trvale udržitelný sociální a ekonomický rozvoj subregionu s ohledem na zachování typického venkovského rázu krajiny,
- zajištění kvalitní dopravní a technické infrastruktury na území subregionu,
- trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu při zachování kvalitního životního prostředí.

Strategie obsahuje pět priorit, které mají být naplňovány třinácti různými opatřeními a několika konkrétními aktivitami. Autorčina práce obsahuje také shodně pět priorit, které jsou vypracovány v návaznosti na tři hodnocené oblasti – ekonomickou, sociální a environmentální, ze kterých vychází deset konkrétních opatření a na ně navazující aktivity nutné k udržovanému rozvoji. Oba dokumenty se v podstatě shodují, avšak tato práce oproti Strategii klade větší důraz na:

- upřednostňování brownfields před stabilními plochami a to jak pro ekonomické činnosti, tak pro výstavbu nových domů, bytových jednotek apod.,
- nutnost dobré propagace subregionu, jak v kraji, republice, tak pro různé účely – podnikatelské, ekonomické, nalákání turistů, nových obyvatel atd., především vytvořením kvalitních webových stránek jednotlivých obcí i subregionu,
- zkvalitnění a rozšíření nabízených služeb v obcích – sportoviště, bankomaty, obchody, restaurace a jiné.

Subregion Velké Dářko se potýká především s problémy v oblasti ekonomické, tak jako každý region, kde jsou pouze menší obce a chybí podnik či zaměstnavatel, který by zaměstnával výraznější počet lidí. Kladnou stránkou regionu je především krajina a životní prostředí, které zde má u většiny sledovaných indikátorů nadprůměrné výsledky. Sociální soudržnost je zde také poměrně dobrá a do nejbližší budoucnosti je cílem v této oblasti začlenit do dění obce především nově přistěhovalé obyvatele a probudit v nich jistou sounáležitost nejen k dané obci, ale k celému subregionu.

9 DISKUZE

Udržitelný rozvoj je v dnešní době již fenoménem a zabývá se jím velká spousta literatury, která však zůstává povětšinou pouze na teoretické úrovni. V rámci diskuze autorka porovnává svoji práci se dvěma dalšími, které jsou podobně zaměřeny, a k jejich vypracování byla využita shodná metodika.

Jedná se o práce Hodnocení udržitelného rozvoje ČR na regionální a místní úrovni od Bc. Aleny Janovské (2013) a Hodnocení udržitelného rozvoje vybraného regionu od Bc. Terezy Holíkové (2014). Obě tyto práce vycházely při metodické postupu z Burzy indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni od neziskové organizace TIMUR a z Manuálu zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce od Hřebíka a Třebického (2007). Metodika pro práce není pevně stanovena a proto i všechny tři autorky mohly obsah indikátorů upravit dle svých potřeb. Data, která jsou pro výpočet indikátorů potřebná, jsou většinou volně dostupná na internetových portálech Ministerstva financí, Českého statistického úřadu a v evidencích jednotlivých obcí. A tím pádem je poměrně rychle možné dosáhnout objektivních výsledků vypovídajících o stavu zkoumaného území. V návaznosti na tyto výsledky je možné vytvořit vizi a cíle zkoumaného územního celku a priority, opatření a aktivity k udržování, či zvyšování udržitelného rozvoje v oblasti ekonomické, sociální i environmentální.

Janovská (2013) hodnotila úroveň trvale udržitelného rozvoje na úrovni národní (Česká republika), regionální (ORP Nový Jičín) a místní (obec Bernatice nad Odrou). Indikátory také rozdělila do tří pilířů - ekonomického, environmentálního a sociálního. Ekonomický pilíř obsahuje indikátory: ukazatel dluhové služby, dokončené byty na 1000 obyvatel, intenzita podnikatelské aktivity, registrovaná míra nezaměstnanosti a registrovaná míra dlouhodobé nezaměstnanosti. Environmentální pilíř k hodnocení využívá ukazatele: veřejné výdaje na ŽP, koeficient ekologické stability, udržitelné využití území, čištění odpadních vod, plynofikace obce. A pilíř sociální hodnotí tři zvolené územní celky indikátory: hrubá míra přirozeného přírůstku, saldo obyvatel, index stáří, podíl obyvatel s VŠ vzděláním a podpora NNO. Na konci své práci vytvořila Janovská kompozitní indikátor pro všechny tři pilíře, který umožňoval exaktnější hodnocení udržitelného rozvoje ČR na regionální i místní úrovni.

Holíková (2014) ve své práci hodnotila udržitelný rozvoj v mikroregionu DSO Podyjí. Shodně rozdělila indikátory do oblasti sociální, ekonomické a environmentální, a to takto:

- sociální oblast: podíl stárnoucí populace, podíl mladé populace, saldo obyvatel, počet dokončených bytů, účast v komunálních volbách, žádosti SSP,
- ekonomická oblast: počet ekonomických subjektů, dluhová služba, mimorozpočtové finanční prostředky, míra registrované nezaměstnanosti, podpora NNO,
- environmentální oblast: produkce komunálního odpadu, podíl vytríděných složek komunálního odpadu, čištění odpadních vod, výdaje na ochranu životního prostředí.

Autorka práce v následující tabulce porovnává získané výsledky pro hodnocení Subregion Velké Dářko s výsledky České republiky, které vypočítala Janovská (2013) a s mikroregionem DSO Podyjí a výsledky získanými Holíkovou (2014). Pro toto srovnání bylo vybráno šest indikátorů, které byly hodnoceny ve všech třech pracích a to pro rok 2011.

Tabulka 17: Srovnání výsledků České republiky, DSO Podyjí a Subregionu Velké Dářko v roce 2011

Indikátor	ČR (2011)	DSO Podyjí (2011)	S. Velké Dářko (2011)
Dluhová služba (%)	13,07	10,27	10,4
Počet dokončených bytů na 1000 obyv.	2,73	1,99	8
Míra registrované nezaměstnanosti (%)	8,6	20,4	13,86
Veřejné výdaje na ŽP (%)	5,47	12,47	12,34
Čištění odpadních vod (%)	50,97	69,29	30,4
Saldo obyvatel (%)	-0,259	-1,17	4,91

Zdroj: Janovská (2013), Holíková (2014), vlastní zpracování

Z tabulky můžeme jasně porovnat situaci v roce 2011 ve dvou malých regionech se situací, která byla aktuální pro celou Českou republiku. Dluhová služba byla v mikroregionu DSO Podyjí i v Subregionu Velké Dářko téměř srovnatelná a kladným úkazem je, že je nižší, než průměrná hodnota za všechny obce České republiky. Sledovaný Subregion Velké Dářko má nadprůměrný počet dokončených bytů na 1000 obyvatel, což je, jak už bylo zmíněno, způsobeno vysokou mírou nové zástavby v posledních letech. S tím souvisí i vyšší saldo obyvatel, které je jako jediné ze tří

srovnávaných celků kladné a je ovlivněno především vysokým meziročním nárůstem přistěhovalých. Registrovaná nezaměstnanost je v obou regionech vyšší, než celorepublikový průměr. Veřejné výdaje na životní prostředí vynakládají oba regiony zhruba stejné, přes 12 %, kdežto republikový průměr nedosahuje ani 6 %. Čištění odpadních vod bylo procentuálně nejnižší v Subregionu Velké Dářko, což nasvědčuje o tom, že v subregionu zcela chybí ještě třem obcím kanalizace s ČOV a v roce 2011 nebylo napojení na existující ČOV příliš vysoké. K roku 2013 se tento údaj zvýšil více, než o 20 % a další zvyšování počtu napojených obyvatel je v blízké budoucnosti očekáváno.

10 ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na zhodnocení udržitelného rozvoje v Subregionu Velké Dářko – dobrovolný svazek obcí.

Práce je rozdělena na dva oddíly, z nichž první je čistě teoretický. Autorka v literární rešerši objasňuje pojem udržitelného rozvoje a rozvoje regionu. Dále se zaměřila na historický vývoj udržitelného rozvoje na světové, evropské, národní i místní úrovni. Hodnocení udržitelného rozvoje probíhá obvykle pomocí indikátorů a jejich sad, se kterými je možné se také seznámit v teoretické části práce. Kromě požadavků na indikátory, jejich historického vývoje a různých typů, jsou v rešerši uvedeny i konkrétní příklady indikátorových sad pro snazší pochopení této problematiky každému, kdo si bude tuto nebo podobně zaměřenou práci číst. Posledním oddílem teoretické části je metodika popisující postup autorky při vypracování této práce a především definuje všech patnáct indikátorů, které pro hodnocení vybraného území byly v práci využity. Indikátorová sada je rozdělena na tři oblasti – ekonomickou, sociální a environmentální a je sestavena podle indikátorové sady pro hodnocení malých obcí od neziskové organizace TIMUR a podle Manuálu zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce od Hřebíka a Třebického.

Další částí diplomové práce je praktická část, obsahující analýzu a základní charakteristiky vybraného území Subregionu Velké Dářko. Stěžejní částí je poté indikátorová analýza jednotlivých obcí a především výsledková část, kde jsou obce porovnávány v grafickém vyjádření. Obě tyto části jsou vypracovány za sledované období let 2009 – 2013. Jednotlivé grafy jsou okomentovány a příčiny a důsledky jednotlivých jevů jsou autorkou vysvětleny.

Ze získaných dat a na ně navazujících výsledků vyplývá, že s největšími problémy se Subregion Velké Dářko potýká v ekonomické oblasti. Kdy je vykazována sice poměrně vysoká intenzita podnikatelské aktivity, až 450 podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel, ale jde pouze o velký počet živnostníků nezaměstnávajících žádné obyvatele subregionu. Pozitivním jevem je, že většina obcí nedisponuje velkou dluhovou službou a pokud některé z nich dosáhly vyšších dlužných částek, jde pouze o jednorázová zadlužení na investice do majetku obce. Negativním jevem jsou poměrně nízké přijaté dotace ve většině obcí, což dokazuje především, že obce nejsou schopny si řádně o dotace zažádat, či nejsou ochotny příliš investovat. Investice v šesti z osmi

sledovaných obcích přesáhly alespoň v jednom roce z analyzovaného území 50 % a většinou se jednalo o opravu, či zavedení kanalizační sítě s koncovou ČOV. Jiné větší investice v žádné z obcí za sledované období neprobíhaly. Negativním ukazatelem je také registrovaná míra nezaměstnanosti, která se ve sledovaných letech 2009–2011 pohybuje v rozmezí zhruba 12 – 14 %. V dalších dvou letech nejsou údaje pro výpočty již za jednotlivé obce dostupné, jelikož se změnil výpočet a zjednodušila administrativa ohledně zaznamenávání nezaměstnanosti.

Další sledovanou oblastí byla oblast sociální, kde Subregion Velké Dářko vykazuje vysoké stárnutí populace, kdy téměř ve všech obcích jsou hodnoty indexu stáří nad 1, což znamená vyšší podíl populace nad 65 let, než dětí od 0 do 14 let. Tento jev je považován za negativní, jelikož vyžaduje další doplňkové služby, především týkající se zdravotní péče apod. a nedá se od obyvatel starší generace očekávat, že se budou starat o inovování a modernizování kultury a prostředí v obcích. Pozitivním jevem, který by mohl index stáří obrátit je migrační přírůstek, který sice je v některých obcích i negativní, ale za celé sledované období a celkově subregion dosahuje hodnot pozitivních. Bohužel však s klesajícím trendem. To však může být způsobeno i tím, že zatím nejsou noví obyvatelé přihlášení na své nové adresy, jelikož počet dokončených bytů za sledované období vzrostl a k poslednímu roku 2013 nijak výrazně neklesnul. Z účasti ve volbách je patrné, že obyvatelé subregionu mají celkem vysokou sociální soudržnost a zájem na dění v obcích a celém subregionu. Ale bohužel finančními prostředky obcí jsou podporováni pouze minimálně, což je třeba do budoucna změnit. Pokud obce budou poskytovat finanční prostředky na dění v obcích a nabízet služby a kulturu i pro mladou generaci, pomůže to přilákat další mladší obyvatele, mladé rodiny s dětmi a popřípadě i investory.

Environmentální oblast Subregionu Velké Dářko zahrnuje sledování indikátorů – veřejné výdaje na životní prostředí, třídění komunálního odpadu, čištění odpadních vod a koeficient ekologické stability. Díky přítomnosti velmi rozlehlých lesů vykazuje subregion ve všech obcích vysoké hodnoty ekologické stability, což je podmíněno i přítomností CHKO Žďárské vrchy a určujícími limity pro šetrné zacházení se životním prostředím. Což je naopak omezující pro ekonomickou činnost v obcích a výstavbu dalších bytových jednotek. Proto by obce měli nabízet nevyužívané staré zemědělské areály a upřednostňovat brownfields před ekologicky stabilními plochami. Kanalizace s koncovými čističkami odpadních vod jsou vybudovány již v pěti z osmi obcí

s vysokými procenty napojených obyvatel na ně a do nejbližších let jsou plánovány další rozšiřování, či budování kanalizací i ve zbývajících obcích. Třídění komunálního odpadu dosahuje vysokých hodnot (cca 32 % za subregion v roce 2013) a vykazuje lehce rostoucí trend. I nadále by se však obce měly snažit produkci komunálního odpadu minimalizovat a třídění vzniklého odpadu maximalizovat. Výdaje na životní prostředí poskytuje každá obec a jedná se ve většině případů o stále se opakující výdaje právě na třídění odpadu, ochranu vod apod. Větší investice měly akorát dvě obce a v obou případech se jednalo o vybudování kanalizace.

Takto získané výsledky autorka využila pro vytvoření SWOT analýz jednotlivých tří hodnocených oblastí Subregionu Velké Dářko. Na SWOT analýzy navazují vlastní návrhy a opatření, které by měly území pomoci k zvyšování kvality udržitelného rozvoje a upevňování rovnováhy tří tolikrát zmiňovaných pilířů – sociálního, ekonomického a environmentálního.

Využitelnost výsledků této práce spatřuje autorka především v aktualizaci stávajícího strategického dokumentu, který byl zaveden v platnost od ledna 2013. Zástupci Subregionu Velké Dářko by mohli z návrhů a opatření této práce čerpat pro rozšíření a upřesnění strategie a využít i dalšího autorčina nestranného pohledu na současnou situaci v obcích a celém subregionu.

11 ZDROJE

AGENDA 21: „*Report of the United Nations Conference on Environment and Development*“ Rio de Janeiro, 1992. 1. Vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 1998. 3328 s. ISBN 80-7212-039-5.

CENIA (MŽP). *Indikátory ze Situačních zpráv ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje ČR*. [online]. 2012 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z www: <<http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=359>>

Cikháj – oficiální stránky obce. [online] [cit. 2014-11-20]. Dostupné z www: <<http://www.cikhaj.cz>>

ČESKÁ REPUBLIKA: *Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů*. In Sběrka zákonů. 1992.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/>>

DUŠEK, Hynek. *Udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2010, 108 s. ISBN 978-80-7314-195-0.

EUROPEAN COMMISSION. *European Common Indicators: Towards a Local Sustainability Profile* 2003. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/eci_final_report.pdf>

FRIDRICH, Lubor a Josef MARKVART. *Udržitelný rozvoj území*. Brno: Ministerstvo pro místní rozvoj, Ústav územního rozvoje, 2002, 55 s

HOLÍKOVÁ, Tereza. *Hodnocení udržitelného rozvoje vybraného regionu*. Brno, 2014. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Alice Kozumplíková, PhD.

HŘEBÍK, Štěpán a Viktor TŘEBICKÝ. *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce: Zrcadlo místní udržitelnosti*. Praha: EnviConsult, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-239-8594-8.

JANOVSKÁ, Alena. *Hodnocení udržitelného rozvoje ČR na regionální a místní úrovni*. Brno 2013. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Alice Kozumplíková, PhD.

Karlov – oficiální web obce. [online] [cit. 2014-11-20]. Dostupné z www: <<http://www.obeckarlov.cz>>

KOLEKTIV.: *Strategie udržitelného rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha, 2004. 59 s.

MAIER, Karel a kol. *Územní plánování a udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Praha: ABF – Arch, 2008, 100 s. ISBN 978-80-86905-47-1.

MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 253 s. ISBN 978-80-247-4198-7.

MAŠTÁLKA, Martin. *Územně promítnuté indikátory udržitelného rozvoje: Indicators of spatial sustainable development: zkrácená verze Ph.D. Thesis*. [V Brně: Vysoké učení technické] c2009, 33 s. ISBN 978-80-214-4030-2.

MEZŘICKÝ, Václav. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 207 s. ISBN 80-736-7003-8.

MINISTERSTVO FINANCÍ. ARISweb – Zobrazení výkazů. [online]. [cit. 2014-10-20]. Dostupné z www: <<http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisorg/index.pl>>

MINISTERSTVO FINANCÍ. ÚFIS – Zobrazení výkazů. [online]. [cit. 2014-10-20]. Dostupné z www: <<http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisorg/index.pl>>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: *Rio + 20 – světový summit o udržitelném rozvoji*. [online]. 2012 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z www: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/rio_20_svet_sve_summit_o_udrzitelnem.html>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Světový summit o udržitelném rozvoji*. [online]. 2003 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z www: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/svetovy_ss_ummi.html>

MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. 1. vyd. Praha, 2000: Centrum pro otázky životního prostředí, 87 s. ISBN 80-238-6357-6.

MOLDAN, Bedřich. *(Ne)udržitelný rozvoj: Ekologie hrozba i naděje*. 1. vyd. Praha: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, 141 s. ISBN 80-246-0246-6.

NÁTR, Lubomír. *Rozvoj trvale neudržitelný*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 102 s. ISBN 80-246-0987-8.

NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2010, 430 s. ISBN 978-80-244-2514-6.

NOVÁK, Josef. *Indikátory místní udržitelnosti v ČR: (zrcadlo místní udržitelnosti): zkušenosti a praxe TIMUR*. Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, 2010, 36 s. ISBN 978-80-904490-5-3.

Obec Račín – oficiální stránky obce. [online] [cit. 2014-11-23]. Dostupné z www: <<http://www.obecracin.cz>>

Obec Radostín – oficiální web obce. [online] [cit. 2014-11-24]. Dostupné z www: <<http://www.radostin.cz>>

Obec Světnov. [online] [cit. 2014-11-24]. Dostupné z www: <<http://www.svetnov.cz>>

PALCROVÁ, Šárka. REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA VYSOČINA, z.s.p.o. *Strategie rozvoje Subregionu Velké Dářko*. Jihlava, 2013.

Polnička – oficiální stránky obce. [online] [cit. 2014-11-22]. Dostupné z www: <<http://www.polnicka.cz>>

QUITT, E.: *Klimatické oblasti Československa*. 1. vyd., ČAV-GÚ, Brno, 1971.

SLATINSKÝ, Miroslav. *Hodnocení udržitelného rozvoje vybraného regionu*. Brno, 2013. Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Alice Kozumplíková, PhD.

Škrdlovice – oficiální web obce. [online] [cit. 2014-11-25]. Dostupné z www: <<http://www.skrdlovice.cz>>

Vojnův Městec – oficiální stránky obce. [online] [cit. 2014-11-25]. Dostupné z www:
<<http://www.vojnuvmestec.cz>>

12 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vybrané indikátory pro hodnocení obcí Subregionu Velké Dářko

Tabulka 2: Základní charakteristiky Subregionu Velké Dářko

Tabulka 3: Největší zaměstnavatelé se sídlem v obcích Subregionu Velké Dářko (nad 20 zaměstnanců)

Tabulka 4: Vybavenost technickou infrastrukturou v obcích Subregionu Velké Dářko

Tabulka 5: Nemovité kulturní památky v obcích Subregionu Velké Dářko

Tabulka 6: Výsledky indikátorů obce Cikháj

Tabulka 7: Výsledky indikátorů obce Karlov

Tabulka 8: Výsledky indikátorů obce Polnička

Tabulka 9: Výsledky indikátorů obce Račín

Tabulka 10: Výsledky indikátorů obce Radostín

Tabulka 11: Výsledky indikátorů obce Světnov

Tabulka 12: Výsledky indikátorů obce Škrdlovice

Tabulka 13: Výsledky indikátorů obce Vojnův Městec

Tabulka 14: SWOT analýza ekonomické oblasti Subregionu Velké Dářko

Tabulka 15: SWOT analýza sociální oblasti Subregionu Velké Dářko

Tabulka 16: SWOT analýza environmentální oblasti Subregionu Velké Dářko

Tabulka 17: Srovnání výsledků České republiky, DSO Podyjí a Subregionu Velké Dářko v roce 2011

13 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma metodického postupu při hodnocení udržitelného rozvoje vybraného regionu

Obrázek 2: Intenzita podnikatelské aktivity v Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 3: Dluhová služba v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2012

Obrázek 4: Přijaté dotace v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2012

Obrázek 5: Míra registrované nezaměstnanosti v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2011

Obrázek 6: Míra investic v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2012

Obrázek 7: Index stáří v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 8: Migrační přírůstek v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 9: Počet dokončených bytů v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 10: Podpora NNO v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 11: Saldo obyvatel v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 12: Účast ve volbách v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 13: Čištění odpadních vod v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 14: Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2012

Obrázek 15: Třídění komunálního odpadu v obcích Subregionu Velké Dářko v letech 2009-2013

Obrázek 16: Koeficient ekologické stability obcí Subregionu Velké Dářko

14 PŘÍLOHY

Příloha 1: Poloha Subregionu Velké Dářko v rámci ČR a Kraje Vysočina

Příloha 2: Přehledová mapa obcí Subregionu Velké Dářko

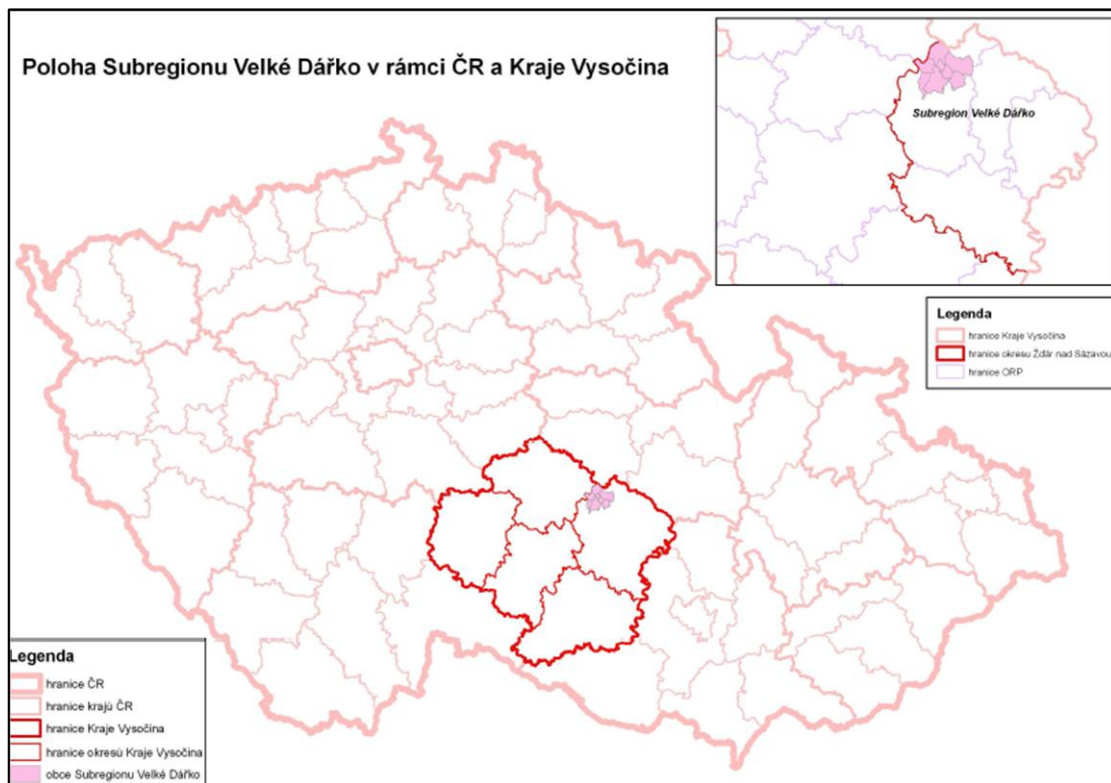
Příloha 3: Nadregionální biocentra na území Subregionu Velké Dářko

Příloha 4: Nadregionální biokoridory na území Subregionu Velké Dářko

Příloha 5: Běžecské trasy na území Subregionu Velké Dářko

Příloha 6: Znaky obcí Subregionu Velké Dářko

Příloha 1: Poloha Subregionu Velké Dářko v rámci ČR a Kraje Vysočina

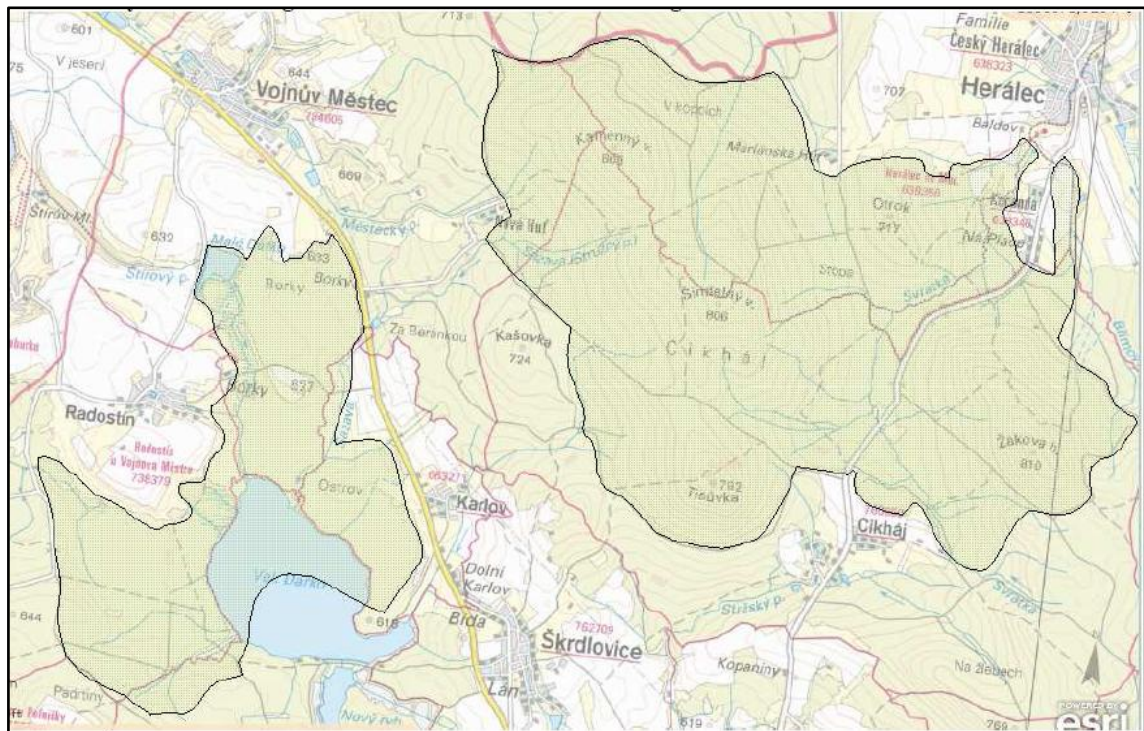
Zdroj: RRAV, z.s.p.o., Jihlava, 2012

Příloha 2: Přehledová mapa obcí Subregionu Velké Dářko

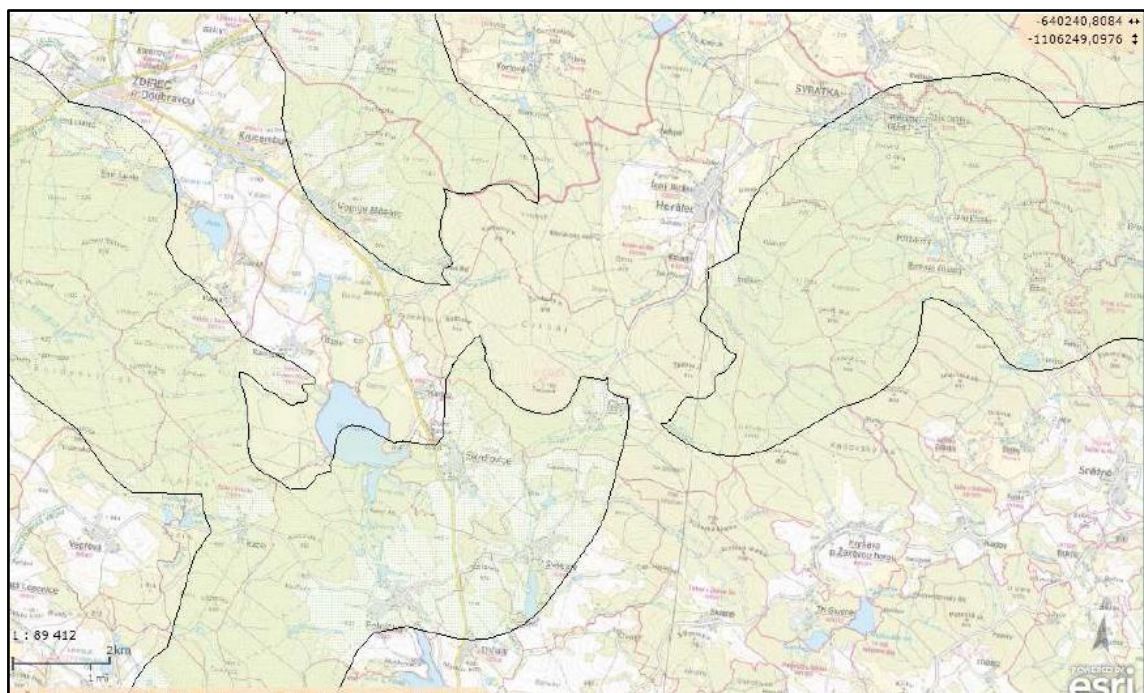
Zdroj: SRS Velké Dářko, 2013

Příloha 3: Nadregionální biocentra na území Subregionu Velké Dářko

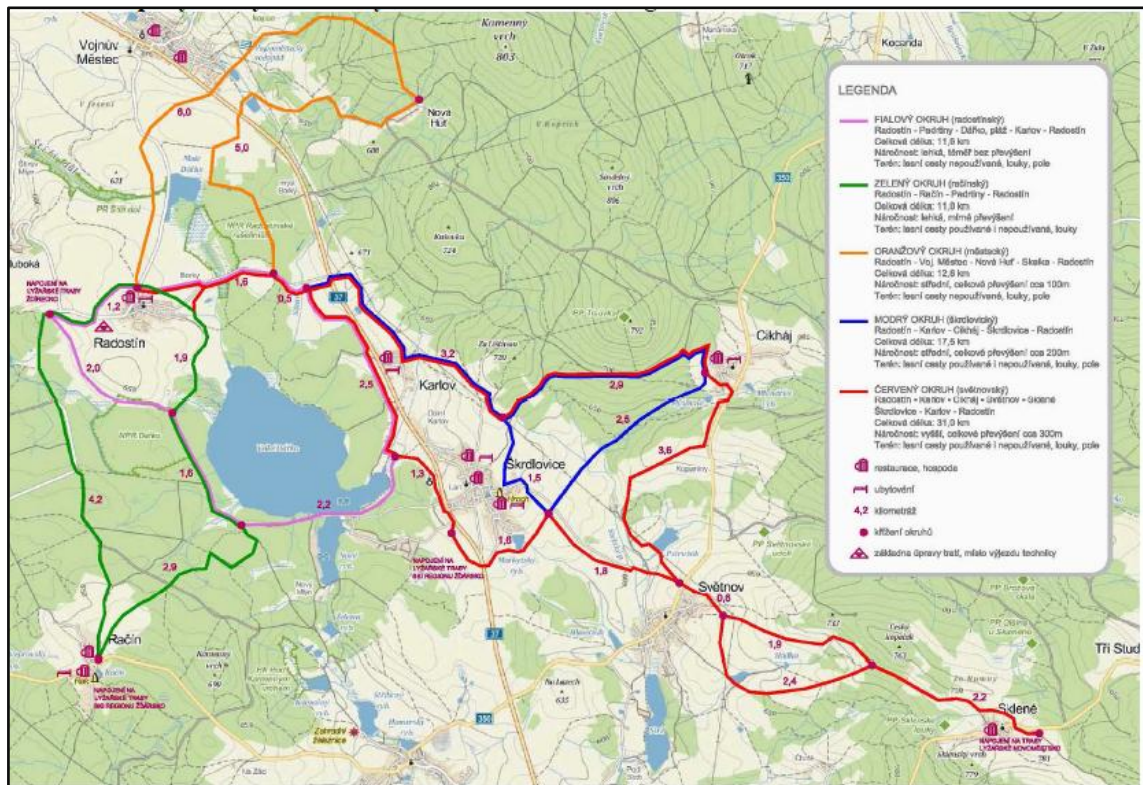
Zdroj: Ústav územního rozvoje, mapový server, 2012

Příloha 4: Nadregionální biokoridory na území Subregionu Velké Dářko

Zdroj: Ústav územního rozvoje, mapový server, 2012

Příloha 5: Běžecké trasy na území Subregionu Velké Dářko

Zdroj: Ski region Velké Dářko, 2013

Příloha 6: Znaky obcí Subregionu Velké Dářko

Zdroj: webové stránky obcí